

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Diplomová práce

2017

Bc. Nela Fabiánová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bc. Nela Fabiánová

**Otka Bednářová a její publicistická činnost
v 60. letech 20. století**

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: **Bc. Nela Fabiánová**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

FABIÁNOVÁ, Nela, 2017. *Otka Bednářová a její publicistická činnost v 60. letech 20. století* [online]. Praha [cit. 2017-05-13] Repozitář UK. Vedoucí práce Petr Bednářík.

Abstrakt

Tato diplomová magisterská práce se zaměřuje na publicistickou činnost Otky Bednářové v 60. letech 20. století v Československé televizi a jejím cílem je zmapovat činnost redaktorky v daném období. Práce je rozdělena do dvou částí. V první části se čtenář dozví o životě Otky Bednářové před a po jejím působení v ČST. Druhá část je nejobsáhlejší a zahrnuje stručné informace o historii Československé televize, o vzniku televizní publicistiky v daném období v Praze, Ostravě a v Brně. Dále je zde představen pořad *Zvědavá kamera* včetně jeho tvůrců. Autorka práce zde uvádí jednotlivá díla, na kterých spolupracovala Otkka Bednářová. Autorka práce se zabývá tím, jakým stylem pracovala Otkka Bednářová, jaká témata si vybírala a jaký byl její pracovní postup při zpracovávání jednotlivých pořadů. Vychází hlavně z dochovaných děl v archivu České televize a také z dostupných scénářů. Při zpracovávání dobového ohlasu v periodikách autorka použila domácí archiv Otky Bednářové, kde má uloženy výstřižky z novinových článků, které vycházely o její práci ve *Zvědavé kameře*. Největším přínosem pro práci byly také dva rozhovory s Otkou Bednářovou. K práci jsou přiloženy fotografie z natáčení a stručný přehled jednotlivých pořadů.

Abstract

This master's thesis focuses on the journalistic activity of Otkka Bednářová in Czechoslovak Television in the 1960s. Its aim is mapping the activity of the editor in the stated period. Otkka Bednářová was one of the first women which started using investigative element. It was new in the Czechoslovak Journalism.

The work is divided into two parts. In the first part the reader learns about the life of Otkka Bednářová before and after her work in Czechoslovak Television. The second part is the most comprehensive and includes brief information about the history of Czechoslovak Television and about the origin of Television Journalism in this period in Prague, Ostrava and Brno. There is also a history of the broadcast „*Zvědavá kamera*“ including its authors. The author of the work presents individual pieces of work where

Otka Bednářová collaborated. The author of the thesis dedicates to the style of Otká Bednářová's work, to the topics she was choosing and to her working procedure in the processing of individual programs. It is based mainly on preserved pieces in the Czech Archive Television as well as on the available scripts. During processing current feedback in periodicals, the author used the home archive of Otká Bednářová where she stored clippings from newspaper articles which were published about her work in „Zvědavá kamera“. The greatest contribution to this work was also two interviews with Otká Bednářová. The work includes photographs from filming and a brief overview of individual shows.

Klíčová slova

Otká Bednářová, Zvědavá kamera, 60. léta 20. století, československá televizní žurnalistika, Československá televize

Keywords

Otká Bednářová, Zvědavá kamera, 1960s of the 20th century, Czechoslovak television journalist, Czechoslovak television

Rozsah práce: 211 111 znaků s mezerami bez abstraktu a příloh

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 18. 5. 2017

Bc. Nela Fabiánová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem, díky kterým vznikla tato diplomová práce. Velmi si vážím pomoci PhDr. Petra Bednaříka, Ph.D., který mi trpělivě odpovídal na otázky a e-maily. Jsem mu především vděčná za jeho způsob vedení této práce. Chtěla bych také poděkovat paní Otce Bednářové, která mě vždy laskavě přijala a pomohla mi s materiály. Tato práce mohla vzniknout díky podpoře mých rodičů, vážím si toho a moc jim tímto děkuji. Dále bych chtěla poděkovat Michalovi a svým kamarádům za podporu a pomoc. Můj největší dík patří Tomu, který mě vede životem.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Teze diplomové práce

Obsah

ÚVOD.....	1
1 ŽIVOT OTKY BEDNÁŘOVÉ.....	3
1.1 RODINNÉ ZÁZEMÍ OTKY BEDNÁŘOVÉ.....	3
1.2 ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS.....	4
1.3 MEZI LETY 1970 AŽ 1989.....	6
1.4 OD REVOLUCE DOPOSUD.....	11
2 ČESKOSLOVENSKÁ TELEVIZE.....	12
2.1 ÚVOD DO TELEVIZNÍ PUBLICISTIKY 60. LET 20. STOLETÍ.....	14
2.1.1 Televizní studio v Praze.....	14
2.1.2 Televizní studio v Ostravě.....	16
2.1.3 Televizní studio v Brně.....	17
2.2 ZVĚDAVÁ KAMERA.....	17
2.2.1 Miloš Volf – vedoucí redakce Vysílání pro děti a mládež.....	19
2.2.2 Vladimír Branislav – vedoucí redaktor Zvědavé kamery.....	20
2.2.3 Ota Nutz – redaktor Zvědavé kamery.....	21
2.2.4 Jaromír Kincl – scénárista.....	21
2.2.5 Další tvůrci.....	21
2.3 JEDNOTLIVÉ POŘADY ZVĚDAVÉ KAMERY.....	22
2.3.1 Rodiče a děti.....	22
2.3.2 Volba povolání.....	23
2.3.3 Prázdniny na silnici.....	32
2.3.4 Přípitek vám, přátelé.....	33
2.3.5 Jednou do roka – každý den.....	35
2.3.6 Kdo půjde k tabuli?.....	35
2.3.7 Jak natáčeli povstání.....	35
2.3.8 120 hodin beze spánku.....	36
2.3.9 Osamělý strom.....	38
2.3.10 Deník Gabriely Zoubkové.....	42
2.3.11 Není se čemu smát.....	44
2.3.12 Pohled skrz prsty.....	45
2.3.13 Umění prohrávat.....	48
2.3.14 Výchova je, když.....	51
2.3.15 Mezi nebem a zemí.....	52
2.3.16 Jenom hra?.....	53
2.3.17 Země, o které se mluví.....	55
2.3.18 Dva roky na slavníku.....	55
2.3.19 Poprvé k volbám.....	57
2.3.20 Případ 2000 hodin.....	58
2.3.21 Svědectví pro výstrahu.....	61
2.3.22 Člověk a židle.....	66

2.3.23	<i>Zpráva o snech a ideálech</i>	69
2.3.24	<i>Průzkum</i>	71
2.3.25	<i>Když ptáčky lapají</i>	71
2.3.26	<i>Dobrý člověk ještě žije</i>	72
2.3.27	<i>Rozhodnutí na celý život</i>	75
2.3.28	<i>Náš člověk v cizině</i>	77
2.3.29	<i>Ocenění její práce</i>	77
2.3.30	<i>Shrnutí publicistické činnosti Otky Bednářové v 60. letech 20. letch v ČST</i>	79
ZÁVĚR		82
SUMMARY		84
SEZNAM LITERATURY		86
SEZNAM PŘÍLOH		92
PŘÍLOHY		93
	<i>Příloha č. 1: Rozhovor s Otkou Bednářovou</i>	93
	<i>Příloha č. 2: Seznam pořadů, tvůrci a termín vysílání</i>	98
	<i>Příloha č. 3: Fotografie z natáčení</i>	107
	<i>Příloha č. 4: Vybrané příspěvky z osobního archivu Otky Bednářové</i>	110

Úvod

Diplomová práce o Otce Bednářové a její publicistické činnosti v 60. letech minulého století velmi volně navazuje na seminární práci autorky této diplomové práce v rámci předmětu Vývoj a postavení médií v moderní společnosti II. Seminární práce se zabývala životem disidentky a byla zaměřena na působení Otky Bednářové v Československém rozhlasu, Československé televizi a na její protikomunistickou činnost. Práce vycházela částečně z rozhovoru, který autorka práce uskutečnila při setkání s Otkou Bednářovou. Toto setkání považuje autorka za klíčové, protože na jeho základě se rozhodla o tématu své diplomové práce. Autorku zaujala především odvaha Otky Bednářové se kterou zpracovávala témata, o nichž nikdo nemluvil nahlas, natož v televizi. Další motivací pro napsání práce byla její schopnost přiznat si chybu, kterou chtěla odčinit. Tím, co Otku Bednářovou znepokojovalo, bylo její zaslepení a uvěření v komunismus. Když prohlédla falešnou ideologii, která není taková, jakou se hlásá, rozhodla se činit a ukazovat na tuto nepravost. Za pravdu bojovala a chtěla bojovat, i když ji to stálo práci a poškození zdraví.

Autorka diplomové práce se domnívá, že právě lidé, jako tato statečná žena jsou důležití ve společnosti. Jsou jakýmsi vzorem. Málo se o nich mluví, ale udělali mnoho užitečné práce. Otko Bednářová se v červnu 2017 dožije životního jubilea 90 let. Proto je tato práce zamýšlena jako poděkování za její ochotu bojovat za pravdu.

Cílem práce je zmapovat publicistickou činnost Otky Bednářové v Československé televizi v 60. letech 20. století a zjistit, jaké natáčela pořady a jaký byl jejich dobový ohlas v tisku. Vzhledem k tomu, že neexistuje žádné dílo, které by se tomuto tématu věnovalo, mělo by být přínosem i zjištění, jak reagovala média na publicistickou činnost redaktorky.

Autorka využila domácí archiv Otky Bednářové, který zpracovala maminka publicistky. Jedná se o dobové ohlasy pořadu *Zvědavá kamera*, ve kterém Otko Bednářová pracovala. Tyto ohlasy jsou převážně tvořeny z výstřižků z dobových periodik, proto ve zdrojích dochází k tomu, že obsahují různorodé informace. Dobové články jsou unikátní, ale bohužel ne vždy šlo dohledat konkrétní periodikum, datum či přesnou citaci. Z tohoto důvodu se autorka diplomové práce rozhodla pro oskenování těchto článků a jsou v příloze diplomové práce. Dále autorka vycházela ze dvou uskutečněných rozhovorů, které byly vedeny rok po sobě na jaře roku 2016 a roku 2017, přičemž druhý roz-

hovor je celý zaznamenán, přepsán a je přílohou této práce. Vzhledem k tomu, že redaktorka působila ve *Zvědavé kameře*, autorka zkoumala dochované pořady v Archivu a programových fondech České televize (dále jen APF). Správa programových fondů České televize obsahuje dochované snímky s Otkou Bednářovou, které autorka zhlédla a následně analyzovala. Ve Spisovém archivu České televize pracovala s dostupnými scénáři k dílům *Zvědavé kamery*, které psala či na kterých spolupracovala Otkou Bednářová. Dále v Archivu České televize získala i materiály o hodnocení práce tvůrců *Zvědavé kamery*. Autorka práce pracovala s životopisnou publikací o Otce Bednářové od Jarmily Cysařové s názvem *Já prostě nemohu žít jinak*. Tato kniha autorce práce velmi pomohla při bádání.

Jedná se o biografickou práci, během které autorka práce zkoumala jednotlivé zachovalé díly *Zvědavé kamery*, v nichž Otkou Bednářová vystupovala. Dále autorka práce analyzovala dostupné články z periodik, jež se týkaly práce redaktorky. V diplomové práci byly také použity hloubkové rozhovory s Otkou Bednářovou.

Autorčiným hlavním úkolem bylo zmapování práce Otky Bednářové a zaměření se na spojující prvek její činnosti, jakým způsobem zpracovávala daná témata. Výzkumné otázky, které byly zadány do tezí při zadávání magisterské diplomové práce neodpovídají skutečnosti, kterou se rozhodla autorka zkoumat. Po znovuzhodnocení biografického díla se autorka rozhodla otázky pozměnit.

Práce je rozdělena do dvou částí. V první je uveden život Otky Bednářové, její působení v Československém rozhlasu, dále život po roce 1970 do nynějška. Druhá část začíná krátkým úvodem do historie Československé televize (dále ČST), poté následuje úvod do televizní publicistiky 60. let 20. století. V této části se autorka zabývá pořadem *Zvědavá kamera* a zaměřuje se na její vznik a tvůrce. Stěžejní část se věnuje konkrétním pořadům z let 1963–1970, ve kterých vystupovala Otkou Bednářová. Jsou k nim příloženy analýzy dostupných článků, které vyšly o těchto krátkých filmech.

1 Život Otky Bednářové

Osobní život Otky Bednářové zpracovala Jarmila Cysařová v knize *Já prostě nemohu žít jinak*. Zkrácená verze s jejím životopisem se objevuje například v knize *Pozor, vysíláme!* od Tomáše Černého a kolektivu. Eva Ješutová vydala u příležitosti 80. narozenin Otky Bednářové její medailonek v časopisu *Svět rozhlasu*. Jiné zdroje, které měla autorka práce příležitost přečíst, jsou pouze výtahy ze zde hojně čerpané publikace od Jarmily Cysařové.

1.1 Rodinné zázemí Otky Bednářové

Rodiče Otky Bednářové, Karel a Otýlie Šmirousovi, pocházeli z Vysočiny. Bydleli spolu ve vsi Všenory ve středních Čechách. Byli praktikujícími katolíky a k víře vedli i své tři dcery, z nichž nejstarší byla právě Otko narozená 18. června 1927. Děti trávily prázdniny na Vysočině a Otko Bednářová popisuje své dětství radostně, byla skautkou i sokolkou. (Cysařová, 2010, s. 9–10) Její otec pracoval v Praze a kvůli dojíždění se tam rozhodl přestěhovat s celou rodinou. Otko Bednářová začala navštěvovat gymnázium. Jelikož byla nadaná a studium ji zajímalo, učila se i sama. Studovala v období druhé světové války, která byla pro mnoho lidí tíživá. Manželé Šmirousovi měli zázemí na Vysočině, kde jejich prarodiče měli statek. Potřebné potraviny si tak mohli opatřit u rodiny, ale doprava do Prahy byla komplikovanější. (Cysařová, 2010, s. 10)

Otko Bednářová se v rozhovoru zmínila o tom, jak velmi ráda poslouchala Český rozhlas. Autorka diplomové práce viděla její zápisky z vysílání, které má schované. Také viděla zápis z vysílání z doby Pražského povstání roku 1945. (rozhovor s O. Bednářovou 2016)

Poválečná doba Otku Bednářovou zasáhla. Dokončovala gymnázium, chodila pomáhat lidem, kteří byli postižení válkou. Ztratila strýce, který měl být nástupcem na rodinném statku v Záborné a její rodiče museli odjet pomáhat prarodičům na Vysočinu a ona se sestrou zůstala v Praze. Dospívala a stýkala se s levicově smýšlejícími studenty filosofické fakulty, kteří ji ideově ovlivnili. Nedokázala jim odpovědět na otázku, proč věří v Boha a proč Bůh dopouští neštěstí. Opustila svoji křesťanskou víru a vstoupila do Komunistické strany Československa (dále už jen KSČ). (Cysařová, 2010, s. 12) Jak na tu dobu vzpomíná sama Otko Bednářová? „*Naše rodina neoplývala*

bohatstvím, ale já jsem se začala málem stydět za to, že moji rodiče nejsou chudí. Chtěla jsem se podobat lidem, kteří pocházeli z chudoby. Byla to moje nevzdělanost, nezralost, naivita, která mne zavedla do žalostně nemravného bludného kruhu rozumu, jak se o mé generaci vyjádřil Václav Černý ve svých Pamětech“ (Cysařová, 2010, s. 12).

Do roku 1950 se v jejím životě odehrálo několik významných změn. Zemřeli jí otec a dědeček, prarodičům zkonfiskovali komunisté statky a Otká Bednářová s maturitou nastoupila do výroby v ČKD Vysočany, protože se chtěla co nejvíce přiblížit dělnické třídě. V práci potkala svého nastávajícího manžela, se kterým se jí narodil první syn Jiří. Manžel musel narukovat na vojnu a ona zůstala doma s malým miminkem. Musela se starat o syna a snažila se finančně zabezpečit, takže si přivydělávala brigádami. Po dvou letech manželství se s manželem rozvedli a Otká Bednářová nastoupila do Československého rozhlasu. (Cysařová, 2010, s. 13) Při rozhovoru autorka diplomové práce zjistila, že Otká Bednářová slyšela o náboru nových pracovníků do Československého rozhlasu, kam se přihlásila a byla přijata. (rozhovor s O. Bednářovou 2016)

1.2 Československý rozhlas

Otká Bednářová, v té době Beránková, se stala redaktorkou zpravodajství v roce 1950. Spolu s ní nastoupilo do rozhlasu mnoho nových a mladých pracovníků.¹ Střídali generaci pravicevěji smýšlejících, kteří byli nuceni odejít z Československého rozhlasu.

Toto období bylo pro Otku Bednářovou náročné. Jako samoživitelka musela zabezpečit rodinu. Starala se o malého syna a musela chodit do práce s třísměnným provozem. Její maminka jí pomáhala, ale zároveň pobývala na Vysočině. Situace byla natolik komplikovaná, že byla donucena svým vedoucím svěřit syna Jiřího do péče v dětském domově u Prahy. Po krátké odluce se synem se jí podařilo vyjednat lepší pracovní podmínky a syna mohla vzít z dětského domova zpět domů. Otká Bednářová chodila do zaměstnání v době, kdy bylo o malého Jiřího postaráno v jeslích. (rozhovor s O. Bednářovou 2016)

Druhé manželství uzavřené roku 1953 a narozený syn Jan byl pro Otku Bednářovou novým impulzem k radosti. Jenže ani toto manželství nevydrželo dlouho a rozpadlo se. Po návratu do zaměstnání nastoupila zpět do Československého rozhlasu, ale už ne na třísměnný provoz. Začala pracovat na reportážích, které se zabývaly sociál-

ními a problémovými tématy. Od roku 1955 pracovala v zemědělské redakci. V této době již začala poznávat komunistickou realitu a začala procítávat ze svého opojení touto ideou. „V tom rozhlasě jsem dělala řadu kritických pořadů na tu dobu. Dost odvážných. Jednou také musel jít můj šéf Hrabal na ÚV KSČ² a konzultovat s nimi pořad, který jsem přivezla. Tvrdila jsem tam něco o pozemkové rentě a to se v té době vůbec nesmělo vyslovit. Komunisti říkali, že žádná pozemková renta není. Komunisté si chtěli dokázat, že to není pravda, to co jsem natočila a poslali zemědělského inženýra. S tímto starším pánem jsme jeli opět na všechna místa, kde jsem předtím natáčela. Když jsme jeli zpátky do Prahy, tak on mi říkal: „Já jsem měl za úkol vás zkritizovat, ale já vám dávám za pravdu.“ S tímto odjel na ÚV KSČ. Tenkrát mi bylo řečeno, že mám pravdu, ale nikdy nesmíme nic dělat dřív, než to strana nebude sama tvrdit. Takže se počkalo, než strana a vláda měly napsaný velký článek o pozemkové rentě, všechno tam uvedly a my jsme pak mohli odvysílat můj pořad. Oni mi potom dávali zpracovat samé těžké věci v rozhlasě, ale mě to bavilo, že to bylo takové neotřelé. Ona to byla taková ta investigativní žurnalistika, jako se nyní říká. Tenkrát to nikdo nedělal“ (rozhovor s O. Bednářovou 2017).

Otka Bednářová za 13 let práce pro Československý rozhlas prošla různými redakcemi. Pracovala ve vysílání pro ženy, ve vnitropolitické rubrice politického vysílání, ve vysílání pro děti a mládež. (Cysařová, 2010, s. 16) Práce pro Československý rozhlas byla náročná, a to i fyzicky. Na natáčení reportáží se většinou dojíždělo vlakem a reportéři s sebou nosili velká a těžká zavazadla s technikou. Témata, která byla sporná, mohla být odvysílána až po schválení. Otko Bednářová se tedy již v Československém rozhlasu zaměřovala na problematické reportáže a ukazovala pravdivost věcí. To je důležitý prvek, který později uplatňovala i v Československé televizi. Otko Bednářová byla několikrát oceněna za práci v Československém rozhlasu. (Cysařová, 2010, s. 21)

Do Československé televize odešla pracovat Otko Bednářová na pozvání Vladimíra Branislava do redakce *Zvědavé kamery*. V této instituci byla zaměstnána od 1. srpna 1963 do 31. srpna 1970. (Ješutová, 2007, s. 55; Cysařová, 2010, s. 55) Ačkoli si Otko Bednářová byla vědoma, že svojí prací může přijít o zaměstnání, tvořila to, o čem si myslela, že je pravdivé a důležité. Věřila, že pomůže lidem, pokud se bude o těchto těž-

¹ Do Československého rozhlasu nastoupila mezi jinými i Věra Šťovičková, Jiřina Hrábková, Arnošt Lustig, Hanuš Orlický, Ota Pavel, Ludvík Aškenazy, Karel Beba. (Cysařová, 2010, s. 14)

² ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

kých tématech mluvit v televizi a když bude ukazovat to, jak vypadá realita. Skrývala se za tím velká odvaha. Podrobněji se tomuto období bude věnovat jiná kapitola, proto nyní autorka práce bude pokračovat léty po propuštění z ČST.

1.3 Mezi lety 1970 až 1989

Po propuštění z ČST si Otká Bednářová začala hledat práci. Bohužel to vůbec nebylo jednoduché. Její starší syn Jiří již pracoval, ale i tak se starala o mladšího Jana a musela platit běžné rodinné výdaje. Otká Bednářová měla dobrý pracovní posudek od svého nařízeného z ČST Miloše Volfa. (Cysařová, 2010, s. 56) Její politické názory se však neshodovaly s komunistickými, a to byl kámen úrazu. Skoro nikde ji nechtěli přijmout, protože nechtěli mít problémy se Státní bezpečností (dále StB). *„Jméno Otky Bednářové rovněž figurovalo mezi novináři na takzvané Černé listině, tj. na centrální evidenci přísně střežených „příslušníků, exponentů a nositelů pravicového oportunistu, organizátorů protistranických, protisocialistických a protisovětských kampaní a akcí“ dle usnesení předsednictva ÚV KSČ z ledna 1971“* (Cysařová, 2010, s. 56).

Otká Bednářová začala pracovat jako pokladní v Divadle Spejbla a Hurvínka, ale práce nebyla pravidelná z důvodu častých zahraničních cest divadla. Dále psala pod jiným jménem scénáře do ČST, ale nejednalo se o stálou práci. (Cysařová, 2010, s. 56) Při hledání práce byla Otká Bednářová omezená i svým zdravotním stavem, po odvyklání pořadu Volba povolání a důsledcích, které po onom dílu nastaly, onemocněla. Měla nemocnou slinivku a žlučník, kvůli čemu musela držet přísnou dietu. Tato zdravotní komplikace jí provázela několik let a neusnadňovala výběr a hledání nové práce. (Cysařová, 2010, s. 31) Otká Bednářová se snažila najít zaměstnání v odvětví, které by jí bylo blízké a které by byla schopna vykonávat vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, což se jí bohužel nepodařilo. Našla práci až v Družstvu pro výrobu a služby motorismu, kde byla zaměstnaná jako pomocná účetní. (Cysařová, 2010, s. 56) Zde však na vlastní požádání sama skončila ke konci roku 1971 ze zdravotních důvodů. Její zdraví se zhoršovalo a mohla za to právě tato složitá životní situace a nervové vypětí. (Cysařová, 2010, s. 57) Po ukončení zdravotní neschopnosti si hledala znovu práci a byla přijata jako uklízečka na děkanátu Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Na této pozici byla však pouze chvíli a poté byla přijata jako šatnářka ve vinárně U lišky Bystroušky v Karlově ulici. (Cysařová, 2010, s. 57) Autorka práce v rozhovoru s Otkou Bednářovou zjistila, že ji práce ve vinárně velmi vyčerpávala, protože mnohdy končila

velmi pozdě v noci. (rozhovor s O. Bednářovou 2016) Patřila k tomu i odpovědnost za čistotu a úklid na toaletách, dále úklid chodníku a také mimořádné činnosti, jako například úklid po malování, což se jí stalo ostudným. Při úklidu, kdy jí pomáhali oba synové, se jí zatočila hlava a ztratila vědomí. Jednalo se o cévní selhání, kvůli kterému jí byl přiznán invalidní důchod. (Vilímek in Černý 2013, s. 161; Cysařová, 2010, s. 57) Od této chvíle se mohla naplno věnovat činnosti započaté již v šedesátých letech, a to přepisování knih na stroji. (Cysařová, 2010, s. 58) V knihkupectvích se nedala řada knih koupit, proto je různí lidé opisovali. Kniha, kterou jako první Otká Bednářová opsala byla *Tma o polednách* od Arthura Koestlera. (rozhovor s O. Bednářovou 2017) Přivydělávala si z domu administrativní činností pro Svaz invalidů META. (Cysařová, 2010, s. 57)

Zapojení v disentu dávalo Otce Bednářové pocit smysluplnosti. Setkávala se s podobně smýšlejícími lidmi a konala to, o čem si myslela, že je pravdivé a dobré. Opisovala knihy, které byly v té době v Československé socialistické republice (dále ČSSR) zakázány. Zkratka, pod kterou psala v *Edici Petlice*, byla BSANOD, což znamenalo Bez svolení autora není opisování dovoleno.³ Její syn Jiří Bednář na tuto dobu vzpomíná takto: „*V těch 70. letech pomáhala vydávat tu edici Petlice, přepisovala ty knížky. Ludvík Vaculík k nám chodil a vždycky přinesl nějakou knížku a moje matka ji potom přepisovala na stroji. Udělala těch 10, 12 kopií, kolik se vešlo do toho velkého psacího stroje. Tak ona se angažovala už takhle*“ (pořad *Vyhnání po Chartě*, čas 06:28). Dále přepisovala pro *Edici Expedice* Václava Havla a pro *Kvart*. (Cysařová, 2010, s. 58, 69)

Jelikož byla ale Otká Bednářová trnem v oku Státní bezpečnosti, nemohla si dovolit nechávat přepsané části knih doma. Synové koupili staré auto, do kterého přepisy uschovávali. K velkému množství materiálů uschovávali texty také na chatě ve Stříbrných Horách. Na tyto úschovy v autě a na chatě Státní bezpečnost nikdy nepřišla, ač byla rodina Bednářů velmi sledována. (Cysařová, 2010, s. 69)

Státní bezpečnost vedla na Otku Bednářovou tzv. ustanovku již v roce 1957. Sledovali její osobní život, zaměstnání, koníčky a také její přátele. Jednalo se informace o tom, jaký vede život, jaký má vztah ke komunistickému režimu a také se zaznamenávaly majetkové poměry. O této první ustanovce Otká Bednářová nevěděla, další byly z let 1962, 1963, 1967. (Cysařová, 2010, s. 59) Otká Bednářová a její synové byli sledováni. Věděli, že jim je odposloucháván telefon, a také zjistili, že si StB pořídila klíč

³ Souhrn děl je uveden v knize Jarmily Cysařové: Já prostě nemohu žít jinak. (Cysařová, 2010, s. 58)

od jejich poštovní schránky. (Cysařová, 2010, s. 61) Rodina zažila několik domovních prohlídek, proto nebylo bezpečné doma nechávat opisy ani jiné dokumenty, které by mohly sloužit k jejich kompromitování a následnému zatčení. (Cysařová, 2010, s. 68, 74, 76) Otká Bednářová svoje přepisy nosila do Thomayerovy nemocnice, kde pracovala její kamarádka Jiřina Šiklová, která rozesílala opisy do zahraničí. Vzhledem k tomu, že byly obě dvě sledovány, psaly si a telefonovaly pod přezdívkou dívka. (Cysařová, 2010, s. 60–61)

StB se začala aktivně o Otku Bednářovou zajímat od roku 1974, kdy bylo zjištěno, že se stýká se spisovatelem Ludvíkem Vaculíkem. (Cysařová, 2010, s. 60) Její disidentská činnost nepolevovala a se svými syny podepsali 26. prosince 1976 Chartu 77. Od této doby rozepisovala i Informace o Chartě 77. (Cysařová, 2010, s. 63)

Určitá skupina signatářů Charty 77 cítila potřebu upozornit na případy, kdy byli někteří lidé uvězněni neprávem. Vznikl tzv. Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (dále VONS)⁴. Otká Bednářová se do této iniciativy zapojila a dne 27. dubna 1978 podepsala svoji účast ve VONSu. (Pažout, 2014, s. 41) Dne 30. května 1978 u ní Státní bezpečnost našla při domovní prohlídce část textu do Informací o Chartě 77. (Cysařová, 2010, s. 81)

Pobyt doma byl čím dál méně bezpečný. Jednou, když Otká Bednářová roznášela přepisy, byla zadržena a legitimována příslušníkem StB, který ji chtěl odvézt na výslech. Tvrdila mu, že musí na injekci, protože je nemocná. Texty z tašky nechala u zdravotní sestry Jany Bušové v ordinaci a místo nich dala do tašky tlustý svetr, který měla oblečený pod bundou. Zdravotní sestra dala Otce Bednářové náplast, jako by byla na injekci, ale byla to záminka před Stb. Když si po pár dnech šla vyzvednout ony přepisy, celou situaci vysvětlila Janě Bušové, a ta jí nabídla svůj družstevní byt, kde nebydlela. Na otázku, jak se Otká Bednářová seznámila se zdravotní sestřičkou, která jí tolik pomohla, Otká Bednářová odpověděla: „*Jana Bušová byla u lékaře, u kterého jsem se léčila a ona mi dávala injekce. Ona mi řekla, že má ten byt koupený a že tam stejně nemůže bydlet, protože její syn chodí do školy někde jinde a takže by chtěla s ním dodělat tu školu a teprve potom, že se tam přestěhuje*“ (rozhovor s O. Bednářovou 2017). Od té

⁴ více informací viz BLAŽEK, Petr, ed. a PAŽOUT, Jaroslav, ed. Dominový efekt: opoziční hnutí v zemích střední Evropy a pád komunistických režimů v roce 1989. Vyd. 1. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, 2013. 423 s. ISBN 978-80-7285-166-9.

PAŽOUT, Jaroslav, ed. a kol. Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných 1978-1989: edice dokumentů. Vyd. 1. Praha: Academia, 2014. 410 s., [56] s. obr. příl. Historie. ISBN 978-80-200-2388-9.

doby začala Otká Bednářová přepisovat v bytě zdravotní sestřičky, kde bylo bezpečněji než u Bednářů doma. (Cysařová, 2010, s. 79)

Dne 29. května 1979 StB uspořádala razii a pozatýkala aktivní občany z disentu. Otká Bednářová zrovna roznášela opisy, když se o tom dozvěděla. Udělala vše tak, aby se zbavila důkazů a o den později ji zatknuli. „*Dva muži v civilu ji odvezli do Ruzyně k výsledku pro podezření z nepřátelství ke státnímu zřízení, z přípravy k podvracení republiky dle paragrafu 98*“ (Cysařová, 2010, s. 82). Otká odmítla obvinění, v červenci jí byl odňat invalidní důchod a ve vazbě zůstala až do října, kdy spolu s Václavem Bendou, Jiřím Dienstbierem, Václavem Havlem a Petrem Uhlem byla odsouzena Městským soudem k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. (Blažek, 2013, s. 204) „*Ten soud probíhal dva dny a bylo to zase strašný. Byla to ukázka takové svévole toho režimu*“ (pořad *Vyhnání po Chartě*, čas 11:08–11:18). U soudního řízení mohli být přítomni pouze členové rodiny. Posléze z poznámek příbuzných mohl vzniknout podrobný záznam celého líčení, který byl předlohou pro divadelní inscenaci uvedenou v Mnichově, ve Velké Británii a ve Francii. (Cysařová, 2010, s. 101) Ve francouzském divadle Théâtre du Soleil Otká Bednářovou hrála Simone Signoretová. (pořad *Vyhnání po Chartě*, čas 10:56–11:53)

Otká Bednářová byla odsouzena na tři roky ve vězení v první nápravně výchovné skupině. (Cysařová, 2010, s. 92) Z vězení psala Otká Bednářová dopisy o nespravedlivém odsouzení Federálnímu shromáždění ČSSR a předsedovi České národní rady, ale odpověď jí žádná nepřišla. (Cysařová, 2010, s. 94–95) Odvolání u Nejvyššího soudu ČSR proběhlo 20. prosince 1979, ale úspěšné nebylo. Otká Bednářová zůstala ve vězení a vystřídala Ruzyni, Pankrác a opavskou věznici. Na Pankráci byla několikrát hospitalizována, protože měla značné zdravotní problémy, zhubla dvacet kg a byla vyčerpaná a zesláblá. Nedostávala potřebnou dietu a vykonávala náročnou práci. (Cysařová, 2010, s. 95) Její synové se snažili o to, aby Otká Bednářová mohla být propuštěna. Používali několik prostředků, například zaslali dopis prezidentu Gustávu Husákovi, ke kterému se připojilo až 300 podpisů. Napsali letáky za osvobození politických vězňů, petice za přerušení trestu, další dopis prezidentu a Opětovnou výzvu synů Otky Bednářové. (Cysařová, 2010, s. 104) Otká Bednářová zhubla ještě tři kg a její zdraví bylo velmi chatrné, zřejmě to byl důvod, proč ji 26. září 1980 propustili. (Cysařová, 2010, s. 104) Dozorci ve vězení se možná báli, aby jim nezemřela ve vězení. Vzhledem k tomu, že byla vězněná z politických důvodů, bylo by to mezinárodně odsouzeníhodné. (pořad *Vyhnání po Chartě*, čas 13:13–13:19)

Otka Bednářová byla podmíněčně propuštěna, a tak mohla na vycházky pouze v povolených hodinách. Oba její synové byli sledováni StB. Na mladšího syna Jana bylo zahájeno trestní stíhání pro podvracení republiky. Starší syn Jiří žil s přítelkyní Zinou Freundovou. StB se snažila, aby nepohodlní občané emigrovali z Československa a podnikali kvůli tomu mnoho hrůzných činů, například jim vnikali do bytů, mlátili je a mučili při výsleších. (pořad *Ženy Charty 77 – Zina Freundová*, čas 07:44–8:00)

Oba synové se rozhodli emigrovat z Československa. Jedním z hlavních důvodů bylo napadení přítelkyně staršího syna, dalšími důvody bylo neustálé zatýkání a nemožnost normálně žít. Zina Freundová na napadení, které bylo hlavním důvodem emigrace vzpomíná následovně: „*Někdo kolem druhé hodiny ráno zazvonil, já jsem otevřela dveře a na vteřinu jsem viděla chlapa. Ten po mně skočil. Já jsem se snažila vykřiknout, ale na to byl připravený, tak mi okamžitě dal ruku přes pusy. Vlekl mě po chodbě ke kuchyňským dveřím, držel mě za vlasy a třískal mi hlavou o futro. A přitom ti další dva do mě kopali. Já jsem potom měla nahoře na stehně modřinu, která byla přesný obtisk mužské boty. Potom mě shodili na zem, tam mi chodili po rukou a kopali do mě. Ten člověk mi kladl otázky, které mi kladli estébáci při výslechu. Pak ze mě ještě strhali noční košili, bylo to poměrně nepříjemné, jak se mě dotýkali, ostříhali mi vlasy a polili nějakou voňavkou“ (Freundová v pořadu *Ženy Charty 77*, čas 08:02–09:01). Synové nechtěli emigrovat kvůli podmíněnému propuštění matky a jejímu zdravotnímu stavu. Přepadení Ziny Freundové je k tomu ale přimělo, a proto se všichni tři rozhodli odjet do Anglie. Přesněji, byli k tomu donuceni trvalou šikanou ze strany tehdejšího režimu. Na nádraží se s nimi přišlo rozloučit mnoho lidí. Nikdo tehdy nevěděl, zda se ještě někdy v životě uvidí. Syn Otky Bednářové Jan vzpomíná na tuto událost takto: „*Pak jsme tedy odjížděli. Tam byl okamžik, který... To nikdy nezapomenu. To nikdo z nás nezapomene. Když se nakonec rozjel ten vlak. Tam jsme se jakoby rozloučili. Teď to zapíská, teď se to rozjede. A člověk neví, na jak dlouho jede. A teď moje matka se rozběhla za tím vlakem a mávala nám do toho okýnka. To bylo šílený.“* (pořad *Vyhnání po Chartě*, čas 15:02–15:21)*

Otka Bednářová v 80. letech trávila čas se svojí maminkou, s rodinou své sestry Marty, jelikož druhá sestra se svojí rodinou žila ve Francii. (Cysařová, 2010, s. 112) Otka Bednářová měla velké pochopení pro strádající, proto se věnovala dětem, jejichž rodiče byli zavřeni ve vězení. Věnovala se Chartě 77, činnosti VONSu, sbírala podpisy různých petic. (Cysařová, 2010, s. 116) Stýkala se s přáteli a účastnila se demonstrací proti režimu, to také potvrzuje její syn Jan: „*Maminka se dala účastnit těch věcí*

v Chartě 77 a v tom Výboru. Byla na tom Palachově týdnu, byla na všech těch demonstracích v Praze. Dokonce dostala obuškem na Národní třídě 17. listopadu. Ona se všech těch věcí účastnila do poslední chvíle“ (pořad Vyhnáni po Chartě, čas 20:06–20:27). Oba synové se ihned po listopadu 1989 vrátili. O rozsahu sledování byla Otká Bednářová informována až po roce 1989. (Cysařová, 2010, s. 60)

1.4 Od revoluce doposud

Otká Bednářová se po roce 1989 nevrátila do Československé televize jako někteří její kolegové. Avšak spolupracovala externě na některých pořadech, stejně jako v Českém rozhlasu. V té době dostala nabídku od Olgy Havlové na spolupráci v nadaci, kterou zakládala. (Ješutová, 2007, s. 56) Otká Bednářová ve Výboru dobré vůle zúročila své redaktorské znalosti. Komunikovala s novináři, odpovídala na korespondenci, zpracovávala výroční brožury a naučila se pracovat s počítačem, který využívá doposud. V této nadaci pracovala dva roky, a jelikož již byla v důchodu, přenechala práci mladším kolegům, kteří tam chtěli pracovat. Otká Bednářová se tak mohla věnovat více péči o vnoučata. (rozhovor s O. Bednářovou 2017)

V roce 1997 byla oceněna Řádem Tomáše Garrigue Masaryka III. třídy, které ale nechtěla převzít z důvodu svého členství v KSČ. Situaci vyřešila tak, že pro předání ceny přišel tehdy její syn Jiří. (Cysařová, 2010, s. 125)

V současnosti se Otká Bednářová věnuje rodině, ale její zájem o aktuální dění neklesá. Sleduje zprávy, poslouchá rozhlas a pracuje na počítači. (rozhovor s O. Bednářovou 2017)

2 Československá televize

O tom, jak vznikala instituce Československá televize, bylo napsáno mnoho knih⁵, proto se na tomto místě autorka práce nebude zabývat podrobným popisem historie média. Na tomto místě budou uvedeny důležité body z historie ČST, které poslouží čtenáři k ucelenějšímu obrazu o médiu jako takovém a vzniku televizní publicistiky.

V Československu existovala skupina nadšených radioamatérů, kteří se podíleli na sestavování televizoru. V čele této skupiny stál Jaroslav Šafránek a dne 5. prosince 1935 se jim podařilo první promítání na obrazovce. (Štoll, 2011, s. 48) Pro srovnání, o rok později začala pravidelně vysílat stanice BBC ve Velké Británii. (Štoll, 2011, s. 65) Kvůli druhé světové válce se pozastavil vývoj televize na našem území, ale po válce se obnovil. V roce 1948 bylo představeno televizní vysílání v Praze na Mezinárodní výstavě rozhlasu (dále MEVRO). (Končelík, 2010, s. 158) V roce 1950 dostal Ústav rozhlasové techniky úkol od Ministerstva informací a osvěty vyrobit československou televizi. Termín měl být splněn do roku 1953, tedy v první pětiletce. První vysílání bylo naplánováno na 1. května 1953, což se nakonec podařilo. (Štoll, 2011, s. 105).

Program vysílání televize měl na starost Československý rozhlas a technickou část zaštiťovala Hlavní správa radiokomunikací. (Bednařík, 2011, s. 271) Ředitelem byl ustanoven Karel Kohout a sídlo vysílání Československé televize bylo po delší debatě umístěno v Měšťanské besedě ve Vladislavově ulici v Praze. Od 25. února 1954 bylo televizní vysílání pravidelné, což ale znamenalo vysílání v ustanovené dny a hodiny. (Bednařík, 2011, s. 271) Kvůli vysoké ceně televizoru bylo málo diváků. Popularitu si televize získávala přenášením sportovních utkání. Postupně se snížila cena televizoru a nastalo její rozšíření do domácností. V roce 1955 začalo vysílat ostravské studio, o rok později bratislavské a teprve v roce 1961 brněnské studio. (Končelík, 2010, s. 159)

⁵ ŠTOLL, Martin. 1. 5. 1953 - zahájení televizního vysílání: zrození televizního národa. Praha: Havran, 2011. 208 s. Dny, které tvořily české dějiny; sv. 21.

BAUMAN, Milan, MICHALEC, Zdeněk a KEJHA, Ladislav. Za televizní obrazovkou: určeno televizním divákům. 1. vyd. Praha: SNTL, 1963. 190, [1] s. Polytechnická knižnice. Ř. 1, Co máte vědět; sv. 40. Řada polytechnické literatury.

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 439 s. Žurnalistika a komunikace.

KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál, 2010. 310 s., xxxii s. obr. příl.

Prehistorie, c2017. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/>

Diváci začali platit koncesionářský poplatek od roku 1955. (Končelík, 2010, s. 162) V roce 1961 byl počet plátců jeden milion a o čtyři roky později se dvojnásobně zvýšil na celkem 2 113 450 poplatníků. (Bednařík, 2011, s. 300) Pro bližší představu, podle sčítání obyvatel žilo v roce 1961 na území Československa celkem 9 571 531 obyvatel a v roce 1970 se počet změnil na celkem 9 807 697 obyvatel. (Český statistický úřad, 2004)

Do roku 1957 podléhalo řízení Československé televize dvěma ministerstvům. Program zajišťoval Československý rozhlas, který spadal pod Ministerstvo kultury, veškeré technické náležitosti patřily pod Ministerstvo spojů. Od tohoto roku vznikl Československý výbor pro rozhlas a televizi, jenž existoval dva roky a řídil obě instituce. Nahrazen byl roku 1959, kdy vzniklo samostatné řízení rozhlasu i televize. Kromě ideových a personálních otázek, které řídilo přímo ÚV KSČ, měla ČST v samostatné kompetenci techniku, rozpočet a jiné oblasti. (Končelík, 2010, s. 161)

Vzhledem ke státnímu režimu bylo vysílání ČST cenzurováno. První instituce kontrolující obsah vysílaného programu byla Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD). Důležitým zákonem schváleným Národním shromážděním byl zákon č. 18/1964 Sb. *O Československé televizi*, kdy jedním ze základních úkolů televize bylo šíření komunistické idey. Ke zpřísnění kontroly nad obsahem vysílání došlo po odvysílání dílu *Zvědavé kamery* Volba povolání. (Končelík, 2010, s. 162–163) „*Z ideologického oddělení ÚV KSČ pak byli do televize dosazeni Jaroslav Hondlík a Jiří Plachý jako náměstci ústředního ředitele Československé televize Jiřího Pelikána.*“ (Bednařík, 2011, s. 302) Jaroslav Hondlík měl hlídat oblast publicistiky a zpravodajství. (Cysařová, 2010, s. 36) I přesto však vznikaly dále kritické pořady, jako například *Zvědavá kamera*. (Bednařík, 2011, s. 302) HSTD působila od 1. srpna 1953 do roku 1966, kdy byla pro nátlak různých skupin občanů zrušena. Nahrazena byla *Ústřední publikační správou*. Cenzoři nadále existovali, ale jejich pravomoci byly legislativně upraveny, takže nemohli libovolně zasahovat do vysílaného obsahu. Souvisí to s uvolňováním režimu v 60. letech. (Cysařová, 2017)

Nejvolnější období v ČST bylo od února do srpna 1968. „*Z televize museli odejít programoví náměstci Jaroslav Hondlík a Jiří Plachý*“ (Končelík, 2010, s. 184). V této době byly pouštěny filmy a dokumenty, které byly předtím zakázány. V červnu 1968 byla dokonce zrušena cenzura úplně. O pouhé dva měsíce později byl ustanoven Úřad pro tisk a informace. „*Úřad měl za úkol jednotně řídit, kontrolovat a usměrňovat činnost tisku, rozhlasu a televize a ČTK. Úřad se měl zároveň stát konzultačním střediskem*

předsednictva vlády pro styk s jednotlivými redakcemi. Ředitelem ÚTI byl jmenován Josef Vohnout“ (Růžička, c2017). V tomto roce vznikl také zákon ustanovující cenzuru a přísné tresty byly dávány za porušení zákona. (Růžička, c2017)

V roce 1958 skončil ve funkci ředitele ČST Karel Kohout a vystřídali ho postupně Milan Krejčí a Adolf Hradecký. (Bednařík, 2011, s. 299) V roce 1963 se stal ředitelem demokratičtější smýšlející a publicistice otevřený Jiří Pelikán. Na jeho křeslo po srpnu 1968 usedli postupně Bohumil Švec, Josef Šmídmajer a v srpnu 1969 Jan Zelenka, který odešel do důchodu v červnu 1989. (50 let televize v kostce, 2003)

2.1 Úvod do televizní publicistiky 60. let 20. století

Navzdory existenci cenzury a vlivu komunistického režimu na obsah vysílání se publicistika v 60. letech 20. století na obrazovkách vyskytovala. Na rozdíl od zpráv, které mají informativní charakter a sdělují fakta o událostech, televizní publicistika reaguje na fenomén či událost v delším časovém odstupu a může zahrnovat názorový postoj autora. „*Publicistika televizní – skupina pořadů televizní žurnalistiky, které kromě informací o daném jevu tento jev analyzují se záměrem ho vysvětlit a komentovat obvykle s menšími nároky na časovou aktuálnost než ve zpravodajství.*“¹ (Osvaldová, 2002, s. 147) Jev je vysvětlován zpravidla v kontextu, je doplněn o analýzu a vysvětluje širokému publiku danou problematiku. Televizní publicistice 60. let 20. století se věnovala Jarmila Cysařová ve své knize *Česká televizní publicistika – Svědectví šedesátých let*. V následujících podkapitolách jsou představeny jednotlivá studia ČST a jejich publicistické pořady. Autorka práce vycházela ze zmíněné literatury, protože jí poskytla veškeré potřebné informace.

2.1.1 Televizní studio v Praze

Od roku 1954 existovaly v ČST tři redakce, a to politicko-zpravodajský program, umělecký program a vysílání pro děti a mládež. Zpravodajství bylo až do roku 1956 přebíráno z Československého rozhlasu. Od roku 1955 byl denně živě vysílán pořad *Stalo se dnes*, který obsahoval obrazy ze záznamu. Pořad s názvem *Z reportérova zápisníku* se vysílal jednou za týden. Jednalo se o půlhodinový zpravodajský šot. Od ledna 1958 začalo pravidelné vysílání večerního zpravodajství *Televizní noviny*. Politické komentáře s mezinárodním přesahem byly zahrnuty v pořadech *Svět u stolu* a *Nad mapou světa*. (Cysařová, 1993, s. 16) V roce 1958 proběhla v ČST první čistka zaměst-

nanců. Odejít museli ti, kteří nechtěli vlastnit legitimaci KSČ. (Cysařová, 1993, s. 12) Ve stejném roce vznikl první publicisticky zaměřený pořad *Rozsudek vyneste sami*, který vyzýval diváky, aby písemně reagovali na odvysílaný příběh s otevřeným koncem ze soudního prostředí. Po 14 dnech od vysílání se ve studiu sešli odborníci, kteří debatovali nad závěry, které poslali diváci do studia. (Cysařová, 1993, s. 14) Dvojice Vlastimil Vávra a Karel Pecha v redakci humoru a lidové zábavy vytvářela pořady zaměřené na historii a pátrala po tom, zda ty příběhy byly skutečné. (Cysařová, 1993, s. 14–15) Tyto pořady připravovaly půdu pro vznik kritičtějších pořadů.

Televize se zaměřila tedy směrem informativním, ale stala se i nástrojem vzdělávacím. V programu se objevovaly jazykové kurzy, lekce jednotlivých předmětů ve škole i programy pro mateřské školy. V redakci vysílání pro děti pracoval Vladimír Kovařík, jehož práce byla na evropské úrovni. Ve stejné redakci pracoval i nadaný redaktor Jindřich Fairaizl. Byl jedním z inspirátorů *Vlaštovky*, která se vysílala týdně od roku 1961. Dále připravoval pořad rozprav *Z očí do očí*, který obsahoval soutěže a zprávy ze zahraničí. (Cysařová, 1993, s. 17)

Původní politicko-zpravodajský program byl v roce 1960 rozdělen do tří dílčích redakcí. Vznikla redakce Televizních novin, dále redakce Tělovýchovy a brannosti a redakce Publicistiky a dokumentaristiky. (Cysařová, 1993, s. 18)

Výrazným krokem v televizní publicistice byly *Haló noviny*. V roce 1962 se začaly vysílat a na obrazovce se objevily pouze čtyři díly, pátý zůstal jen ve formě scénáře. Divácky byly velmi úspěšné, do televize přicházelo množství dopisů a reakcí na tento pořad. Pořad totiž reflektoval konkrétní věci v režimu, o kterých se do té doby nemluvilo. Například vysoký počet schůzí, ze kterých se závěry nepřevádí do praxe. Na tomto pořadu se podílel Jiří Brunner, Jaromír Vašta, Vlastimil Vávra a vedoucí redaktora Hlavní redakce publicistiky a dokumentaristiky Karel A. Krejčí, který byl kvůli kritickému rázu pořadu přeřazen do redakce zábavy. (Cysařová, 1993, s. 20–22) V pražském studiu vznikaly publicistické pořady, které byly produktem své doby. Jednalo se o pořady *Je proč žít*, *Rodina a společnost* a *Zítřek začíná dnes*. V těchto pořadech nedošlo k použití nových metod práce. (Cysařová, 1993, s. 51) Na konci roku 1964 se na obrazovce objevil publicistický pořad *Gong* a svou podobu si hledal téměř rok. Natáčelo se ve studiu společně s diváky, kteří mohli klást otázky. Reportéři se tím učili mluvit ke konkrétním lidem a ne k divákům za obrazovkou. To bylo novým prvkem v pražském studiu. (Cysařová, 1993, s. 52–53) Dalším významným pořadem byl pořad *Civilní pře*, který se opíral o reálné příběhy lidí. Ti nebyli ve snímku zobrazeni a hráli je

herci. Zpočátku se jednalo o příběh malé dívky z dětského domova a nemožnosti její adopce. V dalších dílech se řešil vztah dětí a městského prostředí, dětí z rozvrácených rodin a témata pořadu se posunula až k drogově závislým a k prostředí z protialkoholní záchytné stanice. (Cysařová, 1993, s. 54) Výrazným tvůrcem v této redakci byl Karel Pech, který uvedl pořad *Kamera obscura*. V tomto pořadu spolupracoval Karel Pech s Milošem Nesvadbou. Pořad měl pět dílů, ale byl výrazným, protože přišel s novými tématy. Například v jednom z dílů se rozebíral stav obrazovek televizí. Autoři pořadu kriticky přistoupili k této problematice. Další díly se týkaly možnosti dovolené v Maďarsku a Jugoslávii či chování motoristů a chodců v Praze. (Cysařová, 1993, s. 56–57) Karel Pech se publicistice věnoval dále, režíroval polemický pořad *Věc veřejná* a diskusi *Kam spějeme* (Cysařová, 1993, s. 58) V pražské redakci Publicistiky a dokumentaristiky tvůrci pomalu přicházeli s náměty na kritické pořady a hledali uchopení tématu a jeho zpracování. Ačkoli reagovali na nedostatky ve společnosti, nešli tak tvrdě po podstatě problému jako v redakci Vysílání pro děti a mládež v pořadu *Zvědavá kamera*.

2.1.2 Televizní studio v Ostravě

Zatímco v pražském studiu se v průběhu 50. let televizní publicistika vyvíjela a tvůrci se měnili, v ostravském studiu se během dvou let od prvního vysílání vytvořila stabilní skupina publicistů, kteří natáčeli pořady jako například *Ostravské vteřiny*, *Čím budu*, *Vstup ještě zakázán* a *Kamery objevují Ostravsko*. V jednotlivých reportážích probíhala konfrontace s realitou doby. Během 60. let se objevovaly další publicistické pořady a ve vysílání měly své místo. (Cysařová, 1993, s. 26–27) Například od dubna 1963 se začal vysílat populární *Negordický uzel*, ve kterém se pomocí reportáží řešily potíže oné doby. (Cysařová, 1993, s. 33–34) O tři roky později v ostravském studiu vznikl pořad *Obžalovaná je lhostejnost*, kdy na lavici obžalovaných seděla *lhostejnost*. V prvním díle obžalovaná *lhostejnost* například za kriminalitu mládeže a v dalších za problémy zaměstnaných žen, za pracovní úrazy, za vztah občanů k problémům politického života. Pořad se vysílal nepravidelně, třikrát či čtyřikrát ročně do roku 1973. (Cysařová, 1993, s. 35)

2.1.3 Televizní studio v Brně

I brněnské studio se otevíralo žánru televizní publicistiky, a tak v roce 1962 začalo živé vysílání pořadu *Mohu do toho mluvit?*, kterého se účastnili také někteří mladí diváci, kteří se vyjadřovali k denním záležitostem ve společnosti. Role moderátora se ujal sám ředitel brněnského studia Josef Křivánek. Témata se týkala mládeže, proto se v pořadu často objevovali mladí lidé. Probírali problematiku přijímání na vysoké školy, vztah studentů a pedagogů, práci ve Svazu mládeže a jiné. (Cysařová, 1993, s. 41–42) „*Brněnští přivedli na obrazovku představitele vládních resortů, ministry, jejich náměstký, hospodářské pracovníky... I to byla událost. Předcházely sice besedy s veřejnými činiteli, byly však oficiózní. Při Mohu do toho mluvit? v přímém kontaktu s lidmi odpovídali bez přípravy, bez papíru, bez schválení, což se tenkrát rovnalo senzaci.*“ (Cysařová, 1993, s. 46) Odpovědnost byla na Josefu Křivánkovi, který polemiky moderoval. (Cysařová, 1993, s. 46) Přímé přenosy v tomto mají výhodu, člověk musí reagovat a nemůže se nic vystříhnout, což by jinak při předtočení v cenzurní době hrozilo. Další pořady z brněnské tvorby byly *Nad šálkem kávy*, kdy lidé vyprávěli o jejich největším prožitku v životě. Dalším pořadem byly *Otevřené minuty*, kdy se divák mohl zeptat jiného člověka na to, co ho zajímá. Jedna studentka se například ptala na otázky herečky a student zpovídal zkušebního pilota. Cyklus *Dnes večer u...* se vysílal prokládaný písněmi a tvůrci Josef Křivánek a Jiří Prokel si zvali hosty do studia. Akčnějším typem pořadu se staly *Noční služby*, kdy reportéři zachycovali noční povolání. Různě se tedy vydávali do pekáren, porodnic či na nádraží. (Cysařová, 1993, s. 48)

V pražském studiu se zajímavá publicistika tvořila v redakci *Vysílání pro děti a mládež*. Vynikaly pořady *Vlaštovka* a *Zvědavá kamera*. Byly totiž díky svým tvůrcům jiné. Zaměřovaly na podstatu věcí, šly do hloubky a hlavně se v těchto pořadech rodila investigativní neboli pátrací žurnalistika. *Zvědavé kameře* se věnuje následující kapitola.

2.2 Zvědavá kamera

V této podkapitole se bude autorka této práce věnovat televiznímu cyklu *Zvědavá kamera*. Podle Baumana se jednalo o zpravodajský pořad s charakterem magazínu zaměřený na mládež. (Bauman, 1963, s. 71) Autorka této práce čerpá z následujících zdrojů. Tématu *Zvědavá kamera* se věnovala Jarmila Cysařová ve své publikaci *Česká televizní publicistika* (1993) a také se tomuto tématu věnovala diplomantka Dominika Moulíková (2014) ve své diplomové práci *Zvědavá kamera očima jejich tvůrců*.

V zájmu ČST bylo zařadit do programu pořady pro mládež. Jedním z takových pořadů byla právě *Zvědavá kamera*, která se dá rozdělit do dvou etap, které je možné oddělit rokem 1962. V dubnu 1958 přešel z Československého rozhlasu do ČST Miloš Volf. Jeho hlavním úkolem bylo vytvořit pořad pro mládež. S Karlem Kyncelem natočili pořad *Mladýma očima*, jehož obsahem byla kritika činnosti svazáckých organizací. Na to zareagoval ústřední výbor Československého svazu mládeže tím, že taková polemika nepatří na obrazovky televize. (Cysařová, 1993, s. 59) Aby mohlo projít další kritičtější vysílání, rozhodli se autoři společně s kameramanem Miroslavem Langem o změně názvu. Pod pojem „zvědavost“ se totiž dalo zahrnout množství témat, a to i těch problematických. Kamera byla původně přítomná v obraze a mluvila za ni Heda Čechová. Tak v květnu 1958 vznikl název *Zvědavá kamera*. Pořad se vysílal dvakrát měsíčně, trval půl hodiny a obsahoval například deset reportáží. Jednou šlo o živé vysílání a podruhé ze studia. (Cysařová, 1993, s. 59–60) K tehdejšímu týmu se v roce 1959 přidal Mário Ilk.

Miloš Volf se v roce 1963 stal šéfredaktorem Hlavní redakce pro děti a mládež a pozval do ČST Vladimíra Branislava, který nastoupil z Československého rozhlasu. Ten se stal vedoucím redaktorem *Zvědavé kamery* a změnil strukturu pořadu. (Cysařová, 1993, s. 60) Jeho tendence byla vytvořit monotematický pořad, který měl více pátrat po souvislostech. (Branislav in Moulíková, 2014, s. 58) Díky Vladimíru Kováříkovi si mohl nový vedoucí pořadu vybrat svoje spolupracovníky. Vladimír Branislav oslovil Otu Nutze a Otku Bednářovou, kteří pracovali v Československém rozhlasu. Tato trojice se stala jádrem pořadu, který se vysílal jednou za čtrnáct dní. Každý z tvůrců měl na přípravu šest týdnů. (Bednářová in Moulíková, 2014, s. 52) Jejich témata se lišila, každý byl zaměřen na jinou oblast. Vladimír Branislav se věnoval neutřelým tématům a zapojoval prvky humoru. Ota Nutz se zabýval historickými tématy. (Kincl in Moulíková, 2014, s. 65) Otko Bednářová se věnovala tématům, která v ní vzbuzovaly neklid. Často se jednalo o problematiku související s tehdejším režimem. Její syn Jan Bednář tvrdí: „*Ne, že by to ideově nějak vnímala, ona spíš se zajímala o problémy těch lidí. A když o nich natáčela nějakou reportáž, tak se do toho vžila, do těch jejich problémů a nějakým způsobem to prezentovala*“ (Bednář v pořadu *Vyhnáni po Chartě*, čas 03:13). Otko Bednářová se věnovala sociálním a lidsko-právním tématům. Řešila problematická témata, která se dotýkala fungování komunistického režimu. Šlo jí hlavně o nepravosti, ke kterým docházelo. Chtěla na ně upozornit a toužila po nápravě.

Vladimír Branislav dbal na kvalitní psaní scénářů. Otko Bednářová je psala takovým způsobem, aby v nich bylo obsaženo to, čeho chce dosáhnout, nicméně to neby-

lo na první pohled poznat. Výhodou a zároveň problémem *Zvědavé kamery* byl nedostatek filmového materiálu. Tvůrci dostali určitý limit, se kterým museli dobře naložit v terénu, ale zbytek pořadu se vysílal živě. To je také důvod, proč mnoho dělů není zachováno. (Bednářová in Moulíková, 2014, s. 52–53) Jednalo se o kvalitní pořad, jehož některé dochované díly jsou součástí zlatého fondu České televize. „*A nejen v rámci Zvědavé kamery vznikaly tehdy novátorské pořady velmi širokého záběru. Tyto pořady nabízely čisté černobílé záběry, bezprostřední reakce lidí zpravidla vyslovené ještě velmi příjemnou češtinou a hlavně témata ze života, která v televizi chyběla a dnes tak trochu zase chybí. Pořady také řešily mezigenerační spory, morálku ve společnosti, ale také občanské kauzy či třeba důvtipnou recesi*“ (pořad *Pozor vysíláme*, čas 04:57–05:25).

Redakce tedy patřila k Vysílání pro děti a mládež a její cílovou skupinou byli náctiletí. Pořad byl ale oblíben i u dospělých, protože se témata dotýkala i staršího publika. „*Cílem štábu bylo zaujmout jedno z nejnáročnějších publik, tedy dospívající mládež, témata proto musela být neotřelá, atraktivní, zároveň aktuální, nikoli však nutně kontroverzní nebo protirežimní*“ (Moulíková, 2014, s. 14). Na jaře roku 1968 mohli tvůrci pořadů svobodněji pracovat a vzniklo několik vysoce hodnocených dělů. V srpnu toho roku se ale situace rapidně změnila a štáb byl donucen tvořit reportáže bez politického zabarvení a už vůbec ne kritické. V této době vznikly například dokumenty věnované výchově v rodině. (Cysařová, 1993, s. 117)

Celkově *Zvědavá kamera* zahrnovala ve svých dílech investigativní prvky, které se do té doby nevyskytovaly. Byla populární tím, že ukazovala pravdivost situace a vyprávěla reálné příběhy. Oblíbenou byla zcela jistě i díky humoru dvojice Vladimíra Branislava a Jaromíra Kincla. „*Zvědavá kamera měla všech pět reportážních P: přitažlivost, poučnost, pohotovost, pozitivní kritický cíl, pravdivost faktů*“ (Cysařová, 1993, s. 72). Redakce *Zvědavé kamery* byla zrušena po přímém zásahu komunistické vlády dne 30. dubna 1970. (Končelík, 2010, s. 141; Cysařová, 2010, s. 53) Autorka této práce se domnívá, že by bylo dobré řešit otázku, zda v současné době existuje v České televizi pořad, který by byl podobný *Zvědavé kameře* a pokud ne, tak jestli v programu nechybí. V následující části textu budou představeni důležití tvůrci *Zvědavé kamery*.

2.2.1 Miloš Volf – vedoucí redakce Vysílání pro děti a mládež

Miloš Volf se narodil 2. června 1924 v Táboře. Studoval gymnázium, ale nedokončil jej. Spolu s jeho otcem pomáhali odbojovým skupinám ve druhé světové válce,

ale byli zatčeni gestapem a strávili část války ve velmi nepříznivých podmínkách nucených prací a v koncentračních táborech. Po válce Miloš Volf dokončil gymnázium, nastoupil do vojenské služby a sloužil u armádního rozhlasu.

Po vojně nastoupil do Československého rozhlasu a poté do ČST do redakce Vysílání pro děti a mládež, ve které se stal vedoucím. (Sládek, 2012) Část jeho práce spočívala v tom, že schvaloval scénáře *Zvědavé kamery*, většinou se všemi souhlasil a tím se scénáře posunuly k HSTD. (Branislav in Moulíková, 2014, s. 59) „*Ale ti (HSTD) ani tak nehlídali ty ideové věci, oni se v tom moc nevyznali. Hlídali spíš státní tajemství, třeba aby tam nebyl průměr kanonu nebo tak. A ti tomu dali razítko a šlo to do vysílání*“ (Branislav in Moulíková, 2014, s. 59). Před vysíláním v televizi pořad zhlédl vedoucí redakce Vysílání pro děti a mládež Miloš Volf, který dával konečné potvrzení o povolení vysílání na obrazovce televize. Po skončení *Zvědavé kamery* byl nucen opustit ČST a dlouho si nemohl z politických důvodů sehnat zaměstnání, stal se požárníkem v Potravinách. (Cysařová, 1993, s. 130) Zemřel u své dcery v roce 2012. (Sládek, 2012)

2.2.2 Vladimír Branislav – vedoucí redaktor *Zvědavé kamery*

Dne 3. května 1935 se v Praze narodil Vladimír Branislav, odmaturoval na gymnáziu a od roku 1956 do roku 1963 pracoval v redakci pro děti a mládež v Československém rozhlasu. Během této doby však již externě pracoval v ČST, kam v roce 1963 přešel a stal se vedoucím redaktorem *Zvědavé kamery*. Psal scénáře, působil jako reportér, redaktor, dramaturg i režisér. Na mnoha pořadech spolupracoval s externím scénáristou Jaromírem Kinclm. Společně se snažili vymýšlet stále nová, zábavná a neotřelá témata do vysílání. (Kincl in Moulíková, 2014, s. 65). Jejich práce je zaznamenána v diplomové práci Dominiky Moulíkové (2014) a v publikaci Jarmily Cysařové *Česká televizní publicistika* (1993). Mezi nejznámější díly *Zvědavé kamery* Vladimíra Branislava patří *Tajemství Čertova jezera*, *Spor*, *Porota* a *Revoluce bez aureoly*. (Moulíková, 2014, s. 15) Vladimíru Branislavovi nikdy nehrozilo bezprostřední nebezpečí ze strany komunistů, bojoval proti režimu pomocí humoru. (Branislav in Moulíková, 2014, s. 65) Po ukončení *Zvědavé kamery* pracoval ve sběrných surovinách na několika pozicích. (Cysařová, 1993, s. 130) Během této doby však nadále psal scénáře pod pseudonymem. K jeho známějším dílům patří například večerníček *O Rákosníčkovi*, na kterém spolupracoval s Jaromírem Kinclm. V 90. letech se vrátil do ČST na pozici šéfredaktora Redakce pro děti a mládež a poté pracoval v tvůrčí sku-

pině a vytvářel převážně dokumentární pořady. (Štoll, 2009, s. 66) Zemřel v Praze dne 30. září 2015. (Maňák, 2015)

2.2.3 Ota Nutz – redaktor Zvědavé kamery

Novinář a spisovatel Ota Nutz se narodil 20. ledna 1939 v Jablonci nad Nisou. Vystudoval Fakultu osvěty a novinářství na Karlově univerzitě v Praze. Pracoval v Československém rozhlasu, odkud přešel do ČST do *Zvědavé kamery*. Jeho témata byla historicky zaměřená. Mezi jeho nejznámější díly se řadí *Záhada pro šest generací* a *Hele, Čendo, kvete bez*. Po propuštění z ČST pracoval ve stavebním podniku a od 80. let, kdy působil na volné noze, se pomalu navrátil do Československého rozhlasu. Jeho nejznámější pořady byly *30 x 60, a to stereo, Káva u Kische* a od roku 1990 spoluzaložil pořad *Hovory z Lán*, kde pravidelně zpovídal prezidenta Václava Havla. Zemřel dne 6. prosince 2000. (Štoll, 2009, s. 396)

2.2.4 Jaromír Kincl – scénárista

Externím spolupracovníkem a scénáristou *Zvědavé kamery* byl Jaromír Kincl narozený 19. října 1930 v Praze. Po vystudování obchodní akademie začal pracovat v administrativě a poté jako redaktor ve vydavatelství Naše vojsko. Od roku 1959 psal do časopisu *Zápisník*. (Štoll, 2009, s. 264) Spolupracovat na pořadech *Zvědavé kamery* začal v roce 1965. Velmi podrobný popis vzpomínek je uveden v rozhovoru s ním v diplomové práci Dominiky Moulíkové. (2014) V *Zápisníku* dal dobrovolnou výpověď a začal pracovat jako účetní a psal scénáře pod pseudonymem. (Kincl in Moulíková, 2014, s. 76) Po roce 1989 se vrátil do ČST. Spolupracoval s Vladimírem Branislavem na večerníčku *O Rákosníčkovi*.

2.2.5 Další tvůrci

Hlavním kameramanem *Zvědavé kamery* byl přidělený Jiří Volbracht (Kincl in Moulíková, 2014, s. 68). Mezi režiséry se střídali převážně Milan Tomsa a Miroslav Lang. (Štoll, 2009, s. 577) Miroslav Lang se narodil 21. května 1918 v Plzni. Jeho kariéra u filmu začala po maturitě. Nastoupil do *Aktualit - Československého filmového týdeníku*. (ČTK, 2005) V ČST pracoval od jejích počátků externě a od roku 1955 v redakci *Vysílání pro děti a mládež*. (Štoll, 2009, s. 327) Ve *Zvědavé kameře* byl zároveň i kameramanem a reportérem. (Štoll, 2009, s. 327) „V listopadu 1968 emigroval

i s rodinou do Londýna, kde vytvořil množství animovaných filmů pro děti, spolupracoval s BBC a Children TV Workshop“ (Štoll, 2009, s. 327). Zemřel 16. prosince 2005 ve Velké Británii.

Milan Tomsa se narodil 27. března 1933 v Praze. Po studiích na FAMU začal pracovat v ČST v redakci Vysílání pro děti a mládež. Vyhozen z pozice režiséra byl v roce 1970, když odmítl natáčet nápravu dokumentu *Kontrola* z roku 1968, který se týkal věznice Mírov. Pracoval jako skladník a zemřel ještě za komunistického režimu dne 19. října 1986 v Praze. (Štoll, 2009, s. 577)

2.3 Jednotlivé pořady Zvědavé kamery

V této kapitole budou představeny a uvedeny díly *Zvědavé kamery*, na kterých se podílela Otká Bednářová, a které se autorce diplomové práce podařilo dohledat. Autorka této práce čerpala z Archivu a programových fondů (dále jen APF), konkrétně ze Spisového archivu a fototéky a ze Správy programových fondů. Dále autorka práce vycházela z osobního archivu Otky Bednářové. Reportérka Otká Bednářová před zakotvením ve *Zvědavé kameře* vystupovala v pořadu *Ze školy na vesnici* a spolupracovala s Martou Horákovou. Jejich pořad, vysílaný v *Mikrofonu mladých* pod režii Jana Bergera, se zabýval dvěma vystudovanými pedagožkami, které dostaly umístěnky na vesnici. Redaktorky sledovaly, jak se dívky vyrovnají s odchodem z Prahy, ve které studovaly. (Cysařová, 2010, s. 21)

2.3.1 Rodiče a děti

První *Zvědavá kamera*, ve které Otká Bednářová vystupovala, se jmenovala *Rodiče a děti*. Tento díl není dochovaný ve formě scénáře ani jako celý film v APF, vysílal se totiž živě v lednu 1964. (Vilímek in Černý, 2013, s. 153) Pořady, které se ve *Zvědavé kameře* vysílaly zpočátku živě, nejsou dochovány. K tomuto dílu je ale možné vidět v APF zhruba čtvrt hodinovou předtočenou anketu, kterou Otká Bednářová natáčela v zimním období v Praze. V rozhovorech se ptala dospělých, zda ví o tom, co dělají jejich děti a jestli si myslí, že jim děti říkají všechno. Děti a mládeže se ptala, zda se rodičům svěřují a pokud ne, tak komu ano. Na otázky odpovídali náhodní občané, mluvila tak například s mladými hochy, s partou hokejistů, s paní v kadeřnictví, s mužem a jeho manželkou u pokladny v kině a dalšími. V rozhovorech byla redaktorka vidět na kameře a obraz zachycoval okolí, kde byl právě snímek natáčen. Otká Bednářová začala

rozhovor spontánně, například party kluků se nejprve zeptala, kam jedou a zda se jich smí zeptat na pár otázek. V rozhovoru se zeptala na jejich vztah s rodiči, a zda jim důvěřují. (pořad *Rodiče a děti*, čas 02:25) Při natáčení venku byl vidět v záběrech dlouhý kabel od mikrofonu. Tehdy museli řešit tvůrci i zapojení techniky a bylo to daleko těžší než dnešní bezdrátové mikrofony při natáčení. V krátkém snímku bylo zanecháno i odmítnutí respondentů, jelikož nemluvili česky. Tato část dílu, který autorka práce viděla, byla velmi autentický a působila věrohodně. Redaktorka začínala slovy: „*Bud'te tak hodná, řekněte mi, jestli...*“ (pořad *Rodiče a děti*, čas 10:43-10:45). Redaktorčino vystupování na kameru vypadalo laskavě a vlídně, při natáčení se usmívala a působila velmi přirozeně. Redaktorka vystupovala slušně, vždy o rozhovor poprosila a také poděkovala.

Jarmila Cysařová ve své knize uvedla, že v pořadu se několik mladých lidí svěřovalo psychologovi s problémy, které mají s rodiči. Aby bylo pro diskutující prostředí bezpečné, byli otočeni zády na kameru. Vyústěním živě vysílaného a improvizovaného pořadu bylo sdělení, že rodiče se o své děti bojí, a proto jim nedávají tolik svobody, kolik by si sami přáli. (Cysařová, 2010, s. 24) Tento pořad měl pozitivní ohlas u diváků. „*Po první samostatné zkušenosti v televizi, který měl příznivý ohlas diváků, se Otká Bednářová vrátila ke svému projektu, plánovanému již v rozhlase – ke kritické reportáži o problematice školství*“ (Cysařová, 2010, s. 24).

2.3.2 Volba povolání

Volba povolání byla dalším dílem *Zvědavé kamery*, kterou natáčela Otká Bednářová a kolem ní se strhl nevídaný ohlas. Tento díl se vysílal 31. března 1964, není dochovaný a ani k němu nebyl nalezený scénář. Navzdory tomu bylo však k tomuto dílu dochováno nejvíce materiálů, protože reportáž z Vysokého Mýta vyvolala velké množství reakcí od diváků a funkcionářů KSČ.

Otká Bednářová se chtěla v jedné z dalších reportáží *Zvědavé kamery* zabývat školstvím, konkrétně kádrovým systémem v přijímání na střední a vysoké školy. Šlo o to, že více než o průměr známek a studijní předpoklady budoucích studentů se dbalo na třídní původ uchazečů o studium. Pokud pocházeli z buržoazních či věřících rodin nebo rodina jakkoli nesouhlasila s komunistickým režimem, bylo nastoupení na výběrovou střední školu nebo vysokou značně znevýhodněné.

Otká Bednářová věděla, že v Rudém právu se tematikou školství zabýval Jaroslav Patera, oslovila ho proto s nabídkou na spolupráci k připravovanému pořadu o

školství a novinář ke spolupráci svolil. Měl schované dopisy, které mu přišly do redakce a týkaly se případů, ve kterých mu konkrétní lidé zasílali svoje zkušenosti s nespravedlivým rozhodnutím o nepřijetí na školu. Jeden z těchto dopisů se týkal případu Věry Hoškové z Vysokého Mýta. Její otec Jaroslav Hošek byl architektem a po svém otci zdědil nábytkovou dílnu. Tu v roce 1948 převzal národní podnik. Jaroslav Hošek měl syna, který nedostal doporučení na vysokou školu, ačkoli měl vynikající studijní výsledky. Po střední škole nastoupil do práce a jeho nadřízení si všimli jeho talentu a sami ho na vysokou školu poslali. Jeho mladší dcera Věra byla po základní škole přijata na pedagogickou školu v Litomyšli. Velmi dobře se učila, prospívala se samými jedničkami, ale musela z této školy odejít. Městský národní výbor (dále jen MNV) ve Vysokém Mýtě hlasoval o zrušení doporučení o jejím studiu. Rozhodl se hlasovat po tom, co na MNV přišel anonymní dopis s tím, že děti buržoazních dětí se dostávají na střední školy a děti dělníků nikoli. Věra Hošková nastoupila na brigádu do nemocnice a přihlásila se na střední zdravotnickou školu v Litomyšli, kam byla přijata. (Cysařová, 2010, s. 24–34; Cysařová, 1993, s. 63–67)

Otka Bednářová a Jaroslav Patera se rozhodli zveřejnit tento případ ve *Zvědavé kameře*. Jaroslav Hošek zpočátku souhlasil, ale týden před natáčením si to rozmyslel a zavolal do Prahy. Měl obavy o své děti, aby jim zveřejnění případu neublížilo. Otko Bednářová i Jaroslav Patera ho přesvědčili, že se jich zastanou a že se dětem nic nestane, protože se jednalo o jasné bezpráví. Jaroslav Patera k natáčení svolil po tom, když ho autoři ujistili a řekli mu svůj záměr, chtěli totiž pořadem docílit toho, aby se podobné nespravedlnosti neopakovaly. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 3)

Na natáčení ve Vysokém Mýtě tvůrci pořadu jednali s tajemníkem i náměstkem předsedy MNV, s funkcionáři Městského výboru KSČ i Okresního výboru KSČ v Ústí nad Orlicí. V Litomyšli ověřili prospěch Věry Hoškové a zeptali se i na prospěch dětí z dělnických rodin. Veškeré rozhovory měli zaznamenané na magnetofonu. (Cysařová, 2010, s. 24–34)

Vzhledem k tomu, že redaktorka vysílala tento díl živě ze studia a byl doplněn záznamy z natáčení a v záměru pořadu měla Otko Bednářová opatrnou formulaci, nebylo zřejmé, že se dívky reportérka zastane. Reportáž byla schválena a mohla se odvysílat. (Otko Bednářová in Moulíková, 2014, s. 53) „*Ačkoliv tajemník okresní stranické organizace v Ústí nad Orlicí Jan Jirásek napsal tajemníkovi ÚV KSČ Jiřímu Henrychovi (který byl tehdy pověřen bděním nad kulturou, tedy i nad televizí) naléhavý dopis, aby*

vysílání reportáže zakázal“ (Cysařová, 2010, s. 27). Dopis byl doručen včas před premiérou, ale Jiří Henrych si ho nepřečetl, protože se jednalo o období Velikonoc.

V pořadu Volba povolání se v první části redaktoři zaměřili na příběh mladého hochy, který byl kandidátem KSČ a kvůli tomu, že pocházel z věřící rodiny, se nedostal na Vysokou školu elektrotechnickou. Měl vynikající prospěch a měl velký zájem o studium. Jaroslav Patera jeho případ prošetřil a hoch byl přijatý na vysokou školu. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 1)

Druhou částí pořadu byl právě případ Věry Hoškové, kdy se Otká Bednářová zastala nadané dívky. Diváci slyšeli výpovědi z ředitelství školy, od tajemníka a náměstka předsedy MNV ve Vysokém Mýtě a od funkcionářů Městského výboru KSČ a z Okresního výboru KSČ v Ústí nad Orlicí. Otká Bednářová chtěla docílit toho, aby bylo zřetelné, že se jednalo o velmi nespravedlivý krok ze strany KSČ. Udělala to tak, jak po letech v rozhovoru uvedla. *„U tohoto dílu konkrétně bylo zvláštní, že jsem se rozhodla, že ty lidi nebudu opravovat, ať říkají, co si skutečně myslí. A tím se oni tak strašně zesměšnil, že jsem k tomu ani nemusela nic dodávat. Jen jsem je nechala vymluvit, aby zdůvodnili, proč tu dívčinu nepřijali. Takže jsem se jí pokoušela pomoci a proto jsou i ty dopisy, které pak přišly, většinou děkované, že jsem se jí zastala, protože se to stávalo plno lidem“* (Otká Bednářová in Moulíková, 2014, s. 54). Reakce se objevily ihned po uveřejnění a lidé se dělily do dvou skupin, kdy jedni chválili a děkovali za reportáž a druzí přesně naopak.

Jedna z příznivých reakcí vyšla hned druhý den v periodiku Večerní Praha s titulkem *Dva kádrové případy místo apríla*. Recenzent pod zkratkou OP uvedl, že přístup Národního výboru k Věře Hoškové nebyl korektní a že je až neuvěřitelné, jak snadno jí bylo znemožněno studovat. Autor článku o pořadu napsal, že tématem udeřil do černého, protože mladí lidé se často nemohli svobodně o volbě povolání rozhodnout na základě podle svých schopností, ale museli dbát na původ rodiny. Autor článku myšlenku kádrového přijímání na školy odsoudil a zhodnotil večer jako velmi užitečný, protože tvůrci pořadu divákům nabídli cennou a trpkou látku k přemýšlení. (Archiv O. Bednářové, 1. 4. 1964, Večerní Praha)

Další pochvalné recenze na pořad byly cenzurou zakázány, Otká Bednářová si je však mohla přečíst, protože jí je poslali přímo autoři článků. Zdeněk Bláha jí zaslal svůj text. *„(Pořad Volba povolání) Byla sice ohlašována jako rozhovor s mladými lidmi o volbě povolání, ve své podstatné části se však vymkla z tohoto rámce a v působivé re-*

portážní črtě na případu jednoho děvčete, nespravedlivě vyloučeného ze studia na pedagogické škole, ukázala na některé obecnější morálně politické problémy našeho současného života. Neviděli jsme již dlouho v televizi pořad, který by dovedl pouhou objektivní analýzou životního jevu a jeho příčin vést diváky k tak konkrétnímu zamyšlení nad otázkami socialistické morálky a odpovědnosti. Autentičnost jednotlivých výpovědí vtiskla tomuto vysílání nenapodobitelnou pravdivou atmosféru. Jestliže převážná většina televizních pořadů vede diváky v poslední době k pasivnímu vnímání, cením si na této Zvědavé kameře především její zdravé vtíravosti, s níž odvážně a promyšleně vedla k zaujetí stanoviska k osobnímu promýšlení otázek“ (Bláha, 1964). Z tohoto obsahu je zřejmé, že se pořad vymykal zvyklostem a zaujmul tendencí jít k jádru problému. Bláha se vyjádřil o atmosféře pořadu, která byla podle něj pravdivá, autentická a hlavně vedla diváky k tomu, aby se nad problematikou zamysleli. Další pozitivní reakcí měla být recenze Karla Hviždály v *Mladém světě*, která byla ovšem zabavena a do periodika se nedostala. (Cysařová, 2010, s. 28)

Druhý den po odvysílání musela Otká Bednářová napsat přesný postup práce při vyšetřování případu Věry Hoškové, tzv. Zprávu o průběhu prověřování případu Věry Hoškové. Otká Bednářová přesně uváděla, jak začala její příprava na případu, kdy se seznámila s Jaroslavem Paterou, proč se rozhodli pro tento případ a nevybrali někoho jiného. Uvedla také, jak cestovali do Vysokého Mýta a i komplikace s nemocí Miroslava Langa, kvůli které bylo natáčení posunuto. V záznamu dále redaktorka popsala i místo, kde obědvali při natáčení, dále také uvedla, kde přespávali, protože natáčení trvalo dva dny. Celkem bylo ve štábu 12 lidí. Redaktorka přesně popisovala postup práce.

Redaktorka si byla vědoma reakcí lidí z velkého štábu a tak se rozhodla pro jeho zúžení. Také nejprve šla k tajemníkovi Šafařovi s Jaroslavem Paterou a osobně mu předala dopis, ve kterém bylo napsáno o vyloučení Věry Hoškové a pod kterým byl podepsán. Dala mu i otázky, na které se bude ptát při samotném natáčení, ty zněly následovně: proč byla nejprve přijata a pak vyloučena; zda by mohl potvrdit, že její otec zaměstnával 25 lidí; zda se její otec domohl velkého majetku a co to konkrétně znamenalo a poslední otázka se týkala oslav k 700 letům výročí města. Redaktoři se ptali, jak se dá zjistit, že Jaroslav Hošek pracoval v komisi pro přípravu oslavy k 700 letům výročí města ze zjištěných důvodů. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 4) Redaktorka ve Zprávě o průběhu prověřování případu Věry Hoškové uvedla následující informaci: „Komise pro oslavu města byla zapletena do finančních machinací, ale Hošek byl mimo tyto machinace“ (Archiv

ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 4). Reakce na otázky nejsou uvedeny, protože ve Zprávě o průběhu prověřování případu Věry Hoškové je místo toho napsáno viz pořad. Redaktoři se ptali tajemníka MNV, kdo z občanů měl připomínky ke studiu Věry Hoškové. Redaktoři poprosili tajemníka o vyhledání zápisu z hlasování, který tajemník našel a přečetl. Poslední otázkou redaktorů bylo, na koho jiného se mohou v případě Věry Hoškové obrátit. Tajemník MNV je odkázal na náměstka předsedy MNV pana Homolku v podniku Karosa. Redaktoři uplatnili celý postup znovu, nejprve jednali s dotyčným sami a sdělili mu náležitosti, otázky a postup a teprve poté přizvali zbytek štábu. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 4–5) Při natáčení obvinil náměstek předsedy MNV Homolka redaktory ze známosti s Jaroslavem Hoškem, což oba ihned vyvrátili. Redaktoři se ptali, na koho jiného by se mohli v tomto případě obrátit a on jim doporučil předsedu komise pro ochranu veřejného pořádku Loskota. Otká Bednářová se ve Zprávě průběhu prověřování případu Věry Hoškové zmínila o tom, že když probíhala příprava s panem Loskotem, sám se zmínil o tom, že jeho vnučka s dobrým prospěchem měla také problém s přijetím na školu. Při natáčení Loskot uvedl, že za celou záležitost mohla stranická organizace, která dala příkaz MNV, aby provedl zásah. Otká Bednářová napsala, že tuto informaci vystříhli z důvodu, že televize nemá právo vysílat o stranické práci. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 5) Od předsedy komise pro ochranu veřejného pořádku dostali redaktoři doporučení, aby se vrátili na MNV, právě do této zmiňované komise, a aby nahlédli do zápisu o doporučení ke studiu Věry Hoškové. Záznam opravdu na MNV našli a nic jiného v případě Věry Hoškové nebylo zmíněno. Redaktoři navštívili ještě jednoho člena rady MNV, který věděl o případu Věry Hoškové více, ale byl obviněn z přátelství s Jaroslavem Hoškem, a tak se tvůrci pořadu rozhodli záznam s tímto mužem vystříhnout, aby nebyli obviněni stranění rodině Hoškových. Redaktoři ještě navštívili schůzi výboru stranické organizace a požádali jej o vysvětlení okolností v případě Věry Hoškové. Na zasedání výboru bylo celkem asi deset členů, kteří se vyjadřovali různorodě, někdo souhlasil s odvoláním ze studia a někdo nikoli. „*Soudruh Blažek a soudruh Bedrnák hovořili asi v tomto smyslu: Jestlipak víte, že ta Hošková se dostala na zdravotní školu. Tyhle lidi si to vždycky umí zařídit. Ale na to se ještě podíváme. To tak nemůžeme nechat, aby nám do škol chodily děti živnostníků, s tím musíme ještě zatočit. Vám radíme, abyste se do tohoto problému nepouštěli*“ (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173.

inv. 1174, s. 5). Po tomto vystoupení se redaktoři ptali, kdo byl podepsán v dopise, který obsahoval připomínky proti přijetí Věry Hoškové do školy. Redaktoři se dozvěděli, že přišel na MNV anonymní dopis, ve kterém byly uvedeny informace, že děti živnostníků chodí do školy a děti dělníků ne.

Redaktoři se rozhodli, že druhý den navštíví Okresní výbor KSČ v Ústí nad Orlicí. Otká Bednářová zmiňovala i komplikace, které se vyskytly při natáčení. Ačkoli chtěli tvůrci pořadu mluvit přímo s tajemníkem pro ideologické otázky, nemohli, protože ten den měl studijní volno. Rozhovor tedy uskutečnili s instruktorem pro propagandu a agitaci Kůrkou, který redaktorům sdělil, že již několikrát kritizovali stranickou organizaci ve Vysokém Mýtě za projevy levičáctví. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 7–8) Po tomto rozhovoru odjeli do Litomyšle za řediteli obou škol, jak zdravotní, tak pedagogické, aby se ujistili, že žádný student z dělnické rodiny, stejné inteligence, stejného nadání a vlastností nebyl přijat kvůli dětem z živnostenské rodiny, tedy konkrétně kvůli Věře Hoškové. Ředitelé to potvrdili a tímto považovali redaktoři záležitost za ověřenou a chtěli oznámit závěry svého pátrání soudruhům před odvysíláním ve *Zvědavé kameře*. Redaktoři přišli na schůzi rady a přednesli zjištění, že ne všechny věci byly pravdivě podloženy a ani postup MNV nebyl správný. Jeden ze soudruhů pronesl, že nejedná o radu MNV, ale o stranickou skupinu rady. Po tomto upozornění redaktoři ihned odmítli natáčení, protože na stranické schůzi nebylo vhodné natáčení. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o průběhu prověřování případu Věry Hoškové in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 8–9)

Mezi dalšími dopady vysílání bylo i předvolání Otky Bednářové a Jaroslava Patery ke komisi stranické kontroly ÚV KSČ. Byla jim nabídnuta možnost veřejné sebekritiky a uveřejnění, že pořad *Volba povolání* byl neobjektivní a také odchod ze svých redakcí. Oba toto řešení odmítli. Ředitel ČST Jiří Pelikán dostal pokyn od předsednictva ÚV KSČ o tom, aby Otká Bednářová byla vyloučena ze strany a dostala výpověď v ČST, což Jiří Pelikán odmítl. Celý kolektiv *Zvědavé kamery* a vedoucí vysílání pro děti a mládež Miloš Volf se postavili za Otku Bednářovou. (Cysařová, 2010, s. 28) „*Do Vysokého Mýta se rozjela řada komisí – z Ústředního výboru KSČ, předsednictva vlády, ministerstva školství i z televize*“ (Cysařová, 2010, s. 39). ČST vyslala do Ústí nad Orlicí na Okresní výbor KSČ hlavního redaktora programu Viktora Růžičku, Miloše Volfa a soudruhy Peprníka s Hrabětem. Jejich úkolem bylo ověřit některé okolnosti týkající se přípravy pořadu. Chtěli také ověřit a objasnit rozpor mezi stanoviskem Okresního výboru KSČ, který byl obsažen v dopisu poslaném ÚV KSČ a Zprávě o průběhu prověřování

případu Věry Hoškové od Otky Bednářové. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o šetření ve věci vysílání Zvědavé kamery na OV KSČ Ústí nad Orlicí in Ve2. k. 173. inv. 1174, s. 1) Hlavní redaktor programu Viktor Růžička se ve Zprávě o šetření ve věci vysílání Zvědavé kamery na Okresním výboru KSČ v Ústí nad Orlicí vyjádřil k šesti sporným bodům. Dospěl k závěru, že činnost redaktorky Otky Bednářové nebyla dělána se zlým úmyslem uškodit. Redaktoři neprověřili pečlivě osobní historii Jaroslava Hoška. Jeho rodina vlastnila podnik a on až do roku 1960 pobíral nájemné za pronájem z prostor, které poskytoval národnímu podniku Nábytek. Byly také známé jeho ne zcela socialistické názory, a to si měli redaktoři zjistit před odvysíláním. Dalším bodem byl politický dopad pořadu ve Vysokém Mýtě i mimo něj. Vzhledem k tomu, že šlo o období před volbami, komunisté se domnívali, že šlo o provokaci. Růžička se ale v této chvíli vyjádřil v tom smyslu, že pořadu byla věnována zhruba třetina pořadu, takže to zcela jistě záměrem redaktorů nebylo. Růžička potvrdil, že na vypovídající nebyl vyvíjen žádný nátlak ze strany redaktorů a také, že Věra Hošková nepřebrala místo ve škole nikomu jinému na stejné úrovni z dělnické rodiny. (Archiv ČT, 1964, Zpráva o šetření ve věci vysílání Zvědavé kamery na OV KSČ Ústí nad Orlicí in Ve2. k. 173. inv. 1174) Hodnocení Viktora Růžičky bylo ve prospěch redaktorů.

Do ČST přicházely dopisy ze všech krajských výborů s žádostí, aby byla redaktorka Otky Bednářová propuštěna. V jednom z dopisů byla i cyklostylová předloha s tím, jakým způsobem formovat požadavek na výpověď redaktorky. (Cysařová, 1993, s. 64)

Dne 17. dubna 1964 vyšel také Vysokomýtský Karosář, časopis závodní organizace KSČ, který byl celý věnován pořadu *Zvědavá kamera*. Jednalo se o dvoustranu zaměřenou proti Jaroslavovi Hoškovi. (Vysokomýtský karosář, 1964) Na úvodní straně vedle informací o časopisu byl obrázek reklamy na nábytkovou dílnu, kterou vlastnil Jaroslav Hošek. Mělo to znamenat jasné potvrzení jeho vlastnictví soukromého podniku.

Autorem prvního článku Závěry nad vysíláním Československé televize – *Zvědavá kamera* byl Jan Trnka, který uvedl, že pořad vzbudil rozhořčení u poctivých lidí, kteří osobně zažili kapitalistickou minulost. Článek obsahoval informace o tom, že Jaroslav Hošek pozval redaktory Jaroslava Pateru a Otku Bednářovou do Vysokého Mýta. Redaktoři úpravou a sestřiháním zveřejnili v pořadu své subjektivní liberalistické názory, které hraničili s útoky na zájmy dělnické třídy. Jan Trnka dále uvedl, jak probíhalo přijímání na střední školy v uplynulých letech, a zdůraznil, že Věra Hošková dostala

přednost při přijetí na střední školu před dívkou z dělnické rodiny. Tvůrcům pořadu vytkl, že opomenuli tuto skutečnost. Jan Trnka zveřejnil informaci o tom, že Východočeská krajská konference KSČ nesouhlasila s prací Otky Bednářové a Jaroslava Patery, proto vyzvali ÚV KSČ pro zjednání nápravy. (Vysokomýtský karosář, 1964)

Další článek s titulkem Dvojí tvář pana Hoška byl opět velmi kritický. Vytýkal Otce Bednářové a Jaroslavovi Paterovi, že v pořadu Volba povolání uvedli jenom pozitiva o Jaroslavovi Hoškovi. Autor tohoto článku dále píše, že Jaroslav Hošek zastával dobrovolné funkce jenom z důvodu, aby jeho děti mohly studovat a že se jeho rozpolcenost projevuje i v práci, ve které mu nelze vytknout žádný nedostatek, ale často si stěžoval na to, že přišel o své jmění. (Vysokomýtský karosář, 1964)

Ve Vysokomýtském karosáři byl dalším článkem Volba povolání. Autor není podepsán, ale velmi negativně se vyjadřuje k Jaroslavovi Hoškovi. Obvinil ho z toho, že svým učňům v nábytkářské dílně nevytvářel dobré podmínky. Učni si vzpomínali na to, že museli topit v kotli a dělat jiné pomocné práce a odbornou činnost odkoukávat od starších zaměstnanců. Autor tohoto článku vytýkal Jaroslavovi Hoškovi jeho snahu o to, aby jeho děti měly vystudovanou školu. Autor se zamýšlel nad prací rolníků a dělníků, kterou nevnímal jako práci podřadnou, ale vytýkal Jaroslavovi Hoškovi, že jemu zřejmě takováto práce vadí.

V dalším článku Úvahy k zamyšlení autor podepsán J. H. a zamýšlel se nad vztahem Jaroslava Hoška k tehdejšímu režimu. Autor obvinil Jaroslava Hoška z hanobení dělnické třídy a z toho, že vše dělal jenom kvůli studiu svých dětí.

Pracovníci údržby cechu 12, podepsáni pod článkem Oprávněné rozhořčení popisovali, jakým způsobem se dotkl odvysílaný pořad Volba povolání jejich pracoviště. Psali o lidech, kteří sympatizovali s pořadem a nazvali je tzv. bývalí lidé. Tedy těmi, kterým bylo za první republiky dobře, a které změna v roce 1948 připravila o jmění. Dále uvedli, že členové strany, kteří byli méně marxisticky vzdělaní a méně zkušení se domnívali, že se jednalo o pořad v souladu s komunistickým režimem, jelikož za Rudé právo v něm vystupoval Jaroslav Patera. Pracovníci údržby cechu 12 uvedli, že funkcionáři strany i národních výborů nesouhlasili s tvrzením, které pronesli redaktoři v tomto pořadu. Autoři článku uvedli, že by pracovníci v televizi neměli zneužívat obrazovku pro prosazování svých vlastních liberalistických názorů.

Vladimír Čereba se vyjádřil k obsahu pořadu Volba povolání v článku Příspěvek soudruha Vladimíra Čereby. Odsoudil práci Otky Bednářové a Jaroslava Patery, zmínil studium syna Jaroslava Hoška na vysoké škole v Brně a drzost Jaroslava Hoška, který

chtěl, aby studovala i jeho dcera. Vladimír Čereba se v článku ptal, kdo tvůrcům pořadu zaplatil za natočení pořadu nebo zda využili volebního období proto, aby znevýhodnili komunistickou stranu. Tento text byl opět velmi kritický k pořadu Volba povolání. Stejně jako další dva články Stanovisko soudruha Josefa Votřela k případu televizního vysílání Zvědavá kamera a poslední článek Jak to vlastně bylo od autora O. Homolky. Josef Votřel se ve svém článku zmínil o velmi nevhodném termínu vysílání. Televizní pracovníci totiž podle Josefa Votřela narušili přípravy na volby. Jejich práce byla podle něho neuvážená a kriticky ji zhodnotil.

O. Homolka napsal, jakým způsobem probíhalo natáčení pořadu Volba povolání. Uvedl, že práce Otky Bednářové a Jaroslava Patery se podobala policejnímu výslechu. Tvrdil, že neměl vůbec čas na promyšlenou a byl ihned natáčen televizní kamerou. Dále uvedl, že od začátku bylo jasné, že jsou tvůrci na straně Jaroslava Hoška, protože když jim ukázal zápis o schválení Věry Hoškové o studiu, projeví tvůrci pořadu neskrývanou radost. O. Homolka na závěr svého článku napsal, že tento pořad objevil, že ve společnosti jsou stále lidé, kteří mají jiné než socialistické smýšlení.

Přišlo ale i několik děkovních dopisů. Díky archivu Otky Bednářové měla autorka práce možnost přečíst pár vybraných dopisů. V jednom odesílatel, který se bál podepsat, protože zažil dlouholeté perzekuce bez příčiny zaviněné jedním funkcionářem, pouze uvedl, že pochází z Vysokého Mýta. V dopise velmi pochvaloval práci reportérky, napsal, že po odvysílání pořadu se ve školách neučilo a v práci nepracovali, všichni si prý povídali o reportáži. Uvedl, že Věru Hoškovou si soudruzi vybrali z toho důvodu, že u Hoškova staršího syna se jim nepodařilo zabránit ve studiu vysoké školy. V dopisu byla také informace, že architekt Jaroslava Hošek bude propuštěn z Karosy ve Vysokém Mýtě.

Jeden z dopisů byl z Ostravy a podepsán byl kolektivem tavičů NHKG, psali o tom, že si všimli, že Otky Bednářová nevystupovala dlouho na obrazovce. Považovali ji za schopnou redaktorku s nevšední inteligencí a talentem a tím pádem nerozuměli, proč se neobjevovala v televizi. Žádali, aby ji na obrazovce mohli opět co nejdříve vidat.

V dalším dopise byli podepsáni *nevinně postižení* a adresovali text řediteli ČST. Žádali ho o to, aby Otky Bednářová ve Vysokém Mýtě prošetřila i další pochybná místa. Uváděli přímo konkrétní osoby a stěžovali si na jejich diktátorské sklony chování a to, čím ubližovali lidem.

Následkem pořadu Volba povolání bylo to, že vedoucí redakce pro děti a mládež Miloš Volf byl donucen přečíst v televizi odvolání na tento pořad. Nejprve to odmítl, ale

pod nátlakem nakonec text s odvoláním pořadu přečetl. Měl si vybrat mezi tím, že přečte odvolání a Jaroslav Hošek nebude propuštěn z Karosy nebo přečte odvolání a otec rodiny bude moci v zaměstnání zůstat. Dopad tohoto pořadu byl opravdu krušný. Jaroslav Hošek byl stejně z Karosy propuštěn a Jaroslav Patera dostal redakční důtku. (Cysařová, 2010, s. 30) Otká Bednářová dostala ředitelskou důtku, zákaz činnosti na jeden rok v redakci Vysílání pro děti a mládež a zákaz práce ve Východočeském kraji. (Ješutová, 2007, s. 55)

K Volbě povolání se ČST vrátila o čtyři roky později v pořadu *Plus minus 15*. V tomto nedochovaném pořadu zazněly důsledky pro redaktory, kteří natáčeli Volbu povolání. Mezi dalšími, kdo se k pořadu v roce 1968 byla recenzentka Eva Pleskotová, která uvedla v týdeníku Československé televize okolnosti pořadu *Volba povolání*. Rozepsala se o vzniku tohoto dílu, kdy Otká Bednářová oslovila redaktora Rudého práva Jaroslava Pateru. Eva Pleskotová zmiňovala dopady vysílání, uvedla i citace z Vysokomýtského karosáře a také citovala Elmara Klose, Milana Machovce a Olgu Šulcovou, kteří se k případu vyjádřili. V článku byly zastoupeny i názory Jaroslava Pateru a Otky Bednářové. Článek vyzníval ve prospěch tvůrců *Zvědavé kamery* a byl v něm kriticky hodnocen tehdejší postup funkcionářů KSČ. (Pleskotová, 1968, s. 8)

Jelikož byl na jaře roku 1968 velký zájem o tento pořad a zvedl u lidí zájem, věnovala se tématu Eva Pleskotová ještě v jiném čísle časopisu a jasně se postavila za tvůrce pořadu *Volba povolání*. Součástí textu byla i vyjádření o důsledcích tohoto dílu na Miloše Volfa, Otku Bednářovou a Jaroslava Pateru. Miloš Volf uvedl, že byl situací donucen přečíst text proti pořadu *Volba povolání*. Pokud by tak neučinil, vyhodili by Jaroslava Hoška z Karosy, což stejně funkcionáři udělali. Do článku přispěla i Otká Bednářová. Nejprve napsala stanovisko nevážné, kdy tvrdila, že si vše vymyslela. Chtěla jít s dobou a v módě byly nemoci, takže si řekla, že onemocní se žlučníkem a slinivkou a udělala vše schválně. Dále ale již psala vážně, kdy opět potvrzovala už několikrát zmíněné okolnosti vyšetřování případu Věry Hoškové. Článek doplňovalo i stanovisko Jaroslava Pateru a jeho názor na okolnosti vyšetřování. (Pleskotová, 1968, s. 6)

2.3.3 Prázdniny na silnici

V tomto období Otká Bednářová nesměla dělat kritické pořady *Zvědavé kamery*. Spolupracovala na relaci *Prázdniny na silnici*, pracovním názvem *Autostop*, ke kterému není dochovaný filmový záznam ani scénář. Z dostupných textů vyplývá, že se nejedná

o díl *Zvědavé kamery*. (Archiv O. Bednářové, KN, 1964) Pořad se vysílal dne 18. srpen 1964.

Autorka diplomové práce pracovala s výstřížkem z novin z osobního archivu Otky Bednářové. Novinář, zkratkou kn, hodnotil vysílání televize z předešlého dne: „*Reportáž o autostopu byla vysílána v čase obvyklé Zvědavé kamery, režisér A. Mareček převzal z tohoto populárního pořadu i některé formální postupy a způsob práce i s reportážní kamerou a mikrofonem. Dokonce i sympatická Otky Bednářová, známá divákům právě ze Zvědavé kamery, byla i tentokráte reportérkou po cestách autostopu*“ (Archiv O. Bednářové, KN, 1964).

V relaci nechala reportérka mluvit zástupce i odpůrce řidičů autostopu i se stopaři. Nejprve mluvila s řidiči, kteří měli různorodé názory a poté se zkušenými stopaři. Ptala se jich na důvody využívání autostopu, kupodivu důvodem stopování nebyly finance, nýbrž jakési dobrodružství a možnost poznání nových lidí. Na konci pořadu, který se odehrával na hrázi třeboňského rybníka, hovořila reportérka s dvěma řidiči, a to s Janem Drdou a Janem Otčenáškem. (Pleskotová, 1964)

Diskuze se v pořadu stočila k tématu problémové mládeže. (Archiv O. Bednářové, KN, 1964) Otky Bednářová se při tomto natáčení setkala s mladými lidmi, se kterými posléze spolupracovala i v jiných pořadech. (rozhovor s O. Bednářovou 2017) Oba dva recenzenti zhodnotili relaci pozitivně. „*Umění reportéra závisí především na tom, jak zajímavé lidi si přivede před kameru a nakolik dokáže, aby se mu přirozeně projevíli. A z tohoto hlediska dopadla včerejší reportáž velmi slušně*“ (Archiv O. Bednářové, KN, 1964). V Mladé frontě Eva Pleskotová ocenila reportážní um Otky Bednářové následovně: „*Příjemné vystupování, pohotovost, jistotu před kamerou, takt v jednání s lidmi. A co je neméně důležité, dostatek zkušeností s mladými lidmi a cit pro míru*“ (Pleskotová, 1964). Recenzenti redaktorčinu práci pochválili a vyzvedli. Eva Pleskotová vyzdvihla redaktorčinu přednost zapojit do debaty zástupce těch, kterých se téma týká.

2.3.4 Přípitek vám, přátelé

V Československé televizi vzniklo několik oslavných pořadů. Mezi nimi je i jeden od Otky Bednářové, který se ale vymykal tehdejšími oslavnými relacím. *Přípitek vám, přátelé* z května roku 1965 není dochovaný ve formě filmového záznamu. K dohledání byl scénář v APF, původní název pořadu zněl Setkání. Toto byl záměr tvůrců: „*V našem případě chceme umožnit setkání německého komunisty se dvěma českými soudruhy, kteří byli společně vězněni v koncentračním táboře Flossengurg, tam se*

dobře poznali a od té doby se neviděli. Dále setkání majora RA Borise Mělkonjana, který ve druhé světové válce prošel nejtěžšími boji, osvobozoval Československo a seznámil se s našimi občany. Opět se s nimi od té doby neseťkal, ani si s nimi nedopisoval, má jen jejich fotografie, právě tak, jako oni jeho. Třetí setkání bude setkání mladé generace. Dcera majora RA Borise Mělkonjana si dopisuje několik let s 16letou Marií Křivánkovou z Brna. Vyměnily si desítky dopisů, ale nikdy se neseťkaly. Chceme jim toto setkání umožnit přímo v našem televizním studiu. Celý pořad – jeho koncepce – je postavena především na bezprostřední reakci všech zúčastněných“ (Scénář k pořadu Přípitek vám, přátelé, 1965, s. 1).

Autorka diplomové práce se ptala přímo Otky Bednářové, na co si v pořadu připíjeli. *„To bylo k výročí osvobození Rudou armádou. To byl takový zvláštní pořad v tom, že tam jsem pozvala jednoho ruského majora, který tady kdysi osvobozoval. Potom jsem tam pozvala člověka, který se s ním tenkrát potkal a ještě někoho, já si nevzpomínám, kdo byl ten další. Ale bylo to tak, že jsem chtěla, aby se viděli až při natáčení. Musela jsem dbát na to, aby se vzájemně neviděli. Každého z nich jsem něčím zabavila, zařídila jsem, aby se jim někdo věnoval, vodil je po Praze, aby se neseťkali. V pořadu nejdříve každý z nich vykládal, jaký byl jejich pobyt v Praze, vzpomínali. No, a potom při tom setkání, které bylo na konec, bylo velmi bezprostřední. Byl přípitek, všichni se radovali a objímali. Bylo to takové jiné, než všechny ty oslavné pořady toho komunismu. Bylo to přirozenější a zajímavé. Víím, že tyhle setkání se dělávali někde na západě. Četla jsem o tom nějakou noticku, nebo takovou zprávu a říkala jsem si, že je to docela pěkný nápad, který jsem v tomto případě využila“ (rozhovor s O. Bednářovou 2017).*

Pořad uváděla s J. Fuksem. (Vyskočilová, 1965, s. 5) V pořadu vystupoval německý antifašista, sovětský důstojník s dcerou, která si dopisovala s dívkou z Československa. Celkem byli tři, a proto bylo studio, ve kterém se natáčelo rozděleno na tři části. S každým z nich si reportérka vykládala o tom, jak vzpomínají na dobu osvobozování. (Cysařová, 2010, s. 34) Největší vtíp byl v tom, když ke konci pořadu všechny účastníky pozvali na jedno místo, kde se poprvé viděli a diváci se mohli radovat spolu s nimi z té bezprostřední reakce.

Článek o pořadech *Zvědavé kamery* napsala J. Vyskočilová do novin Práce. Nejvíce vyzvedla Otku Bednářovou za to, že ukázala nové možnosti televize. *„Zpočátku vadil jen jediný zbytečně dlouhý rozhovor, jinak si televize vedla v novém pořadu velmi působivě, cudně, střídmě. Byla to sonda do nitra lidí, kteří zapomenou na kameru, na to,*

že jsou ve studiu. Práce našich kamer byla nevtíravá, brzy po setkání se jejich oči obrátily jinam“ (Vyskočilová, 1965, s. 5).

2.3.5 Jednou do roka – každý den

Jednalo se o pořad pro děti a mládež s cílem ukázat možnosti výuky cizích jazyků. Autoři nechtěli v pořadu zmiňovat známé dopisování či mezinárodní pionýrský tábor. (Scénář k pořadu *Jednou do roka – každý den*, 1965) „Pořad je určen k Mezinárodnímu Dni dětí. Má seznámit mladé diváky s možnostmi, jak se přátelit s dětmi v zahraničí. Dokážeme dětem na příkladech, že znalost cizích řečí obohacuje život člověka, to, co se zdá nudné ve škole nebo v jazykovém kurzu, člověk může uplatnit, i když je mu jen 12 let“ (Scénář k pořadu *Jednou do roka – každý den*, 1965, s. 1).

Scénář byl napsán jako bodový, byla uvedena místa natáčení a jednotliví účinkující. Pořad byl natáčen hlavně mimo studio, ale záběry ze studia tam byly také. Hlavní byl Mezinárodní tábor v Seči, kde se každoročně setkávaly děti z celého světa. Otká Bednářová vedla rozhovor s ředitelem tohoto tábora a také s dětmi, což byla improvizace, která není zaznamenána. Ve scénáři byl také zaznamenán turistický výlet dětí do Polska.

2.3.6 Kdo půjde k tabuli?

V APF je dostupný scénář k tomuto dílu, který se vysílal před začátkem školního roku 1965. V tomto pořadu se potkali bývalí spolužáci. Cílem redaktorů bylo, stejně jako v květnovém dílu *Přípitek vám přátelé*, aby se účastníci potkali až přímo při natáčení. Setkali se bývalí spolužáci ze školy v Horní Čermné u Kyšperka, kteří se neviděli 35 let. Podle scénáře měli dostat na natáčení pořadu více kamer, než u květnového natáčení, aby se mohly dobře točit detaily. Rozdíl byl také v tom, že na začátku pořadu proběhlo setkání, kdežto v pořadu *Přípitek vám, přátelé*, setkáním pořad skončil. V pořadu bylo celkem pět spolužáků a jejich tři učitelé. Měli k dispozici fotografie z oné doby a vzpomínali na příhody ze školy a na ostatní spolužáky. (Scénář k pořadu *Kdo půjde k tabuli*, 1965) Pracovním názvem pořadu bylo *Setkání*. (Cysařová, 2010, s. 34)

2.3.7 Jak natáčeli povstání

Při navrácení do Vysílání pro děti a mládež a do redakce *Zvědavé kamery* nezačala Otká Bednářová ihned natáčet pořady. Nejprve se podílela na tvorbě scénáře k dílu *Jak natáčeli povstání* spolu s Evou Kopeckou. Dochovaným pořadem diváky provázel

Vladimír Branislav. Jarmila Cysařová uvedla jako režiséra Miroslava Langa, ale v anotaci ČST je uveden Milan Tomsa. (Cysařová, 2010, s. 34; Anotace pořadu *Jak natáčeli povstání APF*)

Tento díl dostal svůj název podle toho, že se redaktor Vladimír Branislav setkal s kameramany, fotografy a pamětníky, kteří se zúčastnili a zdokumentovali Pražské povstání z roku 1945. V pořadu *Jak natáčeli povstání* se s nimi vracel do různých částí Prahy a oni vzpomínali na to, jak tenkrát na oněch místech natáčeli povstání. Společně navštívili Vinohrady, Staroměstské náměstí a Tylovo náměstí, na každém místě pamětníci vzpomínali na Pražské povstání. Z natočeného materiálu z května 1945 vznikl krátký dokument, který se promítal v Aktualitách v kinech. Na konci *Zvědavé kamery* mohli diváci tehdejší video zhlédnout.

2.3.8 120 hodin beze spánku

Další nepolitické téma, ve kterém již Otká Bednářová vystupovala na obrazovce, se týkalo výzkumu spánku, tedy spíše bdění několika jedinců. Tento díl se vysílal v průběhu několika dní, a to od 22. do 26. listopadu 1965. Dochovaný je scénář spolu s celým pořadem, jehož celková stopáž je 1:36:19. Pracovní název pořadu byl *Nespavci*.

Otká Bednářová ve spolupráci s Rudolfem Křesťanem uváděla první experiment, který se přenášel v ČST. Výzkumu se účastnili mladí lidé, kteří vystupovali již v reportáži *Prázdniny na silnici*. (rozhovor s O. Bednářovou 2017) Byli mezi nimi dvě dívky a čtyři chlapci, jmenovitě Jaroslav Borecký, Jan Patočka, Ivo Vlček, Gabriela Zoubková a sourozenci Jan a Louisa Beaufortovi. Vše se odehrávalo v Praze v krčské nemocnici ve Výzkumném ústavu výživy lidu, kde byli jedinci pod lékařským dozorem ve skupině doktora Kuhna.

Na začátku pořadu oba reportéři vysvětlili, o co v následujících dnech v reportážích půjde. Cílem bylo neusnout. Rudolf Křesťan vyprávěl o jeho pokusu nespát, který byl ale kratší. Poté následovala reportáž z lékařské prohlídky, kdy jednotlivci přicházeli do ordinace a představovali se. Většina z účastníků byli studenti nebo čerstvě vystudovaní.

Vysílalo se dvakrát denně po deseti minutách. V jednotlivých reportážích byly často záběry na hodiny. Byly spuštěny zvláštní stopky, které měřily čas, po který účastníci bděli. Vstupy ukazovaly, co se v uplynulých hodinách odehrávalo. Diváci byli vybízeni k tomu, aby volali do *Zvědavé kamery* či psali dopisy, aby povzbudili účastníky. (pořad *120 hodin beze spánku*, čas 00:15:40-00:16:07)

Jelikož se jednalo o vědecký výzkum, bylo zde několik lékařských prohlídek, kdy se zaznamenávala soustředěnost jednotlivců v čase a jejich fyzický výkon. Byl jim měřen pulz a tlak. Nespavci pomocí ukazovátky vzestupně seřazovali číslice na tabuli. Prošli spirálovým a asociačním testem. Dále museli každou sudou hodinu vyplňovat tzv. spánkový dotazník o tom, jak se cítili. Mladí účastníci upadali do tzv. mikrospánku, ale byli ihned buzeni ostatními. Pomáhaly jim oční kapky. Doktor Kuhn vysvětloval termín mikrospánku, tlučení špačků a spánkové opilosti, což bylo to poučné i pro diváka. (pořad *120 hodin beze spánku*, čas 00:22:00) S Janem Patočkou byla natočena reportáž o výzkumu mozku. (pořad *120 hodin beze spánku*, čas 00:23:00)

Vstupy redaktorů byly klidné a milé. Otká Bednářová vystupovala vstřícně, laskavě, sebevědomě a také empaticky vůči účastníkům. Přátelsky se ptala účastníků, jak se cítí, kdy zažívali nejkritičtější dobu, kdy upadali do polospánku či kdo koho budil. V jedné části ukazovali reportéři fotografie nespavců, kteří zápasili s únavou. (pořad *120 hodin beze spánku*, čas 00:49:00)

Účastníci sportovali, kamera zaznamenala jejich pobyt v tělocvičně, hráli badminton, fotbal a jiné míčové hry. Hráli na kytaru a zpívali, tancovali. Snažili se zabavit tak, aby neusnuli. Sami si měřili čas za pomoci velkých svící. (pořad *120 hodin beze spánku*, čas 00:08:15)

Ke konci pořadu volali nespavci domů rodičům a sdělovali zážitky, také se podělili o informaci, že to bylo daleko více hodin, co nespali, protože museli projít lékařskými prohlídkami i po ukončení testu. Celkem tedy nespali 125 hodin. (pořad *120 hodin beze spánku*, čas 01:26:00) Otká Bednářová s nimi také bděla. (rozhovor s O. Bednářovou 2016) V době, kdy nespavci již mohli spát a byli buzeni na jídlo a vyprávěli si sny. Ač byl test dokončen, účastníci museli ještě čtyři dny pobýt v nemocnici kvůli závěrečným testům.

Scénář k pořadu byl velmi podrobný a odpovídal tomu, co se v pořadu odehrávalo. Hlavní otázky, které kladli reportéři, byly dané, a zbytek byla improvizace v tázání otázek a také v pravdivých odpovědích účastníků. Autorka této práce zjistila, že ve scénáři bylo již napsáno o dopisech diváků a maminek a také tam byly uvedeny pokusy, kterých se nespavci účastnili. S pokusem se ve scénáři počítalo, ale nebylo jasné, kdo jej bude absolvovat. (Scénář k pořadu *120 hodin beze spánku*, 1965)

Reportáž o nespavcích se dostala až do italského časopisu. Článek napsal Paolo Graldi do časopisu *Vie move Speciale*, který vyšel 31. března 1966. Byl několikastránkový a byly v něm uveřejněny fotografie z natáčení. (Graldi, 1966)

Podrobný a vysoce kvalitní reportážní článek napsal Rudolf Křesťan. Jeho forma vyprávění byla poutavá, protože uváděl zákulisní informace. V článku se věnoval veřejnému ohlasu pokusu, protože jak tvrdil, všechna masová média sdílela informace o nespavcích. Křesťan zveřejnil, že účinkující dostali za pokus kolem 2 000 Kčs, a k tomu dárky od diváků, mezi nimiž byly oplatky, volný vstup na matějskou pouť, stolní hry a další zajímavé dary. Zdůraznil, že se podívoval nad tolika povzbuzujícími telefonáty nespavcům a množstvím došlých dopisů, které je povzbuzovaly. Z dopisů vybral několik vtipných částí, které uveřejnil: „*L. P., Litoměřice: Vydržte, prosím, jsem ve finanční tísní a vsadil jsem se, že vydržíte. L. R., Žacléř: Slibuji, že vydržíte-li 120 hodin beze spánku, budu se snažit, aby na pololetním vysvědčení bylo vyznamenání*“ (Křesťan, 1965).

2.3.9 Osamělý strom

Tento díl *Zvědavé kamery*, jež byl vysílán 27. dubna 1966, začal pohledem na osamělý strom uprostřed louky. Ústředním tématem pořadu byly sebevraždy mládeže ve společnosti. Jednalo se o problematiku, o které se nemluvilo ve společnosti nahlas, a tak otevření tématu vyvolalo reakce. Při zkoumání fenoménu důvodu sebevražd mladých lidí se otevřelo téma důvěry v rodině mezi dětmi a rodiči.

V pořadu Otky Bednářová zpovídala dvoje rodiče dospívajících dcer, dívky a psychiatra Zdeňka Dytrycha. „*V rozhovorech s rodiči i s jejich dětmi analyzovala reportérka mezigenerační vztahy, přístup rodičů k dětem v problémových situacích, které je doženu k ukončení života*“ (Cysařová, 2010, s. 35). Prolínavým prvkem byl obraz na psací stroj a diktování skutečného případu sebevražd dvou mladých lidí.

Obsah tohoto dílu autorka práce popíše detailněji a zaměří se přitom na práci a zpracování Otky Bednářové. Úvod pořadu byl poklidný. Na začátku bylo slyšet štěbetající ptáčky a diváci na obrazovce viděli pohled na opuštěný strom na louce. Po tomto obrazu následoval střih z prostředí tanečních, v podkresu zněla veselá bujará hudba. Na parketu tančili mladí lidé a v tomto momentu začal rozhovor Otky Bednářové s jednou z dívek. Natáčeli v prostředí tanečních, ale seděli mimo taneční prostory. Pro reportérku bylo klíčové zjistit, zda rodiče dívky ví o tom, že má chlapce a zda by se jim s tím svěřila. Slečna odpověděla, že to rodiče neví a že by jim to ani nesvěřila, protože by jí nevěřili. Doložila to příkladem o stanování s děvčaty, kam jí její rodiče přijeli šmírovat a odvezli si ji domů, ač se vůbec nic nestalo a pro dívku to byla jen ostuda. Pořad pokračoval tím, že se Otky Bednářová ptala na podobné otázky dvojice rodičů, každé

zvláště v jejich domácnosti. Reportérka s nimi seděla v obývacím pokoji u kávy a v záběrech byla vidět. Kladla jim doplňující otázky a chtěla, aby odpovídali co nejkonkrétněji. Oba páry byly slušně oblečeny, mluvily klidně a jeden z mužů kouřil. Otká Bednářová byla snímána sedíc naproti rodičům a ptala se na dotazy, na které se mnohdy ani vlastní děti nezeptají, a tak to v pořadu udělala za mládež. Ptala se rodičů, co by udělali, kdyby potkali svoji dceru na ulici s chlapcem a bylo evidentní, že spolu chodí. Matka reportérce vysvětlovala, že by to nebylo možné, že její dcera se jí se vším svěřuje. Nevymluvitelně byla přesvědčená o své pravdě a tak přistoupila na Otčinu otázku, co by dělala, kdyby se tak přece jen stalo. Matka uvedla, že by se chlapce na vše vyptala a pozvala by ho k nim domů na návštěvu. Rodiče v první rodině spolu komunikovali a byli liberální, měli spolu domluvený jakýsi rámcový plán výchovy a matka Otce Bednářové vykládala, jak přemýšlela nad různými variantami chování svých dcer. Jako jeden z příkladů matka uvedla, že pokud by její dcera otěhotněla, vnímala by to jako svoji vinu a její dítě by vychovala. Matka byla ovlivněna velmi přísným otcem a kvůli tomu se snažila chovat se liberálněji. Na otázku, co by rodiče dělali, kdyby se jejich dcera v 16 letech zamilovala, odpověděla matka, že to musí prožít každý a že se jedná o pěknou studentskou lásku. Otec byl přísný a uvažoval nad tím, že láska přináší závazky a že to není nic zdravého. Rodiče se v této otázce názorově rozcházeli. Otká Bednářová zjistila, že se dcera nesevřuje otcí, ale jenom matce. V druhé rodině se Otká Bednářová ptala na podobné otázky a rodiče odpovídali jinak. Otec byl velmi přísný a matka prozradila, že z něj děti mají strach, hlavně kvůli fyzickým trestům.

Po debatě s rodiči následoval obraz tančící mládeže na veselou až bujarou hudbu v tanečních. Do tohoto obrazu začala reportérka vyprávět, že se ani nemůže zdát, že by tak mladí lidé měli nějaké problémy či starosti. Její hluboká empatie však dokázala pochopit, že v každém věku má člověk určitá trápení a uvedla další příběh, který se skutečně stal. Kamera krátce zobrazila osamělý strom ze začátku pořadu a stříhem se obraz přesunul do vyšetřovací místnosti a mužský hlas začal diktovat. Písmena na psacím stroji zaznamenávala příběh dvou mladých lidí, chlapce ve věku 17 let a dívky o rok mladší. Z lásky spolu začali chodit a dívka přišla do jiného stavu.

Obraz se vrátil zpět do prostředí první rodiny a Otká Bednářová položila páru otázku, zda si myslí, že je správně, aby takto mladí lidé měli sexuální styk. Matka v této rodině byla nejliberálnější z vybrané čtveřice a řekla, že to není úplně špatné, pokud spolu lidé chodí, otec stejně jako další pár zastával myšlenku, že to správné rozhodně není. Pokud by jejich dcera otěhotněla, tak by dceru v první rodině přijali a snažili by se

jí pomoci, kdežto v té druhé by se otec snažil o to, aby šla dívka na potrat z důvodu důležitosti studia. Reportérka kladla otázky jasně a klidně. Ač páry neodpovídaly vždy přímo na její otázky, opět je navedla tak, aby jí odpověděli co nejkonkrétněji.

Pořad pokračoval obrazem na psací stroj, muž diktoval dále text a kamera začala snímat pokoj, ve kterém byla uvadlá květina ve váze, plyšový medvěd, prázdná plata léků a k tomu hrála napínavá a smutná hudba. Během pomalého snímání místnosti s detailními záběry dívčích předmětů, jako je kabelka, zrcadlo a hřebínek, se divák dozvěděl, že dotyčná dívka se s těhotenstvím nikomu nesvěřila a spolykala prášky. Byla převezena do nemocnice, kde pobyla 14 dní. Když se to dozvěděl její chlapec, oběsil se na stromě a dívka, která se o tom dozvěděla po návratu domů, se oběsila ještě ten den na stejném stromě.

Otka Bednářová na příběh zareagovala tak, že by ji zajímalo, jak by se dalo této situaci předejít. Nejprve se ptala obou rodičů a poté i psychiatra Zdeňka Dytrycha. Muž v první rodině viděl chybu v generaci mládeže, která byla podle něj choulostivá a neschopná překonávat překážky v životě. Matka ve druhé rodině viděla příčinu hlavně ve výchově, s tím ale nesouhlasil její manžel, který tvrdil, že šlo o povahovou otázku a jako možné vyvarování se příštím neštěstí viděl zaměření mládeže na sport.

Obraz se v tomto momentu přesunul do krytého bazénu v Praze, kde vládla radostná nálada. Obraz kamery snímal mladé lidi, jak skákali do vody a bavili se. Otko Bednářová seděla naproti psychiatru Zdeňku Dytrychovi v restauraci s prosklenou částí, ze které bylo vidět dění v bazénu. Kamera snímala během rozhovoru rej v bazénu, bylo vidět nadšení plavců a jásavost, dále jednotlivě snímala reportérku, odpovídajícího, ale také všechny aktéry dohromady. Hlavní otázka Otky Bednářové byla, jak je možné, že takhle mladí lidé, kteří působí šťastně, mohou pomýšlet na sebevraždu. Zmíněný psychiatr odpověděl, že na jeho anonymní dotazník ve třídě, kde zadal otázku, zda někdy dospívající přemýšleli o sebevraždě, valná část odpověděla pozitivně. Psychiatr tvrdil, že se jedná o tragédii společnosti a reportérka se ptala na příčinu těchto problémů. Při psychiatrově výkladu o příčinách sebevražd se obraz kontroverzně prolínal s veselým obrazem radosti ze sportu. Byl v tom jasný kontrast a jakési upozornění, že ač se to nemusí zdát, může se jednat o někoho, kdo vůbec nepůsobí tak, že by si chtěl vzít život, ale situace ho k tomu může přinutit. Psychiatr vysvětloval příčiny, které se dospívajícím zdají být neřešitelné, a proto mohou přemýšlet o sebevraždě.

Výklad byl poučný pro mládež, rodiče a vychovatele. Jednalo se o mezigenerační důvěru, osamostatňování se a pocit izolace. Otko Bednářová se ptala,

na koho by se měla mládež v tíživé situaci obrátit. Následoval střih rozhovorů s dospívajícími o tom, komu se svěřují. Z těchto rozhovorů vyplynulo, že se účastníci domnívají, že jim dospělí nerozumí. Reportérka dospívajícím položila otázku, zda dokáží porozumět příběhu, kdy se oba z páru oběsili. Pořad končí dlouhým zvukovým tónem a pohledem kamery na osamělý strom na poli, tedy velmi podobně, jako na začátku. Do toho se ozývalo štěbetání ptáček, celkové vyznění bylo smutné. Autorka textu se domnívá, že jakýsi těžký konec měl diváky přimět k zamyšlení nad tématem. Pokud by příběh skončil radostně, mohli by diváci dospět k závěru, že téma je vyřešené.

Několikrát v pořadu zaznělo, že mladí lidé neumí prohrávat. Tématu sebevraždy mládeže se bude věnovat i díl natočený o rok později, který se přímo jmenuje Umění prohrávat. Autorka této práce se domnívá, že téma bylo zpracováno kvalitně. Otká Bednářová se chtěla dopátrat příčiny, proč mladí lidé páchají sebevraždy, a to se jí povedlo. Ve třetí třetině pořadu vedla rozhovor s psychiatrem, který příčiny vysvětloval. Reportérka vyzpovídala jak rodiče, tak mládež, a také byl uveden jeden skutečný a nešťastný příběh. V celkovém kontextu mohl pořad pomoci rodičům k tomu, aby rozuměli svým dětem a naopak.

Autorka této práce měla k dispozici článek z osobního archivu Otky Bednářové. Autor nahrávky psal upoutávku na tento pořad, který se měl vysílat večer v televizi. Jeho recenze byla pozitivní. *„Tvůrci relace Osamělý strom – reportérka Otká Bednářová a režisér Miroslav Lang – přinášejí na obrazovku závažný problém, který se dříve diskrétně a po špičkách obcházel. K sebevraždám dochází i v dnešní době a v našem zřízení a nemalý podíl na nepříznivém procentu statistiky mají právě mladiství. Bylo tedy na čase otevřít o tomto problému diskusi a tento televizní pořad ji vede celkem dobře. Alespoň za svou otevřenost a psychologické pojetí problému si zaslouží pozornost“* (Archiv O. Bednářové, Wertherové z generace big beatu). Autor dále v tomto článku upozornil na to, že v pořadu se k tématu vyjádřili jak odborníci lékaři, tak i rodiče a mládež. Autor zařadil pořad mezi významné činy televizní publicistiky.

Tento pořad byl zahrnut v ročním hodnocení *Zvědavé kamery* za rok 1966, které zpracoval náměstek ředitele ČST Jaroslav Hondlík následovně: *„Pořad o příčinách četných sebevražd mladých lidí vzbudil polemiku a to patří k jeho největším kladům. Samozřejmě, že mohl se ubírat jinými cestami, snad mohl hovořit o problémech podrobněji, než to učinili autoři, to mu ovšem neubírá na účinku. Vážíme si především taktu a nesmírného vkusu, se kterým vyprávěl o nejintimnějších věcech člověka. Tuto Zvědavou kameru hodnotili diváci i televizní recenzenti kladně. Hodnocení diváků +7“*

(Hondlík, 1967, Ve1 k. 45, ič.377, s. 5). Podle informací z dokumentu O Zvědavé kamere z roku 1966 přišlo celkem osm dopisů do ČST v reakci na tento pořad a sledovanost byla 66 %. (Archiv ČT, 1966, Red. k.258, inv.1865)

2.3.10 Deník Gabriely Zoubkové

Výpravný příběh *Zvědavé kamery* komentovala Gabriela Zoubková. Spolu s dalšími pěti kamarády z její party, Janem Beaufortem, Janem Patočkou, Květou Remtovou, Zdenkem Thomem, Milošem Váňou, a s kameramanem Jiřím Volbrachtem vyjeli na expedici do Sajan v Sovětském svazu. Jednalo se právě o mládež, se kterou Otká Bednářová natáčela pořad 120 hodin beze spánku. Mladí lidé měli nápad na uskutečnění tohoto výletu a přišli s tím za Otkou Bednářovou do ČST, která byla pro uskutečnění. (pořad *Zapomenuté výpravy*, čas 3:10–3:25)

Zvědavá kamera začala otevřením deníku a postupným otáčením jednotlivých popsaných listů. Hlavní vypravěčka Gabriela Zoubková pečlivě provázela jejich výletem. Komentovala odjezd z Prahy, kde vzpomenula, že se s nimi přišli rozloučit rodiče, kamarádi a také instituce. Jmenovala Otku Bednářovou za ČST, za Pocestné R. Alberta a za Československý svaz přátel Janu Hoblíkovou.

Gabriela Zoubková používala nespisovný jazyk a některé situace popisovala do detailů. Popisovala, jak jí bylo nepříjemné veškeré vítání, které absolvovali. Z toho vyplynulo, že tím výprava ztrácela nádech opravdového cestování a dobrodružství, když na ně čekalo velké přivítání s květinami na různých místech v Sovětském svazu.

Gabriela do svého povídání zapojila i svou fantazii a představivost, takže vypravování příjemně oživovala, někdy i ruskými slovíčky a celkově bylo vypravování vtípné. Nezatajovala neshody mezi přáteli. Vypravování Gabriely bylo doplněno filmovými obrazy a fotkami. Pasáže obsahují i hudbu, která byla dobře zvolena.

V záběrech bylo vidět i vodní lyžování na Bajkalu, túry do horských oblastí, seznamování se s obyvateli Sovětského svazu, koupání v jezerech, přípravy jídla, výlety letadlem. Hlavním cílem skupiny bylo navštívit Sajany, kde na místo tří týdnů pobýli pouze dvanáct dní. Popisovali jejich zpoždění na cestě, vyřizování dokladů na irkutských úřadech o povolení k návštěvě dané oblasti. V cestopisu se objevovaly záběry z letadel, z lodí a celkově z cestování po Sovětském svazu. Další zajímavostí byla tisková konference, kterou uspořádal správce vesnice z tofalářské menšiny, která byla původně kočovná. Gabriela Zoubková komentovala snímky. V dokumentu se takřka neobjevovala hraná autentická část, ale pouze tiché filmové záběry podkreslené hubou

a komentářem účastnice. Pořad skončil uzavřením deníku, symbolicky se navrátil na jeho počátek, kdy otevíráním deníku začal celý pořad.

V hodnocení pořadů *Zvědavé kamery* byl tento díl náměstkem ředitele ČST Jaroslavem Hondlíkem popsán následovně: „*Reportáž o cestě skupiny mladých Čechoslovanů po neznámých místech Sibíře zpracovaná formou osobní zповědi jedné z účastnic expedice. Pořad byl natočen ve spolupráci s ÚV SČSP.⁶ Hodnocení diváků +6*“ (Hondlík, 1967, Ve1 k. 45, ič.377, s. 6).

Sledovanost pořadu byla 35 % a vzhledem k tomu, že se pořad vysílal v prosinci a přehled o *Zvědavé kamery* se uzavíral 14. prosince 1966, chybí v archivní zprávě počet došlých dopisů, které by reagovaly na tento dokument. (Archiv ČT, 1966, Red. k. 258, inv. 1865)

Autorka této práce měla k dispozici dva články z osobního archivu Otky Bednářové. Autoři těchto článků zhodnotili pořad rozdílně. První autor článku uvedl, že pořad byl vysílán velmi pozdě večer, kdy jeho cílová skupina diváků pravděpodobně spala. Vyzdvihl originalitu přednesu Gabriely Zoubkové, která podle něj lehce ironicky a sebeironicky komentovala výlet do Sajan. Její pohled na Sovětský svaz nebyl ničím zatížený. (Archiv O. Bednářové, SMIK, K. T., 15. 12. 1966) Druhý autor napsal, že Deník Gabriely Zoubkové ve skutečnosti nenapsala dívka, ale kameraman, a že jeho komentář pouze přečetla. Autor druhého článku se vyjádřil se k jejímu přednesu, který byl podle něj nudný. Kdyby prý dívka dodala k vyprávěnému textu svůj vlastní pohled na výlet, mohlo to být daleko lepší. Autor tohoto článku vyzdvihl kameramanské schopnosti Jiřího Volbrachta. Podle autora článku natočil kameraman reportáž dobře a zajímavě. (Archiv O. Bednářové, ROM, 12. 12. 1966, Včera na obrazovce)

Autorka této diplomové práce našla pořad České televize z cyklu *Zapomenuté výpravy*, který se věnoval dílu *Zvědavé kamery – Deník Gabriely Zoubkové*. Na začátku dokumentu přijela Gabriela Zoubková k Jiřímu Volbrachtovi na chalupu. Při jejich přivítání si podali přátelsky ruce a okomentovali zestárnutí a šediny. Společně vzpomínali na natáčení a vypravovali detaily z tehdejší cesty. Jejich vyprávění se prolínalo se snímky ze *Zvědavé kamery*, které korespondovaly se vzpomínkami. V pořadu vystupoval i Zdeněk Thoma a Jan Beafort. Oba dva muži byli zachyceni ve svém domově a vyprávěli zážitky a vzpomínky na zájezd. Účinkující nebyli natočeni dohromady, ani se nezmínili o dalších třech osobách, se kterými byli v Sovětském svazu. Autorka této

⁶ ÚV SČSP = Ústřední výbor Svazu československo-sovětského přátelství

práce se domnívá, že divák může být zmaten, protože najednou neví, co se s ostatními stalo a jak se jejich přátelské vazby po cestě vyvíjely.

Gabriela Zoubková divákovi vysvětlila, jak se dostali k natáčení. Vyprávěla o pořadu 120 hodin beze spánku (pořad *Zapomenuté výpravy*, čas 02:53), o jejich partě Tlupa a o tom, jak slavný byl jejich výlet do Sovětského svazu. Vzpomínala, že je vůbec nenapadlo, že by se mohla expedice uskutečnit. Vykládala o době, kdy bylo těžké se dostat do Svazu sovětských socialistických republik a o tom, jak vyřizovali povolení.

Pamětníci vzpomínali na to, že se jednalo o jejich nejdobrodružnější léto. Neměli mapu oblasti, kam šli, ale místní lidé jim jakousi mapku nakreslili. Dále pamětníci vykládali, že ač byli zkušenými turisty v oddílu Racek, nebyli na podmínky tajgy zcela připraveni. Povrch byl náročný, všude byl mech, který byl nasáknutý vodou, která se při nesprávném šlápnutí dostávala do bot. Gabriela Zoubková a Jiří Volbracht vzpomínali na ledovou vodu, kterou museli několikrát denně brodit. Přecházeli ji někdy až pětkrát za den. Nejprve si sundávali boty a poté už ne. Při dlouhé túře jim došel repelent, tudíž byli poštipáni od komárů. Vzpomínali na snídani, která nebyla prý vůbec dobrá, také na to, že jim docházely konzervy a že s nimi smluvený průvodce nešel celou cestu, ale jen k okraji řeky, kde museli přebrodit na druhou stranu. Za celou dobu ušli asi 200 km a nebyly to chvíle jen náročné. Bavili se tancem, zpěvem a seznamováním s místními lidmi.

Tento dokument byl zajímavý a bylo dobré vidět s odstupem času vzpomínání tehdejších studentů na jejich výlet. V pořadu se ale mohli se účastníci výpravy potkat všichni dohromady i s těmi lidmi, kteří jim výlet umožnili.

2.3.11 Není se čemu smát

Krátký příspěvek do silvestrovského zábavního večera s reportáží Otky Bednářové byl výjimkou v její tvorbě. Snímek s podnázvem *Silvestr 66* je zachován s celkovou stopáží 14 minut a je k němu dostupný také scénář, ve kterém byl uveden záměr pořadu. Mělo se jednat o snímek s použitím tradičních reportážních metod ve vymyšlené celostátní kampani proti smíchu. Jednalo se o satiru a jakousi dokumentaristickou parodii na schematičnost a nevyvalčovanost všech těch „kampaní“ s jepičím životem. (Scénář k pořadu *Není se čemu smát* 1966)

Otka Bednářová spolupracovala s mládeží, se kterou již natáčela pořady *Prázdniny na silnici*, *120 hodin beze spánku* a *Deník Gabriely Zoubkové*. Vybrala si je i pro svoji reportáž *75 hodin bez smíchu*, což byla jakási parodie pořadu *120 hodin beze*

spánku, takže tvůrci postupovali velmi podobně jako u onoho pořadu. Výzkum o 75 hodinách bez smíchu probíhal v nemocnici. Účastníci byli podrobeni častým kontrolám u lékařů a také byli zkoušeni, protože museli poslouchat nakažlivý smích z nahrávek a nesměli se smát. Proběhlo vysvětlování různých typů smíchu a debata se dotkla i škodlivosti smíchu. Celý díl byl recesí na vlastní tvorbu. Náměstek ředitele ČST Jaroslav Hondlík k pořadu uvedl: „*Silvestrovský příspěvek Zvědavé kamery, který ironizuje nejen některé své vlastní pracovní postupy, ale i bezduché televizní rozhovory a nepromyšlené kampaně. Pořad nebyl vysílán*“ (Hondlík, 1967, Ve1 k. 45, ič.377, s. 6).

2.3.12 Pohled skrz prsty

Otka Bednářová a Miroslav Horníček provázeli pořadem *Zvědavé kamery* vysílaným 5. ledna 1967. Díl je dochovaný v APF a jeho celková stopáž je 31 a půl minuty. Jarmila Cysařová viděla jako ústřední téma pořadu nedostatek tolerance a pochopení pro druhé. (Cysařová, 2010, s. 35) Autorka diplomové práce k tomu dodává, že se jednalo také o téma předsudků ve společnosti. Pořad se skládal z rozhovorů s konkrétními lidmi, struktura byla promyšlená a v konečném důsledku dávala divákovi ucelený přehled. Reportéři se vzájemně doplňovali. Otko Bednářová natáčela s respondenty v jejich prostředí a Miroslav Horníček vystupoval ve studiu. Cílem pořadu bylo upozornit na předsudky ve společnosti. Na začátku i na konci pořadu byla puštěna stejná hudba. Otko Bednářová byla v záběrech vidět, ale na kameru byli natočeni hlavně její respondenti.

V pořadu vystupovalo celkem osm různých lidí, kteří měli představovat zástupce za konkrétní skupinu. Prvním vystupujícím byl administrativní pracovník. Natáčení probíhalo v jeho kanceláři, ve které úředník pracuje, v záběru byly vidět i jeho kolegyně. Reportérka se ho ptala na otázku, co si pomyslí, když potká na ulici hodně namalovanou dívku. Muž odpověděl, že se domnívá, že si dívka kazí svůj zjev. Načež v dalším záběru byla zástupkyně právě z řad nalíčených dívek, které se Otko Bednářová ptala na to, co se jí vybaví, když se řekne družstevník. Slečna, se kterou natáčeli v prostředí kavárny, odpovídala reportérce, která seděla naproti ní a byla ve snímku hezky vidět, že se jí vybaví návštěvy družstevníků v Praze. Vykládala o tom, že tyto výlety jsou hrozné, protože zemědělci všechno vykoupi, z čehož dívka vytušila, že na vesnici měli vyšší životní úroveň než ve městě. Další obraz byl přímo v družstvu, kdy jedna zemědělkyně pracovala u hnoje a byla tázána Otkou Bednářovou, co si myslí o moderních obrazech. Žena jí odpověděla, že to jsou mazanice a že si takové obrazy nekupuje. Sochař se ve svém ateliéru snažil vysvětlit lidem, v čem spočívá moderní umění. V dalším záběru

Otka Bednářová říkala příslušníkovi Veřejné bezpečnosti, že slyšela názor, že příslušníci Veřejné bezpečnosti obvykle nebývají tam, kde mají být. Společně vedli rozhovor na ulici v Praze a mluvili o počtu příslušníků ve službě. Otka Bednářová se jej zeptala, co ho napadne, kdy se řekne vrchní. Příslušník odpověděl, že často nalévají nezletilým. Otka Bednářová se ptala, co by ho napadlo, kdyby byl tázán v civilu, načež muž odpověděl, že kvůli číšníkovi musí na jídlo i placení dlouho čekat. Vedoucí restaurace byl dotázán, co se mu vybaví, když vidí paní s psíčkem a on řekl, že si myslí, že žena nemá zřejmě co na práci. Poslední rozhovor vedla Otka Bednářová s paní, která měla dva psy a zeptala se jí při poslední otázce na to, co ji napadne, když se řekne prodavačka. Starší paní odpověděla, že se snad i bojí požádat o něco v obchodě, protože prodavačky bývají nepříjemné.

Po tomto úvodním kole ankety byl vstup Miroslava Horníčka ve studiu. „*Protože každý Čech – každý správný Čech si zákonitě myslí o svém spoluobčanovi, že je idi... Na obrazovce se objevil vzkaz: omluvte kvalitu zvuku. Ale dejme tomu, prosím na to máme právo. Ať si to myslí, ať si zkusí aspoň 14 dní být v oněch podmínkách, které mají – ale se vším všudy – s platem a všemi podmínkami*“ (Horníček v pořadu *Pohled přes prsty*, čas 04:43–04:24).

Jednotlivé obrazy byly odděleny pohledem na namalovaný točící se kolotoč, v jehož sedátkách byly fotografie tázaných lidí. Kolotoč se točil a zastavil se na obrázku toho, kdo právě hovořil v následujícím vstupu. Zástupci jednotlivých skupin byli natáčeni v prostředí, kde pracovali nebo kde se často vyskytovali. Téměř vždy byla v rozhovoru vidět Otka Bednářová. Ve studiu byl pouze Miroslav Horníček, který glosoval jednotlivé části děje.

V další části pořadu Otka Bednářová přicházela za lidmi a říkala jim to, co o jejich profesi či stavu řekl dotyčný v předchozí části. Takže například přišla za prodavačkou a řekla jí: „*Víte, že se o prodavačích říká, že jsou nepříjemní?*“ (Bednářová v pořadu *Pohled přes prsty*, čas 04:30–04:33). Čekala na reakci prodavačky a poté se zeptala, jak se samotné prodavačce nakupuje v jiném obchodě, zda rozumí tomu, že jsou prodávající neochotní. Prodavačka hájila svoje zaměstnání a viděla problém v tom, že bývá unavená, že má doma hodně starostí a potom i v práci, načež jí Otka Bednářová odpověděla, že to tak má každý člověk, že má hodně starostí. Důležité ale je, aby tím neznepríjemňoval den ostatním lidem. V tomto stylu se nesla celá část. Zajímavé bylo, že v obchodě bylo velké množství zboží, několik pater vajíček a obchod byl opravdu přeplněn zásobami. Na závěr rozhovoru Otka Bednářová řekla: „*Určitě je vám příjem-*

né, když se na vás prodavačka usmívá a nabízí vám zboží“ (Bednářová v pořadu Pohled přes prsty, čas 06:40–04:44). Tím jí dala impulz k přemýšlení, zda by to vystupování mohlo být jiné.

Reportérka konfrontovala zástupce skupin s tím, co se o nich říká a čekala na jejich obhajobu. Pokud byla obhajoba slabá, tak jim argumentovala, aby se více obhájili. Například sochař odpověděl, že nikdo nikoho nenutí, aby si pořizoval moderní umění, pokud to považuje za mazanici. (pořad *Pohled přes prsty*, čas 16:32–16:41) Vyostřenější rozhovor vedla reportérka s vedoucím restaurace, kterého konfrontovala s názorem, že se v restauracích dlouho čeká na jídlo i placení, že si lidé myslí, že nalévají nezletilým a také, že nechtějí před koncem pracovní doby obsluhovat. Vedoucí restaurace Otce Bednářové vysvětloval, že ač mají pracovní dobu od 10:00 do 23:00 hodin, chodí do zaměstnání dříve, aby vše nachystali a také že se vracejí domů později, protože buď jsou s hosty nebo uklízí. Dále reportérce vysvětloval, že je těžké poznat, kdo je již dospělý a kdo ne. Vedoucí restaurace si stěžoval na nedostatek personálu, tento nedostatek označoval za hlavní důvod zdržení.

Reportáž s paní s psíky byla k závěru pořadu. Otká Bednářová se této ženy ptala, co dělá ve svém volném čase. Chovatelka odpověděla, že se stará o svoje pejsky, kteří se jmenují Beauty a Lovely. Nemá rodinu, a tak svoji pozornost věnuje svým pudlům, kterým dává maso a v neděli čokoládu na přilepšenou. Přiznala se, že kolikrát mají maso psi a ona ne. (pořad *Pohled přes prsty*, čas 29:09–29:16)

Posláním pořadu bylo konfrontovat zástupce jednotlivých skupin s názory, které se o nich povídají ve společnosti. Zástupci skupin měli čas na svoji obhajobu, vysvětlení či vyvrácení názoru. Výsledkem pořadu bylo, že není v moci tvůrců připravit ráj na zemi, ale je v moci každého člověka zpříjemnit den druhým lidem nebo alespoň neotravovat druhým život a nedívat se na ně skrze prsty. Tedy výsledkem pořadu mělo být zamýšlení diváka nad svým vlastním chováním. Na konci pořadu hrála veselá hudba, která měla znamenat možné změny.

Autorka této práce se domnívá, že pořad byl cenný strukturou a dějovou linkou. Přístup k účinkujícím byl ze strany reportérky laskavý, ač je konfrontovala s nepříjemnými názory. Miroslav Horníček ve studiu glosoval na téma tolerance a netolerance mezi lidmi, což téma povzneslo, takže realita nebyla tak krušná.

Náměstek ředitele ČST Jaroslav Hondlík tento pořad ohodnotil takto: „*Byl to přitažlivě udělaný pořad, jehož největším přínosem byla obecně hodnotná a přesvědčivá náplň osobních výpovědí, mající vesměs pozitivní dopad na myšlení širokých vrstev di-*

váků. *I když základní příčiny negativních vztahů mezi lidmi zůstávají ještě nedotčeny, přinesli tvůrci pořadu do diskuse okolo tohoto palčivého problému dost burčujících podnětů. Hodnocení diváků +6“* (Hondlík, 1967, Ve1 k. 45, ič.377, s. 7).

2.3.13 Umění prohrávat

Otka Bednářová se věnovala tématu sebevražd dospívajících ještě jednou, a to právě v tomto dílu *Zvědavé kamery* s názvem Umění prohrávat. O rok dříve v Osamělém stromu narážela Otká Bednářová v rozhovorech s lidmi na téma překonávání překážek. Tento díl se zaměřil na prohry. Hlavním cílem dílu bylo ukázat lidem, že i když prohrají v životní situaci, která se jim stala, neznamena to, že zbývá jediné východisko, a to sebevražda. Pořadem provázela Otká Bednářová a spolupracovala opět s lékařem Zdeňkem Dytrychem.

Na začátku pořadu kamera snímala prostředí telefonní ústředny, kde seděly zdravotní sestry a přepojovaly telefony a posílaly sanitky k pacientům. V den natáčení se jeden mladík pokusil o sebevraždu a byla k němu přivolána zdravotnická pomoc. U této události již byl tým *Zvědavé kamery*. Otká Bednářová seděla na zadním sedadle a ptala se lékaře: „*Není to trochu zvláštní zachraňovat člověka, který se rozhodl nežít?*“ (pořad *Umění prohrávat*, čas 02:35–02:40). Lékař jí odpověděl: „*Člověk v té situaci není schopen rozhodovat o životě. Mladí lidé se nedokážou vyrovnat s neúspěchem a řeší situaci tímto způsobem*“ (pořad *Umění prohrávat*, čas 02:45–02:50). V záběrech byla houkající sanitka natočena z venku, ale bylo tam zaznamenáno i prostředí uvnitř sanity, nebo také jak sanitka jede na místo, kde se pokus o sebevraždu odehrál.

Kamera se s lékařem dostala dovnitř bytu a snímala pokoj, ve kterém byly zobrazeny otevřené léky a u budíku položen dopis se vzkazem: „*Maminko, nezlob se, víš, proč jsem to udělal. Ahoj Matěj*“ (pořad *Umění prohrávat*, čas 03:57–04:00). V pozadí byla slyšet pomalá a smutná hudba a vzlykající a uplakaná matka, která se snažila vysvětlit, co se stalo a že se její syn pokusil již minulý týden o sebevraždu, jenže to nikde nenahlásila, vyvětrala byt od plynu a neřešila to.

Kamera zabrala snímek z okna, kde byl chlapec zrovna na nosítku nesen do sanity. V bytě byla vidět Otká Bednářová a policista, který vyšetřoval událost. Kamerou byli také snímáni lidé v hloučku na ulici, ti si vykládali, jak je hrozné, že se tak mladý kluk pokusil o sebevraždu. Tuto scénu pokládá autorka práce za dobrý náhled na situaci a domnívá se, že bylo dobré uveřejnit onu scénu. Zajímavé by také bylo, kdyby se diváci dozvěděli, jak to s chlapcem dopadlo, to totiž nebylo v díle ukázáno.

Další reportáž byla o dívce, která se pokusila o sebevraždu před dvěma lety. Seděla se svým malým synem u lékaře a vykládala, co ji k tomu vedlo, jaké myšlenky měla a proč se tak rozhodla. Matka malého chlapečka odpovídala na osobní dotazy, rozvedla svoje problémy, pocity a dodala, že dnes už by to neudělala. Autorka diplomové práce zde pokládá za důležité upozornit na tento případ, kdy se tvůrcům podařilo natočit s dívkou rozhovor. Tvůrci se snažili natáčením těchto pořadů předcházet společenským problémům a upozorňovat na ně. Přínosem ženy do pořadu byla její reálná zkušenost, a tím i větší uvěřitelnost u diváků a snad i ovlivnění mladých lidí, aby podobné pokusy nepáchali.

Oddychovou relací byly medailonky slavných osobností 60. let 20. století, jež vyprávěly, jak si poradit s prohrou. Jednalo se o snímky, kdy byli na kameru zabírání pouze účinkující. Mladým lidem radili Karel Gott, Jiří Štáidl, Jitka Frantová, Marta Kubišová, Waldemar Matuska, Václav Neckář a Jiří Sovák. Tyto známé osobnosti se svěřily divákům, že i ony měly v životě problémy a že je to běžné a přirozené. Dále diváky vyzývaly k tomu, aby se nebáli o svých problémech mluvit s přáteli, rodinou či s kýmkoli, ke komu by našli důvěru.

Po sledu medailonků slavných osobností následoval pohled opět do ordinace lékaře. Dívka se lékaři svěřila s niternými pocity, které prožívala. Domnívala se totiž, že je bezvýznamná a že ji nemá nikdo rád, proto nechtěla žít. Kamera po celou dobu snímala lékaře, ale na konci reportáže byla vidět i tvář dívky.

Jakousi odpovědí na tyto pocity byly rady slavných osobností v dalším obrazu. Nejdéle vyprávěl Jiří Sovák a zdůraznil význam vztahu rodičů a dětí a také důvěru mezi nimi. (pořad *Umění prohrávat*, čas 23:00)

V další části pořadu chtěli tvůrci ukázat, jak se od sebe liší již malé děti v překonávání překážek. Obraz začínal pohledem do porodnice a komentář četl mužský hlas. S kamerou se reportérka ocitla ve školce a s paní učitelkou zkusili experiment, kdy dětem dali nové hračky a po chvíli jim je vzali a dali na skříň. Postupně paní učitelka komentovala reakce dětí. Jedno dítě si vzalo stoličku a vylezlo si pro hračku, další děti brečely a jiným to bylo jedno a začaly si hrát s něčím jiným. Lékař vysvětloval, jak je možné, že každý zareagoval jinak na tu překážku a doplnil svá slova výkladem o temperamentu a naučeném chování.

Další část se týkala také dětí, ale starších, jednalo se o žáky 6. A. Ve třídě byl učitel, lékař Zdeněk Dytrych, Otka Bednářová a kameraman. Učitel dětem rozdával známky z napsaného testu. U asi čtyř žáků, kteří byli premianty a vždy dostávali dobré

hodnocení, provedli pokus. Učitel jim řekl, že se jim test vůbec nepovedl a oznámkoval je za čtyři či za pět. V této dusné atmosféře se doktor Dytrych ptal, jak se to stalo a zda se málo učili. Dále se ptal na to, co jim řeknou rodiče doma a co s tím oni sami budou dělat. Jedna dívka se i rozbrečela. Žákům to bylo líto a tak učitel oznámil, že šlo o takovou hru a že je nechtěli trápit. Opravdové ohodnocení testu u oněch žáků bylo výborné. Tyto špatné známky byly jen zkouškou pro děti, protože v životě budou muset překonávat překážky a budou muset umět přijmout neúspěch. Po tom, co vyšla Otká Bednářová s lékařem ze třídy a řekla doktoru Dytrychovi: „*Snad, jsme pane doktore těm dětem moc neublížili*“ (pořad *Umění prohrávat*, čas 35:02–35:06). On odpověděl, že v životě je čeká daleko větší trápení.

V závěru pořadu se obraz přesunul opět do ordinace a z výpovědi ženy s malým synem vyplynulo, že už by se o sebevraždu nikdy nepokusila. Otká Bednářová dodala, že je důležité vidět v životě jistoty a záchytné body a ty se liší podle každého člověka. Na konci pořadu vyzvala diváky k prověření sebe sama. Na obrazovce byly jednotlivé situace a divák se měl obodovat podle komentáře Otky Bednářové. Jednalo se o test odolnosti vůči stresu.

Tento díl *Zvědavé kamery* byl již tematicky druhým, který se zabýval sebevraždami mladých lidí. Byl rozdělen do několika částí, ve kterých se autoři věnovali různým pohledům na dané téma. Největším přínosem tohoto pořadu bylo, že se o tématu mluvilo veřejně.

Tento díl o sebevraždách vzpomenu i Milan Schulz v Literárních novinách. Vyzdvihl práci autorů, kteří šli rovnou po tématu, přinášeli argumenty a reálným a otevřeným příkladem mluvili o problematice. Milan Schulz naopak vytkl aranžovanou anketu s populárními osobnostmi. Přesto zhodnotil pořad pozitivně, protože šlo o problematiku sebevraždění mládeže ve spojení s psychiatrem, konkrétním případem a rozvinutím laických i odborných diskuzí ve formě ankety. (Schulz, 1967)

Všetečka v časopisu *Květy* podrobně popsal odvysílanou reportáž *Zvědavé kamery*. Čtenářům ukázal zákulisí reportáže, na začátku článku použil přímou řeč mezi redaktorkou Otkou Bednářovou a zaměstnancem záchranné služby o natočení pořadu o sebevraždách. Dále Všetečka pokračoval líčením obsahu dílu. Jeho cílem bylo pravděpodobně upozornit na tuto *Zvědavou kameru* a zvláště na téma sebevražd mladých lidí v Československu. Článek byl doplněn několika fotografiemi z tohoto natáčení. (Všetečka, 1967)

2.3.14 Výchova je, když...

Pořad *Výchova je, když...* byl natočen v roce 1967, ale nebyl vysílán. (Cysařová, 2010, s. 38) Od poloviny 60. let byla v Československu znatelná touha po uvolnění režimu a hlavně jeho reformách. Mohla za to ekonomická krize v letech 1963–1964. Nejvíce se snaha o reformy projevila v ekonomice a kultuře. V Československu vznikly nové časopisy a noviny. Velkou kritiku KSČ pronesli spisovatelé na IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů v červnu 1967. Vedení ÚV KSČ na požadavek spisovatelů na svobodu projevu reagovalo tím, že vyloučili některé spisovatele z KSČ a tím, že Literární noviny, které původně vydával právě svaz spisovatelů, připadly pod ministerstvo kultury a informací. Několik organizací s touto reakcí nesouhlasilo. Mládež revoltovala proti režimu a toužila po svobodě. Svůj protest vyjadřovali lidé poslechem zakázané hudby, nošením džínů či trampováním po vzoru Západu. Na podzim roku 1967 se odehrála ještě jedna situace, která neměla na komunistický režim dobrý vliv. Studenti, kteří bydleli na strahovských kolejích, šli společně a protestně od kolejí k Pražskému hradu. Volali hesla jako například: „*Chceme světlo*“, přičemž reálně požadovali to, aby na strahovských kolejích nebyl problém s osvětlením ve večerních hodinách. Komunisté jejich protest a hesla o světle chápali jinak, a tak vznikl konflikt, který se do dějin zapsal jako tzv. strahovské události. (Končelík, 2010, s. 177–180; Cysařová, 1993, s. 102) „*V dusné atmosféře podzimu 1967 mizely z obrazovky jedna za druhou reportáže, diskuze z různých studií. Zvědavá kamera, původně pravidelný čtrnáctideník, měla mezi svými pořady dlouhé pauzy*“ (Cysařová, 2010, s. 39).

O pár měsíců později byl pořad *Zvědavé kamery* zařazen do programu a vysílal se dne 4. dubna 1968, i díky odvolání náměstků ředitele ČST Jaroslava Hondlíka a Jiřího Plachého z jejich funkcí. (Cysařová, 2010, s. 40) K pořadu není dochován scénář ani filmový záznam.

V Týdeníku Československé televize byl uveřejněn článek, jehož autory byli Otka Bednářová a Miloš Hoznauer. Oba se shodli, že ač by pořad *Výchova je, když* mohl být natočen ještě jednou a lépe, jelikož v mnohých informacích zastaral, dovolili si jej zahrnout do programu vysílání. Připadalo jim důležité, aby diváci viděli to, co bylo před rokem zamítnuto z ideové nevhodnosti. Otka Bednářová a Miloš Hoznauer v článku uvedli, kolik energie jim dalo vymyslet tento pořad a dostat ho na obrazovku. Seznámili tedy čtenáře s fakty, kdy původně chtěli natáčet o vztahu mladých lidí k SSSR, ale to by jim neprošlo, protože podobné téma chtěl natáčet Vladimír Branislav a také nemohl. Jako další autoři článku uvedli problém se scénářem a s osobami, které měly v pořadu

účinkovat. Překážkou pro tvůrce pořadu byly i připomínky vedoucího, protože cílem tvůrců bylo říkat pravdu, a když to nešlo říct jasně, museli to říkat lživě. Tím pádem nebyl pořad schválen. (Bednářová, 1968, s. 6)

V Mladé frontě recenzentka Dita Hajná napsala, že nechápala, jak bylo možné neuveřejnit pořad *Zvědavé kamery* již v době jeho vzniku, když obsahoval pravdivé informace. (Hajná, 1968, s. 5) Hajná se v textu zamýšlela nad otázkou televize, která podle ní obrazem umocňuje slova. Jinak si totiž nedokázala vysvětlit, proč informace o problému mohly být v novinách publikovány a v televizi ne. (Hajná, 1968, s. 5)

„Zamyšlení nad výchovou mladých lidí neztrácí svou aktuálnost, protože škola spolu s rodinou vytváří základy k formování vlastností. Zajímavý námět poutavě zpracovaný ukázal podnětně na problém a autorům patří i dík za to, že usilovali říkat pravdu už tehdy, když k tomu byly potřeba značné dávky osobní statečnosti“ (Archiv Otky Bednářové, MP, 1968, Lidová demokracie). Autor tohoto článku napsal, že se jednalo o potlačený pořad připravený před rokem, ale i přesto mu na kvalitě nebylo nic ubráno.

Autor novinového článku ze Svobodného slova reagoval na celkovou skladbu středečního večerního programu. Zdůraznil diskuzní charakter pořadů a to, že nad tématy bylo nutné přemýšlet. Nepopisoval přímo obsah děl, ale zdůraznil jejich kvalitu, k čemu patřil i tento díl *Zvědavé kamery*. (Archiv Otky Bednářové, 1968, Svobodné slovo)

2.3.15 Mezi nebem a zemí

Pořad *Mezi nebem a zemí* se nevysílal v době, kdy byl dokončen a ani na jaře roku 1968. Tento díl není dochován na rozdíl od podrobného scénáře, na kterém spolupracovali s Otkou Bednářovou Eva Povondrová a Jiří Průcha.

Ústředním tématem dílu byla parapsychologie. *„Spolu s odborníky, lékaři fakulty v Hradci Králové pod vedením profesora Veselého, hledali vysvětlení různých podivných jevů, náhod, parapsychologických otázek mimosmyslového vnímání včetně hypnózy s pokusnými osobami, které snímala skrytá kamera“* (Cysařová, 2010, s. 39). Vzhledem k postavení těchto fenoménů, které KSČ popírala, nebylo možné pořad publikovat.

Podle záměru pořadu nešlo o to zabývat se záhadami a vyřešit, zda existují, ale ukázat společenský pohled na tyto záhady. *„Lidé mají často tendenci všechno, co si nemohou vysvětlit, prostě zamítat a popírat“* (Scénář k pořadu *Mezi nebem a zemí*, 1966). Velká část pořadu se natáčela mimo studio. Ve scénáři byly zaznamenány jednotlivé pokusy a témata k diskuzi s odborníky na paranormální jevy. Otky Bednářová

vzpomíná na tento díl s radostí, navzdory tomu, že nebyl na obrazovce. „*Pořad Mezi nebem a zemí se nevysílal, byl o parapsychologii. To jsem měla jednoho hypnotizéra a ten mi předváděl pokusy s hypnotizovaným člověkem. No, ale to se nesmělo vysílat, protože komunisti nevěří na žádnou hypnotizaci a nic takového. Pan Pacner, který ještě dneska řadu věcí kritizuje, tak ten tenkrát byl povolán, aby to zamítl jako odborník*“ (rozhovor s O. Bednářovou 2017).

V materiálu, který vypracovával náměstek ředitele ČST Jaroslav Hondlík, byly uvedeny neodvysílané pořady *Zvědavé kamery* v roce 1966 a jejich příčiny neodvysílání. K tomuto konkrétnímu se autor vyjádřil následovně: „*Pořad o parapsychologii, hypnóze, létajících talířích i jiných jevech, které si lidé dosud neumí vysvětlit. Pořad byl zastaven na doporučení II. odd. ÚV KSČ vzhledem k tomu, že jednou z hlavních osob v pořadu byl člověk, jehož lze označit „persona non grata*“ (Hondlík, 1967, Ve1 k. 45, ič.377, s. 7–8).

2.3.16 Jenom hra?

Tento díl *Zvědavé kamery* byl věnován povídání o trampech. V první části, která byla nazvaná Cesta za romantikou, se Otká Bednářová zaměřila na mládež, která se sebere realizovala tím, že budovala westernový saloon ve volném čase. (Cysařová, 2010, s. 39)

Ve druhé části pořadu, jehož podtitulem byl název Jenom hra?, se Otká Bednářová se štábem vypravila na Hrádek u Úštěku, kam přijížděli mladí lidé a rodiny opravovat tuto starou zříceninu ze 14. století. Jejich vůdcem byl František Fišer, mimo jiné pracovník litoměřického muzea. (Cysařová, 2010, s. 39)

Otku Bednářovou na trampech nejvíce zaujalo to, s jakým nadšením pracovali bez nároku na honorář na opravě zřícenin. Sama na tento díl vzpomíná: „*Libilo se mi, že mladí lidé nepracovali jenom pro sebe, trávili volný čas prací na hradu. Jezdili tam s rodinami, nebylo to takový, že by mysleli jenom na sebe, ale starali se společně o ten hrad*“ (rozhovor s O. Bednářovou 2017).

Tramping nebyl ale po vůli komunistickému režimu, který v něm spatřoval zlo Západu, a tak reakce v Rudém právu na sebe nenechala dlouho čekat. Autor Ludvík Opletal ve svém článku uvedl, že trampové nepatřili nikdy do historie a tradice Československa, a proto nechápal, proč se renovace zříceniny děje podle tramského západního vzoru. Z textu vyplynulo, že dobrý film westernového žánru se může vysílat. Autor nesouhlasil s reklamou podle něho pochybného směru tramského hnutí, které nazval

kovbojíčky. Autor vyzdvihl, že bylo ušlechtilé starat se o obnovu hradu, ale nepochopil, proč tomu muselo být v duchu západní kultury. (Opletal, 1967) Tu totiž viděl velmi negativně, jak uvedl: „*Nic z toho přetechnizovaného světa nesmaže skutečnost, že jsou to USA, v jejichž historii hrála brutalita vždy prvořadou úlohu. Stačí vzpomenout na otrokářství, hubení Indiánů a dobývání kontinentu s puškou v ruce. Nikde na světě nebylo vyraženo tolik presidentů a státníků jako na americké pevnině. Dodnes v mnoha státech USA může kdokoli vlastnit střelnou zbraň. Zde jsou také domovem gangsteři, zločinecké syndikáty a gangy*“ (Opletal, 1967).

Autor článku byl otcem dvou synů, což jej vedlo k tomu upozornit na dle něj špatné západní vzory, jež se objevily na obrazovce. Jeho názorem bylo, že ne jenom rodina přispívá k výchově, ale přispívá k ní i společnost. (Opletal, 1967)

Naproti tomu v Průboji se objevila recenze L. Beránka docela kladná. Článek nejprve uvedl téma pořadu a potom dvě stěžejní reportáže. První reportáž byla o dobrovolnících na Hrádku u Ústěku. Autor recenze zveřejnil, že trampům zůstane hrad potom, co jej opraví. Dále autor uvedl, že trampové si sestrojili padací most proti vandalům, což vnímal jako raritu 20. století. Druhá část pořadu byla o pravém westernovém saloonu. (Beránek, 1967) „*Výlet za romantikou odryl trošku víc a řekl bych i něco jiného, než zdůraznil v úvodu profesor Hyhlik. Nešlo tam totiž o kompenzaci toho, co ve všedním životě vadí, ukázalo se, že i k té romantice přistupují mladí lidé velice realisticky. Dává jim totiž možnost volby, možnost uplatnění svých představ a dává jim i cíl, který cítí jako svůj vlastní. V tom se ti před kamerou lišili i od průměru své generace, který spíš čeká, že jim i tu možnost seberealizace někdo najde*“ (Beránek, 1967). Autor vytkl pořadu to, že tvůrci nejprve prozradili pointu a teprve poté rozvinuli téma. Domníval se, že za to mohla špatná stavba děje pořadu.

Bohuslav Vejrych ve Svobodném slovu zhodnotil práci trampů kladně a použil i rozhovor s předsedou Městského národního výboru Miroslavem Blechou. (Vejrych, 1967) Miroslav Blecha si myslí, že práce trampů je prospěšná a má pro jejich práci pochopení. Vejrych uvedl, jak se trampové dostali k tomu, že budou spravovat tento konkrétní hrad, dále co všechno objevili při své práci a co je jejich největší odměnou. Po náročné práci usedají k táboráku a zpívají písně. Spí ve stanech nebo ve věžích kostela a hlavně jejich společenství je přátelské, ač je mezi nimi až na sto členů. (Vejrych, 1967)

Autor pod zkratkou -kn- v novinovém článku v osobním archivu Otky Bednářové napsal do Večerní Prahy článek, ve kterém zhodnotil tento díl *Zvědavé kamery*. Na-

psal, že se jednalo o zdlouhavé vyprávění o partě trampů, kdy se více než diváci bavili tvůrci pořadu. Nicméně hlavně upozornil na problém, kdy *Zvědavá kamera* nepublikuje závažnější problémy života i morálky ve společnosti, jak bylo zvykem a vybírá si témata lehčího žánru. (Archiv Otky Bednářové, KN, Večerní Praha, 1964)

Ne zcela pozitivní ohlas na pořad Jenom hra vyšel v novinách Svobodné slovo. Autor článku se vyjádřil o dílu takto: „*Včera se severočeským trampům neublížilo lacinou romantikou, ale přece to trochu mátl. Napřed skupinka lidí, kteří si s chutí hrají na Divoký západ, potom kus trampského filmu a pak už podivuhodné svědectví o kuriózní situaci, kdy trampové zachraňují zříceninu starého hradu, o situaci, kdy konečně našli pochopení a samozřejmě nezklamali důvěru*“ (Archiv Otky Bednářové, 1967, *Svobodné slovo*, s. 4). Autor se dále v textu podívoval, proč si tvůrci *Zvědavé kamery* přizvali odborníka na téma tramping, aby vystoupil a situaci okomentoval.

2.3.17 Země, o které se mluví

Na tomto pořadu se Otky Bednářová podílela s Vladimírem Kakluginem. Pořad uváděla Olga Walterová. Pracovní název dílu byl SSSR. Záměrem pořadu bylo seznámit diváky s prostředím Sovětského svazu. „*V anketě se neustále opakovala myšlenka: chceme vidět obyčejný život, obyčejné děti, obyčejný všední den atp. Především tedy chceme pořadem ukázat, že v SSSR se také žije obyčejně, že tam také děti zlobí, že je to i při tom velmi zajímavá země*“ (Scénář pořadu *Země, o které se mluví*, 1967, s. 2–3). Na pořadu spolupracovali Jan Petránek, Vladimír Kaklugin, redaktor sovětské redakce čs. rozhlasu a spisovatel Rudolf Luskač. V pořadu byly představeny názory dětí ze základní školy, jak si představují SSSR a také konkrétní příklady ze života. Například Luskač se zmínil o tom, že sovětské děti byly odolnější než československé, protože tam žijí v těžších podmínkách s dlouhotrvající zimou. (Scénář k pořadu *Země, o které se mluví*, 1967, s. 11) Dále byl uveden příklad jiného chápání vzdálenosti v zemi. Promluvili lidé, kteří v SSSR žili a i český redaktor Jan Petránek o svých poznatcích o SSSR. (Scénář pořadu *Země, o které se mluví*, 1967)

2.3.18 Dva roky na slavníku

Tento díl *Zvědavé kamery* patří k těm, ve kterých Otky Bednářová nevystupovala jako moderátorka, ale podílela se na jeho přípravě. Společně s Milošem Hoznauerem, Zdeňkem Dytrychem a Josefem Glückseligem psala scénář. V rozhovoru se autorka

práce ptala Otky Bednářové, proč v pořadu nevystupovala ona sama. „*Napsala jsem scénář, a když se to mělo natáčet, dostala jsem žloutenku. Byla jsem odvezena do Motola na infekční oddělení a místo mě to pak natáčela Jaroslava Panýrková*“ (rozhovor s O. Bednářovou 2017).

Záměrem pořadu bylo ukázat divákům, jak vojáci využívají možností, které jsou jim nabízeny na vojně. Scénář napsala Otky Bednářová a obsahoval i jednotlivé výpovědi vojáků a účastníků ankety v Praze. Jednalo se o začátek pořadu, z čehož autorka práce usuzuje, že do pořadu byly použity záběry, které natáčela Otky Bednářová. Scénář byl velmi podrobný, a převážná část byla natáčena s Jaroslavou Panýrkovou, která byla jedinou reportérkou vystupující na kameru. (Scénář k pořadu *Dva roky na slavníku*, 1967)

Pořad se týkal mladých mužů, kteří musí absolvovat povinnou vojenskou službu. Na začátku pořadu se moderátorka ptala malých kluků, zda chtějí být vojáky. Oni odpovídali převážně pozitivně. Poté se ptala mládeže, hochů, kterých se vojna bude brzy týkat a nakonec se ptala starších mužů, jak na vojnu vzpomínají.

Celý pořad se ale týkal, jak moderátorka uvedla, vojny všední. Autoři pořadu natáčeli záměrně v moderně vybavených kasárnách a rozmlouvali s mladými vojáky. Kladené otázky byly osobní. Například Jaroslava Panýrková zjišťovala, co zatím bylo vojákům nejvíce nepříjemné, za co všechno může být voják zavřen do vězení a jak je to s psychickou depresí ze cvičení.

Reportérka se snažila zjistit co nejvíce informací od vojáků. Ptala se na to, jak by si představovali svůj volný čas na vojně, co dělali doma předtím, než nastoupili do služby a co by chtěli dělat, dále se také ptala na to, co jim na vojně opravdu chybí.

Velkým tématem dílu se stal volný čas na vojně. Moderátorka zjišťovala, kolik mají hodin volného času a co konkrétně mohou vojáci dělat, kde se mohou zapojit či zda mohou jít na vycházky. Jednou z otázek pro vedení i vojáky bylo, jak tam pracuje Československý svaz mládeže (dále ČSM). Autoři pořadu se zmínili o organizaci pod správou režimu. Zjistilo se to, že ač se jednalo o vybavené a moderní kasárny, tak ČSM nefungoval a pro vojáky nic nezařizoval. Na závěr pořadu tvůrci udělali experiment, kdy rozvěsili plakáty s pozvánkami na výlet, na kurz angličtiny a kurz hry na kytaru. Na jednotlivé akce se měli vojáci dostavit v odlišný čas. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda by byl zájem o volnočasové aktivity na vojně, pokud by je někdo připravil. Autoři zjistili, že zájem ze strany vojáků byl, ale ČSM nefungoval tak, jak měl. To autoři pokládali za chybu, která by se měla napravit.

Jaroslava Panýrková vedla rozhovor i s veliteli ptala se jich na to, co si myslí o volném čase vojáků. Moderátorka položila jednomu z nich otázku, zda jsou dva roky na vojně ztracené. Ten jí odpověděl, že ne, protože hoši se z vojny vrací jiní. Prý se naučí pořádku, kázni a mohou se zdokonalit v různých kurzech – jazykových, svářečských, řidičských.

Autoři tohoto dílu se snažili zpochybnit důležitost povinné vojenské služby na dva roky a ukázali, že čas strávený na vojně nebyl vždy efektivní, jak by se očekávalo. Tvůrci poukázali na nedostatky ze strany vojenského vedení a komunistické strany. Autorka textu oceňuje, že tvůrci nechtěli prvoplánově očernit skutečnost vojenské služby, ale vybrali moderní kasárna, ve kterých přesto chybělo vybavení pro volný čas. Také ukázka možností zapojení do zájmových činností by mohla vést k zamyšlení, že ze strany nadřízených nebylo o vojáky dobře postaráno.

2.3.19 Poprvé k volbám

V dubnu 1968 byl vysílán pořad Poprvé k volbám, ke kterému je dochovaný scénář, který byl schválen až po projekci. Podle shrnutí Jarmily Cysařové šlo o: *„Fiktivní demokratické volby ve svobodné zemi* (Cysařová, 2010, s. 41). Otká Bednářová v rozhovoru vzpomínala na tento pořad následovně: *„Bylo to v době svobody, jakési, takže jsme se radovali z toho, že můžeme volit. Měli jsme vůz, ve kterém různí lidé drželi letáky, na kterých bylo napsáno: volte číslo a byla tam různá čísla. Více si nepamatuji. Bylo to zaměřené na mládež a natáčelo se v Praze“* (rozhovor s O. Bednářovou 2017).

Záměrem bylo pořad rozdělit do tří částí. V té první měli mladí lidé sehrát volební kampaň, v další části měla být konfrontace názorů mladých lidí na práci poslanců s poslancem, který pracoval dvě volební období velmi poctivě a ve třetí části měla být zdůrazněna angažovanost jednotlivců a její smysl.

Na začátku přijížděli mladí lidé v alegorickém voze a skandovali různá hesla: *„Bez ohledu na počasí, dejte nám ty vaše hlasy. Zajistíme mše i bály, volte proto klerikály. Pozvedáme piva holby, ať žijí svobodné volby. Hlasům pro nás dejte průchod, chcete-li mít vyšší důchod. Chcete-li žít bez obojku, nevolte již nikdy trojku“* (Scénář k pořadu *Poprvé k volbám*, 1968, s. 1–3). Ve scénáři děj pokračuje následovně: Otká Bednářová s megafonem volala na skupinu mládeže, že to už stačí a že to pěkně sehráli. Tak si představovali volební kampaň. Povídala si mladými lidmi o tom, že půjdou poprvé k volbám a že za nimi přišla jenom domovní důvěrnice kvůli ověření dat narození a podobně. Mladí lidé byli překvapeni, že se nekonala žádná volební kampaň a také že

nijak nepozorují blížící se volby. Přiznali se, že neznají ani jednoho poslance a už vůbec ne jejich práci. Otká Bednářová mladým lidem vytkla, že je to jejich chyba, že se měli jít podívat na předvolební schůzi. Mládež nevěřila, že by se mohlo něco změnit. Podle scénáře se v tomto bodě rozhovorů jednalo o částečnou improvizaci. (Scénář k pořadu *Poprvé k volbám*, 1968, s. 8)

V dalším vstupu Otká Bednářová uvedla sociologický průzkum, který se týkal voleb a mládeže. Po uvedených datech následovala část s poslancem Valešem, který byl osm let ve funkci a stěžoval si, že ač se snažil prosadit mnoho věcí, jenom málo z toho se podařilo. Ve scénáři byly vyjmenovány konkrétní problémy. Otká Bednářová v další části pořadu šla přímo do institucí, se kterými měl poslanec Valeš problém, a ptala se ho na to, proč ten problém nešel vyřešit. Poslanec byl schopný a bylo ukázáno, že se snažil pracovat, ale nevěle ze strany úřadů mu nepřála. V poslední části se obraz vrátil zpět k mládeži z prvního vstupu, kde byla i Otká Bednářová, a ta řekla: „*To jsme se dostali od voleb opravdu hrozně moc daleko. Já jsem vám mladým jen chtěla ukázat, že takový poslanec má často starostí a práce nad hlavu. Jenže zůstává bezmocný – v začarovaném kruhu*“ (Scénář k pořadu *Poprvé k volbám*, 1968, s. 37). Mládež reagovala, že ač se poslanec snaží sebe víc, stejně v nějakých věcech nemůže uspět. Na konci pořadu byla debata, která není zaznamenaná ve scénáři. Pořad skončil pravděpodobně řečí Otky Bednářové: „*Jak je to s pohrbíváním iniciativy – lidé ani nemohou být angažováni – po léta se v nich naopak umrtvuje aktivita. Proč se u nás volí vždy pod hesly: Jednotně k volbám, volíme mír, volíme socialismus, volíme manifestačně, tato hesla nemohou dnes stačit, nikoho nemobilizují – naopak jsou otrělá a každému protivná*“ (Scénář k pořadu *Poprvé k volbám*, 1968, s. 39).

2.3.20 Příklad 2000 hodin

Na jaře roku 1968 bylo možno díky uvolněnějšímu komunistickému režimu vysílat témata, která byla i o nezdarech socialistické vlády. Jedním z těchto neúspěchů byla enormní poptávka po bytech. V tomto dochovaném dílu *Zvědavé kamery* se autoři zaměřili na výstavbu nových bytů a zvláště na jejich nedostatek. Otká Bednářová se snažila zmapovat situaci i mimo Prahu, mluvila s rodinami, kterých se problém týkal. Zjistila, jak mladí lidé řeší situaci a natočila s nimi reportáž a poté mluvila i se zástupcem z ministerstva stavebnictví. Situaci zmapovala velmi podrobně a srozumitelně informace předala divákům.

Dokument začal pohledem do malebné přírody s podkresem líbezné hudby a mužským komentářem, který ukázal, jak si na jaře 1968 včely a ostatní zvířata staví domečky, ale člověk nemá, kde by hlavu složil. Po tomto obrazu vedla Otká Bednářová rozhovor se dvěma rodinami z různých měst. Jejich společné téma bylo malý byt a velký počet osob. Obraz kamery se přesunul do malé kuchyně rodiny Kuchaříkovy, kde v jednom bytě o velikosti 27 m² bydlelo devět lidí. Otká Bednářová nebyla v záběru vidět, ale vyptávala se rodiny, jaké to je bydlet dohromady, jak probíhá ráno, jaké to je večer, když usne malé miminko a jeho rodiče jsou tím donuceni trávit večer v kuchyni společně s ostatními. V této domácnosti se reportérka dozvěděla o problému, který nastal na začátku při přestěhování do bytu, kdy bylo rodině slíbeno dostat celý byt, ale nakonec získali k bydlení jen jeho jednu půlku. Redaktorka se rodiny ptala na možnosti řešení problému, ale zpovídání odpovídali, že u bytového úřadu nedostali žádnou nabídku bytu, protože v té době žádné volné nebyly. Bylo to způsobeno špatnou politikou na ministerstvu stavebnictví a jiných úřadech, k čemuž se na konci dílu přiznával zaměstnanec zmíněného ministerstva. Tvrdil, že výstavba bytů nebyla na předním místě v plánování. Na tomto prvním místě byl těžký průmysl. Téma nedostatku bytů bylo zkoumáno investigativně. Pořad byl prokládán vysvětlujícími obrázky, které komentoval mužský hlas a zněla hudba působící úzkostně a těžce. Komentátor informoval diváky, že na Národních výborech leželo zhruba 250 000 žádostí jednotlivců o byt a dalších 100 000 žádostí u dalších organizací, což znamenalo, že to bylo celkem skoro 1 000 000 obyvatel, kteří by rádi dostali byt. Jednotlivec totiž zpravidla zastupoval rodinu, tedy jednu další dospělou osobu a jedno, dvě nebo více dětí.

V další části pořadu vyhledala reportérka existující alternativu, tzv. svépomocnou výstavbu a hovořila s lidmi, kteří již mají byt postavený, poté s projektantem a také s mladíkem, který byl zodpovědný za novou výstavbu. Vstup do této části pořadu začínal veselou hudbou a snímkem zabírající lidi na ulici a s komentářem doplňující informací, že bytová krize postihla již druhou generaci. Z tohoto pohledu se přesunula pozornost na paneláky a poté na schody v daném domě. Pořad se dostal do bodu, kdy divák zjistil, proč se jmenoval 2 000 hodin. Jednalo se totiž o počet odpracovaných hodin jednotlivců, kteří se společně s nějakou partou dohodli na svépomocné výstavbě domu. Bylo to jedno z řešení v té době jinak neřešitelné situace. Mladí lidé po své vlastní práci, o víkendech a dovolené trávili hodiny na výstavbě domu, na který měli nakreslený projekt. Otká Bednářová zpovídala mladíky, kteří byli zodpovědní za konkrétní výstavbu. Ptala se jich na výhody a nevýhody výstavby. Tato část byla natáčena venku před do-

mem, který stavěli, poté přímo v bytě, který již patřil jedné rodině, která se také na výstavbě podílela a žena vykládala, jaké to bylo pracovat po směně a v době volného času. Reportérka se vyptávala na finanční situaci, jak to fungovalo s materiálem na stavbu a co se dělo třeba v případě, kdy někdo neodpracoval daný počet hodin. Odpovědi se dočkala a zazněly i nevýhody této výstavby. Lidé, kteří stavěli domy svépomocí, řemeslu mnohdy nerozuměli, protože jejich profese byla jiná. Často se také stávalo, že neměli materiál a tak nemohli pokračovat ve výstavbě.

Dále Otká Bednářová mluvila s Jaroslavem Kernerem, který byl zodpovědný za jinou svépomocnou výstavbu domu. Kamera ukazovala na místo, kde dům bude stát, na plány a na vize zakreslené v projektu. Redaktorka také mluvila s úředníkem, který tvrdil, že čekací doba na byt byla mezi 10 – 15 lety, tudíž kdo chtěl bydlet, mohl využít svépomocné bytové výstavby, která trvala dva roky. Reportérka dodala svůj názor, že tato situace není normální a on jí odpověděl, že je to taková česká specialita.

Ve druhé třetině pořadu seděla Otká Bednářová v kanceláři Ing. Jaroslava Matouška, jenž byl náměstkem ministra národohospodářského plánování a předsedou vládní koordinační komise pro bytové otázky. Reportérka mu vysvětlovala, s jakou realitou se seznámila a tvrdila, že se jedná o krizi. Otká Bednářová se náměstkovi ptala na příčiny nedostatku bytů a on jí odpověděl, že se budoval těžký průmysl a ne domy a byty a také řekl, že peníze, které na výstavbu ministerstvo dalo, nebyly proinvestovány. Jednalo se tedy o složitý problém. Jako viníka viděl všechny orgány od národních výborů, přes centrální orgány, ministerstvo stavebnictví a organizace, které vyráběly stavební materiál. Reportérka chtěla zjistit pravého viníka, ne aby ji vyjmenoval dílčí jednotky spravující výstavby, ale nedozvěděla se to. Inženýr Matoušek pochválil iniciativu vzniku pořadu a řekl, že tímto způsobem poukázali na problém, který by bylo opravdu nutno řešit.

Na závěr pořadu byl zobrazen obraz, na kterém bylo zobrazeno, co bylo pořízeno v Československu v té době a za jakou sumu peněz a kolik by se na místo toho mohlo vystavět domů. „*Nová elektrárna za 2,2 miliardy Kčs představovala 15 000 bytů, 200 km dálnice představovalo 20 000 bytů, pražské metro za 53 miliard Kč představovalo 60 000 bytů*“ (pořad 2000 hodin, čas 39:00).

Dokument končil obrazem bytů a pohledem na sídliště a komentářem: „*Tato úvaha je povinna především pro představitele, kterým rozhodování o naší společnosti svěřili do rukou*“ (pořad 2000 hodin, čas 43:07–43:15).

Otka Bednářová otevřela téma nedostatku bytů a opět do svého dokumentu zařadila několik prvků. Vedla rozhovor s konkrétními lidmi, kterých se problém týkal. Snažila se zjistit, jaká existuje alternativa k problému a tu dopodrobna prozkoumala. Mluvila s lidmi, kteří již ve svépomocně vybudovaném domě bydleli a také s těmi, kdo se teprve chystali začít a ukazovali na kameru vybrané místo pro jejich budoucí domov. Sešla se s lidmi, kteří projektovali návrhy těchto domů. Otčiny kroky vedly i k náměstkovi ministra pro tyto otázky, u kterého zjistila, že finance na výstavby domů nebyly vyčerpány. Vláda se zaměřila na budování v jiném odvětví a otázka bytů byla nedořešená.

Autorka diplomové práce se domnívá, že problematika byla zpracovaná zevrubně. Reportérka šla přímo po problému a řešila, jak se situace řeší alternativně a také se snažila co nejlépe dostat k viníkovi za daný stav. V pořadu bylo ukázáno špatné vládní plánování výstavby bytů. Děj pořadu se odehrával v terénu a byl protkán vysvětlujícími obrazy, které komentoval mužský hlas a vysvětloval náležitosti k problematice. K tomuto dílu nebyl dochovaný scénář.

2.3.21 Svědectví pro výstrahu

Dokument *Svědectví pro výstrahu*, kterým provázela Otko Bednářová, byl reprízován i po roce 1989. Podle dostupných záznamů v APF jej diváci mohli vidět dne 18. června 2007, kdy Otko Bednářová slavila jubileum. Dokument byl vysílán na programu ČT2. Na stejném programu jej diváci mohli zhlédnout 22. února 2017. Úplně poprvé se ale vysílal v červnu roku 1968. Jeho uvedení na obrazovku ale nebylo bez problémů. *„Bylo to tak, že ho nikdo nechtěl schválit v roce 1968. Když jsem s tím přišla a promítalo se to alespoň pětkrát, takže můj vedoucí Vladimír Branislav žádal Volfa, který žádal Pelikána. Pelikán nakonec řekl, že se k tomu pozve ministr vnitra Josef Pavel. Prostě každý z nich žádal toho vyššího o schválení pro vysílání. Ministr řekl: „Proč by to nemohlo být vysílané, když to takhle bylo,“ takže to rozřízl. Sám mi dělal závěr pořadu, který ovšem už není v tom archivu, byla to dotáčka ze studia. Řekl, že je to pořad o tom, jak to tehdy chodilo a že je to strašné. On byl předtím také zavřený za komunistů. On byl nový ministr vnitra krátkou dobu, asi rok, možná ani to ne“* (rozhovor s O. Bednářovou 2017).

Otko Bednářová zaznamenala rehabilitační soudy v roce 1963. *„Vzala si týden dovolené a v soudní místnosti poslouchala hrůzné výpovědi postižených o výslechových praktikách Státní bezpečnosti, používající mimo jiné tzv. hrušku, tedy železo, které bylo*

v ústech postiženého roztahováno. Otřesena tím, co slyšela, cítila akutní potřebu vystoupit z KSČ.“ (Vilímek in Černý, 2013, s. 153) Věděla, že se o této historii musí dozvědět občané, dělala si poznámky ze soudního líčení, a potom některé z nich byly použity ve scénáři. Redaktorka se rozhodla zveřejnit tuto nespravedlnost, protože chtěla upozornit na zrůdnosti, které se odehrávaly na nevinných lidech. Tento díl měl sloužit podle slov Otky Bednářové: *„Jako výstraha všem, abychom nezapomněli a nikdy už nedovolili něco podobného“* (pořad *Svědectví pro výstrahu*, čas 01:04–01:08).

Dokument pečlivě sledoval vývoj případu tzv. Velké rady. Jednalo se o skupinu sedmi mužů, kteří byli obviněni ve vykonstruovaném soudním procesu v 50. letech 20. století. Konkrétně šlo o Václava Vlka, Pavla Hrubého, Oldřicha Černého, Bohumila Holátka, Františka Nováka, Františka Roušara, Stanislava Pluhaře. Byli to významní levicoví ekonomové a usilovali o vývoj ekonomiky jinou než stalinistickou cestou. Chtěli například co nejdříve obnovit činnost dolů a chemického průmyslu s úmyslem rozvoje republiky. Stalinova politika byla taková, že chtěla oslabit co nejvíce intelektuální síly, proto se v Československu uskutečnilo takové množství vykonstruovaných soudních procesů. Tzv. Velká rada trockistů byla rehabilitována až v roce 1963. (Vlk, 2012)

Do roku 1968 nemohla o tomto tématu točit, protože byl tak politicky zatížený, že by to nebylo vysílatelné. Na jaře 1968 byl ale příběh natočen a v ČST promítnut. Bohužel mohla vyzpovídat pouze čtyři muže, další tři již zemřeli. V pořadu *Svědectví pro výstrahu* Otky Bednářová postupně mluvila s jednotlivými osobami, kterých se proces dotýkal.

Scénář byl velmi podrobně zpracovaný a bylo v něm uvedeno, že sloužil jenom pro potřeby natáčení. Schválení scénáře mělo být až po projekci pořadu. Scénář přesně neodpovídal hranému filmu, ale bylo to dáno stříhem obrazů a nepřesným dodržováním jednotlivých vět. Významově se ale nic nezměnilo. (Scénář k pořadu *Svědectví pro výstrahu*, 1968) Záměr pořadu zněl: *„Hledáme příčiny toho, že se v naší zemi odsuzovali nevinní lidé, i příčiny toho, že se ve zločinu pokračovalo, i když už bylo jasné, že šlo o tragický omyl. Pátráme i po vině a vinících ze žádné pomstychtivosti, ale v zájmu objektivní pravdy. Chceme varovat, chceme podat toto svědectví pro výstrahu do budoucnosti. Pořad je věnován především mladým lidem“* (Scénář k pořadu *Svědectví pro výstrahu*, 1968, s. I.). Ve scénáři byla uvedena zásada, kdy měli tvůrci dodržovat či se snažit o natáčení u dotyčných v domácím prostředí. Pokud by natáčeli v nějaké instituci, tak nejlépe v kanceláři dané budovy. Scénář obsahoval i pokyny, které v jiném scénáři

nebyly, například: „*Celé natáčení musí proběhnout v maximálním soustředění a pohotovosti, protože je možné, že některé z vypovídajících bude nutno v průběhu natáčení filmu shánět, event. jejich počet rozmnožit. Z toho vyplývá naprostá nutnost pokud možno zdvojeného zařízení (mikrofony, kabely, zdroje) a nutnost mít vše pro natáčení obrazu i zvuku v chůzi. Režisér žádá všechny členy štábu, aby při natáčení vykonávali přesně to, co mají za úkol a v žádném případě se nevměšovali se svými osobními názory do přípravných rozhovorů redaktorky s jednotlivými účinkujícími. Toto upozornění vychází z minulých zkušeností z natáčení Zvědavé kamery a nebude-li některým členem štábu respektováno, zařídí vedoucí výrobního štábu spolu s režisérem jeho okamžitou výměnu za jiného pracovníka příslušné profese“ (Scénář k pořadu *Svědectví pro výstrahu*, 1968, s. IV–V).*

Začátek pořadu začal v soudní síni vyprávěním Otky Bednářové, vzpomínkami a vysvětlením, jak se k příběhu dostala. V létě roku 1963 se v novinách *Lidová demokracie* redaktorka dozvěděla o tom, že se bude konat rehabilitace soudních procesů z 50. let. Celé tři dny se účastnila jednání v soudní síni a dozvídala se pravdu o komunistickém režimu. Jednalo se o spor nazvaný Vlk a spol. nebo také tzv. Trockistická skupina či tzv. Velká rada. Týkal se sedmi mužů, vzdělaných, ve vysokých funkcích v různých institucích.

K tématu přistupovala pečlivě a zkoumala podrobně veškeré náležitosti. Osloвила, jak bylo jejím zvykem, všechny kdo byli do sporu zapojeni. Uvedla, že někteří pracovníci soudu se nechtěli zúčastnit natáčení pořadu, a tak jejich výpovědi přetlumočila. (pořad *Svědectví pro výstrahu*, čas 02:44–02:59) Vždy se snažila vyslechnout všechny strany, aby obraz o případu byl jednotný a všichni mohli vypovědět svoje stanovisko.

V dokumentu zpovídala redaktorka rodiny odsouzených i samotné vězně. Byla v jejich domácím prostředí. Na kameře byla vidět, ale snímání byli především oni. Nejprve mluvila s Marií Vlkovou, která podrobně vylíčila manželovo zatčení a svojí situaci, kdy musela živit děti, ale nikde ji nechtěli zaměstnat kvůli manželovi, ač vzdělání a praxi měla. Další rozhovor vedla Otky Bednářová s Ladislavem Pluhařem. On vzpomínal na dva roky samoty, fyzickou šikanu, kdy mu tloukli hlavou o zeď, dávali mu železo do úst, tzv. „hrušku“. (pořad *Svědectví pro výstrahu*, čas 06:56–07:28) Pan Pluhař vyprávěl, že jeho referenti nezapisovali to, co on sám vypovídal, ale tzv. „objektivní pravdu“, přesto tyto referenty za jeho vězení nevinil. Problém viděl v jejich nadřízených, ale hlavně v sovětských expertech a v orgánech strany, které tím byly pověřeny. (pořad *Svědectví pro výstrahu*, čas 09:43–09:48)

Autorka této práce se domnívá, že jsou to velmi ostrá slova/hodnocení uveřejněná v ČST. Byli označeni viníci, naprostá vykonstruovanost procesů, uveřejnění názoru, že vše bylo předem připravené, bez ohledu na skutečnosti. (pořad *Svědectví pro výstrahu*, čas 13:14–13:18)

Ve vyprávění zatčených a jejich rodin zazněla hrůzná svědectví o šikaně, o hladu vězňů, o tom, jak je vydírali zatčením rodinných příslušníků. Jejich děti byly vyloučeny z kolektivu, protože měly otce ve vězení a byly „divné“.

Pro dokreslení situace Otká Bednářová uvedla jména vyšetřovatelů, z nichž se natáčení nikdo nezúčastnil. Jeden muž zemřel, jiní se pro nemoc omluvili a jeden se výpovědi nechtěl zúčastnit, protože byl vázán tajemstvím. Redaktorka se nedala a zavolala na ministerstvo vnitra pro ověření informace ohledně vyzrazení tajemství. Na ministerstvu jí sdělili, že to může být výmluva.

„Vyšetřovatelé byli vlastně loutky. Ovšem aktivní loutky. Byli vyučeni, jak mají vyšetřovat, jakými metodami. Byli osobně přesvědčeni, že konají práci velmi prospěšnou pro stranu a že vlastně pro stranu vykonávají velké dobro. My jsme jim byli vylíčení jako úhlavní nepřátelé strany. Podle toho s námi zacházeli“ (Hrubý v pořadu *Svědectví pro výstrahu*, čas 19:43–20:09).

Odsouzený Pavel Hrubý vykládal, jak probíhalo hlavní líčení a jeho obžaloba, kterou slyšel až v den soudu. V dokumentu pokračovalo líčení jednotlivých příběhů. Kamera zabírala hlavně zpovídané, ale i Otku Bednářovou, která seděla naproti nim a bedlivě poslouchala jejich výpovědi. Obrazy byly prolínané výpověďmi obžalovaných, dopisy a tlumočením toho, co zaslali či řekli žalující. Jedním z vypovídajících na kameru byl JUDr. Václav Šaňa, který se sám přihlásil k případu a řekl, že v té době byl jakýmsi naivním nástrojem, ale ne organizátorem. (pořad *Svědectví pro výstrahu*, čas 27:04–28:09) JUDr. Šaňa vykládal o velmi nestandardních postupech při těchto procesech. Spolu s odsouzenými seděli v místnosti a byli rozesazeni do kroužku. Vězni se ho ptali, jak bylo možné, že mu nic nebylo nápadné, přestože odpovídali podle daných opakujících se pokynů.

Otká Bednářová uzavřela první část dokumentu s tím, že je možné to označit za zločin, ale že neví, jak nazvat hrůznější část, která následovala. V soudní síni vykládala, že se jednotliví, neoprávněně odsouzení muži, chtěli odvolat, ale nikdo na dopisy a odvolání nereagoval a když ano, tak způsobem, že dopis byl poslán na „příslušnou“ instituci k přešetření. Příspěvky rodinných příslušníků jasně hovořily o tom, jaká byla jejich námaha a iniciativa, kterou vyvíjeli na mnoho orgánů. Orgány se však bránily tím,

že tvrdily, že o ničem nevěděly. Rodiny se domnívaly, že to nebylo možné, protože napsaly několik dopisů a navštívily několik orgánů. Otká Bednářová prošetřovala iniciativy obnovování soudů. Byla snímána kamerou, jak hovoří do telefonu, ale zvuk byl ztlumen a příběh vyprávěla. Několikrát si volala s tehdejším náměstkem generálního prokurátora ohledně obnovy soudu. Pokud byly dostupné fotografie osob, které nechtěly vypovídat, objevily se na obrazovce. Stejně jako vyjmenování členů politické kanceláře ÚV KSČ z roku 1954. Ke konci pořadu se Otká Bednářová ptala na to, kdo nese zodpovědnost za toto nespravedlivé odsouzení. Otká Bednářová upozornila na spis z roku 1958, kdy už bylo jasné, že se jednalo o vykonstruovaný proces, přesto však odsouzení zůstali ve vězení. „*Co se tím sledovalo? Kdo měl zájem na tom, aby nevinně odsouzení byli vězněni dál? Proč ti, kteří vše rozpoznali a měli ještě čisté ruce, neodešli alespoň na protest ze svých míst? Nabízí se pro to snad jen jedno vysvětlení. Když se prokázala jasně nevina, dostali strach ti, kteří v tom byli namočení. Nejen vyšetřovatelé, nejen soudci, ale především ti ideoví vůdci celého zločinu dostali strach, že neujdou hněvu národa. Dostali strach i představitelé Komunistické strany Československa. Mohou se vymlouvat na mezinárodní situaci, mohou se vymlouvat na to, že nechtěli, aby jméno strany bylo pošpiněno. Jenže šlo spíše o to, že by oni jako zodpovědní činitelé byli museli odejít ze svých míst. Protože jméno strany pošpinilo právě to, že se s těmito zločiny nedokázali čestně vypořádat, právě to, že znovu lhali. Tím svůj zločin jenom ještě zvětšili*“ (pořad *Svědectví pro výstrahu*, čas 42:41–43:55).

Otká Bednářová se v ČST pustila otevřeně do kritiky komunistického režimu a nebála se upozornit na jména lidí, kteří by měli nést zodpovědnost za danou nespravedlivost. Reakce v tisku byly pozitivní. Na pořad byly velmi kladné recenze. Pitterman popsal pořad jako zjišťující a popisující nedávnou minulost, ke které se musí společnost vrátit. „*Základní smysl pořadu není v paušální rekriminaci, ale právě naopak ve výzvě ke konečně už konkrétní analýze a vymezení odpovědnosti. Jedině tak nabude i pojem rehabilitace svůj plný smysl*“ (Pitterman, 1968).

Velmi pochvalnou recenzi napsal Jiří Lederer. „*Je to zatím nejhlubší televizní dílo, které se pokouší analyzovat to, čemu se říká deformace*“ (Archiv O. Bednářová. Jiří Lederer. *Obrazovka festivalová a všední*). Lederer vyzdvihl kvality pořadu, zaznamenal, že díl do hloubky zmapoval mechanismus vykonstruovaných soudů. Otku Bednářovou pochválil za to, že se v pořadu snažila uvést úplně všechny účastníky daného případu. Uvedl, že mohlo dojít k neuveřejnění snímku a doplnil, že by to znamenalo velkou kri-

tiku ze strany diváků, protože nutně musí docházet k odkrývání minulosti. (Archiv O. Bednářová. Jiří Lederer. Obrazovka festivalová a všední)

Autor v článku s nadpisem *Z festivalového úhlu* v Mladé frontě napsal, že Otká Bednářová prokázala opět vrcholnou občanskou statečnost, když si vybrala ke zpracování toto téma. „*Nemělo by smysl rekapitulovat obsah páteční Zvědavé kamery, tu bylo třeba vidět od začátku až po závěrečné vystoupení ministra Pavla. Vidět na vlastní oči pozůstalé rodinné příslušníky a slyšet na vlastní uši oběti politické zvěle.*“ V textu zazněl autorův názor, že kompromisy ve vztahu k minulosti ohrožují budoucnost. Pořad byl prý svým významem zcela výjimečný. (Archiv Otky Bednářové, 1968, Mladá fronta, s. 5)

2.3.22 Člověk a židle

Člověk a židle patří mezi jedny z posledních děl *Zvědavé kamery*, ve kterém vystupovala Otká Bednářová. Natáčel se ve dnech 19. a 20. února 1969, 2. a 3. března 1969, 8. a 9. března 1969. Plánované vysílání bylo 4. dubna 1969, jenže tento díl se nevysílal kvůli politickým postojům Otky Bednářové. Navzdory tomu se v APF dochoval scénář i celý film ke zhlédnutí, trvajících 55 a půl minuty. Autorkou scénáře a redaktorkou je Otká Bednářová. Scénář je velmi podrobný a odpovídá natočenému filmu. Režie se ujal Milan Tomsa, který byl zároveň vedoucím technického scénáře. Za kamerou stál Jiří Volbracht, vedoucím výroby byl Jan Štěpánek a na pořadu spolupracovali Milan Schulz a Miloš Hoznauer.

Na počátku připravovaného dílu *Zvědavé kamery* museli tvůrci předkládat záměr pořadu a tady je z něj ukázka: „*Příklady ze života a zamyšlením chceme ukázat, jak působí a utváří charakter lidí jejich společenské postavení. V čem je to dobré, v čem nebezpečné, čeho by se měli mladí vyvarovat v případě, že se sami vyššího společenského postavení dopracují. V dnešní době nastupuje mnoho lidí do nových funkcí. Předpokládá se, že se ještě letos uskuteční volby do národních výborů. Ale i na závodech se volí lidé do odborových funkcí. Náš pořad má být zamyšlením nad tím, jak po lednu 1968 ve funkcích pracovat*“ (Scénář k pořadu *Člověk a židle*, 1969, s. I.). Ze záměru plyne, že pořad by měl apelovat na nové funkcionáře, aby se chovali na svých postech spravedlivě.

V pořadu se pracovalo se třemi příběhy. První se týkal obchodu, ve kterém byl spor o to, kdo by měl či neměl nařizovat to, co je v prodejně prodáváno. Otázkou bylo, zda o tom měl rozhodnout vedoucí prodejny nebo obchodní komise Městského národní-

ho výboru. Scénář první části pořadu přesně odpovídá natočenému dílu. (Scénář k pořadu *Člověk a židle*, 1969) První příběh byl vyprávěn šest minut, poté Otká Bednářová mluvila dále o židlich. „*Židle mohou být různé. Já například vím, že židle televizní redaktorky je nejistá*“ (pořad *Člověk a židle*, čas 06:06–06:14). Touto větou řekla to, co ji posléze potkalo.

Další část pořadu se odehrávala v Radotíně a sporem mezi Městským národním výborem a rodinou Zavadilů. Moderátorka uvedla příběh autenticky a podivovala se nad komunistickým systémem, jenž je mašinérií, se kterou se nedá nic dělat. Do problematiky uváděla Otká Bednářová diváky výčtem problémů a šikanování, které musela rodina Zavadilů snášet ze strany Národního výboru od roku 1961. Jednalo se tedy o:

- „1) *Národní výbor – školská komise uvedla v dopise to, že pan Zavadil má negativní postoj k našemu socialistickému zřízení,*
- 2) *neoprávněné vyvlastnění rodinného Zavadilovic domku,*
- 3) *exekuční výpověď z vlastního bytu a domku,*
- 4) *neoprávněné umístění veřejného osvětlovacího tělesa na tento domek,*
- 5) *neoprávněné rozhodnutí Národního výboru ve věci obchodu, který se tady v rodinném domku nalézá*“ (Bednářová v pořadu *Člověk a židle*, čas 07:34–08:06).

Moderátorka se ptala: „*Kolik hodin se promarnilo, kolik jednání se uskutečnilo, kolik nervů to všechno stálo*“ (Bednářová v pořadu *Člověk a židle*, čas 08:07–08:13). V rozhovoru s panem Zavadilem ukazuje redaktorka hromadu spisů, které se nastřádaly za oněch osm let. Redaktorka se zeptala na všechny podrobnosti jak rodiny Zavadilů, tak i pracovníků na Národním výboru. Ani jedna soudružka, která by byla pod listinami podepsána, nechtěla vypovídat. Jedna z nich tvrdila, že o tom případu nic neví, ač se její podpisy se jménem objevovaly na několika dokumentech. Moderátorka mluvila i s členy Národního výboru. Jeden člen vypověděl, velmi lidsky, že mezi nimi jsou lidé dobří a někteří by už měli odejít. Moderátorka se tedy snažila vyslechnout všechny strany, aby byl případ prošetřen objektivně. Chtěla mluvit s předsedou Národního výboru panem Cibulkou, který kategoricky rozhovor odmítl. Mluvila tedy po telefonu s tajemníkem panem Procházkou, který ji na celou kauzu odpověděl: „*To jsou povídačky*“ (Bednářová v pořadu *Člověk a židle*, čas 21:45–21:50). Rodina byla sledována komunistickým režimem a byla mu trnem v oku. Komunisté se snažili se udělat vše proto, aby jim zneprjemnili život. Pan Zavadil řekl: „*Už ani nevím, jak budu bez toho žít*“ (pořad *Člověk a židle*, čas 17:28–17:31). Ačkoli Otká Bednářová pozvala všechny

účastníky sporu, dostavili se pouze ti, kterým nevadilo o problému mluvit. Vedení Národního výboru nechtělo vypovídat. Pro úplnou nestrannost se moderátorka ujistila i v zaměstnání na pana Zavadila, kde věděli, že je sledován Národním výborem. V této reportáži vystupovala reportérka sebevědomě. Ve sporu zvolila svoji metodu, a to obrátit se na všechny strany a vše zveřejnit i to, že někteří lidé nechtěli vypovídat. Reportáž měla investigativní prvky. Reportérka se nebála kritizovat Národní výbor a jmenovat konkrétní jména v ČST.

V tomto pořadu byl také uveden příklad, kdy jeden funkcionář z Ústí nad Orlicí nařídil, aby se v Hrubínově básni *Jobova noc – Třetí zpěv* recitovalo na místo – *Ach, Čechy krásné, Čechy mé! Ach, země krásná, země má!* Zdůvodnil to tak, aby se v dětech nepodporoval nezdravý nacionalismus. Takže v tomto okrese se báseň přeměnila. Autorka to komentovala slovy: „*Odkud se bere tolik svévole a sebejistoty k příkazům, nad kterými zůstává rozum stát*“ (Bednářová v pořadu *Člověk a židle*, čas 25:59–26:07).

V další části dílu mohl divák sledovat reportáž *Podíl funkce na odlidštění člověka*, kterou uváděl muž. „*Reportér popisoval, co bylo napsáno na školní tabuli, tedy: „ $f = 2(m-x)$. To znamená: F jako funkce = dvě ruce u člověka (100 % moci – tzv. koeficient omezení moci, určován podle Machiavelliho tabulek v závislosti na různých činitelech znamenají stupeň mocenské omezenosti*“ (pořad *Člověk a židle*, čas 26:40–27:10).

V příspěvku rozdělil funkci do tří fází:

- 1) příchod do funkce, o tom rozmlouval Luboš Kohout z FF UK,
- 2) pobyt ve funkci, což nazýval zvláštním roztokem, kdy je obtížné se do funkce dostat a je z toho obtížné se vytrátit a
- 3) odchod z funkce, kterou popisoval jako nejkomplicovanější.

Poslední část tohoto dílu se týkala personální politiky, kdy v jednom podniku udělali výzkum, podle čeho postupovat při výběru zaměstnanců. Zaměstnavatelům bylo kladeno na srdce, že kádrová politika a vyptávání se na rodinný stav je nežádoucí. Daleko důležitější byla motivace jednotlivce do daného zaměstnání a jeho míra praxe s obdobnou prací. V této části pořadu mohli diváci vidět výběrové řízení na pozici sekretáři, ve kterém se o pozici ucházely dvě slečny. Zaměstnavatelé se jich ptali na jejich osobní motivaci a vůbec se neptali na to, z jaké rodiny dívky pocházeli. Na konci pořadu byl s dívkami rozhovor a ty byly překvapené, že se jich na otázky o rodině nikdo nezeptal. Tento díl byl velmi kvalitně zpracován.

V *Československé televizi* vyšel článek napsaný Otkou Bednářovou o jejím dílu *Člověk a židle*. Uvedla, že by se pořad mohl jmenovat i *Člověk a funkce* či *Člověk*

a moc. Jejím cílem bylo zjistit, jak židle ovlivňuje chování člověka, čili jak se nabytá funkce či moc odrazí v jeho postojích. Upozornila na odlidštění člověka, které může nastat. Obsah svého pořadu neprozradila, pouze odkázala na to, jak nebezpečné mohou funkce, čili židle, na kterých lidé sedí, být. Otká Bednářová nezmínila obsah svého pořadu. „V závodech a obcích máme i dnes dost možností a příležitostí pomáhat socialismus s lidskou tváří uvádět do života a zabránit zvlí těch, kteří rádi vidí své okolí na kolenou. K tomu nás dokonce vybízí akční program a pokud vím, nebrání tomu ani žádné dohody. Mladí lidé obracejí často svou pozornost k místům a jednáním, která ovlivnit příliš nemůžeme. Neškodilo by tedy část této energie věnovat spíše tomu, co změnit lze. Protože každé bezpráví, které se děje kolem kohokoliv z nás, se týká všech. Příště přece může dojít i na nás. I v tom nás minulost jak se patří poučila“ (Bednářová, 1969, s. 6).

2.3.23 Zpráva o snech a ideálech

V červnu 1969 byl vysílán díl *Zvědavé kamery* týkající se opět tématu školství a mládeže. Dokument je dochován v APF. Jednalo se o film-anketu, jelikož převážná část pořadu byla zpracována na základě rozhovorů s uční v oborech týkajících se zemědělství. Natáčelo se v Sedlčanech, Teplicích a Středoklukách. Na scénáři, který je dochován, se podílela Otká Bednářová a Milan Tomsa. Scénář byl napsán bodově, jednalo se o film-anketu, takže vycházel především ze spontánnosti odpovědí účinkujících. Ve scénáři bylo sedm částí, rozdílně zaměřených, a několik podotázek, na které se reportérka ptala učňů. V rozhovoru měla vždy jen jednoho účinkujícího. (Scénář k pořadu *Zpráva o snech a ideálech*, 1969)

Cílem pořadu bylo zaznamenat realitu mládeže, jež nastoupila do učňovských zemědělských oborů, a zjistit, zda tam dostáli toho, co očekávali. Pořad byl sestříhán z natáčení v přírodě, kde reportérka zpovídala učně, dále z internátního prostředí, ve kterém uční bydleli a z jednotlivých ukázek řemesel. Celý pořad byl zaměřen na život učňů. Reportérka se ptala, čím chtěli být jako malí a jaké jsou nyní jejich plány. Jak jsou spokojeni s výběrem daného učiliště, zda se splnila jejich očekávání, či si představovali něco úplně jiného. Jak využívají svůj volný čas a jak jej tráví. Zda se cítí na internátu jako doma nebo si tam připadají jako ve vězení. Otku Bednářovou zajímalo, kdo je jim vzorem v životě a čím by byli, kdyby se mohli rozhodnout svobodně. Otázky byly osobní a mohly sloužit k reflexi divákům a pomoci jim utřídit si svůj život a rozhodnutí.

Otázky, které Otká Bednářová pokládala jednotlivcům, byly podobného typu. Při změně témat se obraz změnil. Záběr byl na psací stroj a papír, na který někdo psal následující téma, například volný čas, vychovatel či citový život.

Jednalo se o dívky a chlapce ze tří různých učilišť a v pořadu nebylo poznat, z jakého města byli. Se všemi byly točeny rozhovory tak, že kamera byla namířena na ně a Otká Bednářová seděla zády k divákům. Někdy byla v záběru a jindy byl vidět jenom mikrofon, který držela. Bylo natáčeno za hezkého počasí a všechny záběry byly z venkovního prostředí. Mládež seděla v trávě, u potoka, rybníku či na koni. Hudba byla vybrána podle autorky této práce vhodně, v jednotlivých záběrech v přírodě bylo slyšet ptáky a ze zvukového hlediska to bylo harmonické. Výpovědi učňů působily důvěryhodně a nezištně. Na některé otázky odpovídali upřímně a tak, jak to asi doopravdy cítili. V rozhovorech zazněly citlivé otázky a k nim ještě citlivější odpovědi. Učni mluvili o svých nedorozuměních s konkrétními vychovateli a mistry, dále zmínili, že pocítují velký nedostatek důvěry ze strany dospělých. Rozpovídali se o tom, že se nedostali jinam na školu, a proto jsou v daném učilišti. Jeden mladík kritizoval vybavení internátu, ve kterém nebyl ani pořádný míč, aby se po vyučování nenudili a mohli se bavit. Vzpomenuty byly i vztahy na praxi, kdy jedna dívka mluvila otevřeně o vedoucím, který ji nikdy nepochválil, a ona se cítila málo motivovaná.

V pořadu byla uvedena i mírná kritika režimu. V momentu, kdy byl obraz kamery namířen na psací stroj, mluvila Otká Bednářová o různém postoji ministerstev a problematice práce v zemědělství. Dívky se totiž učily v oboru, který nemohly v budoucnosti vykonávat. Do podkresu hrála indiánská hudba. „*Ministerstvo kultury vydalo seznam prací, které nesmí ženy dělat – např. traktoristka. Ministerstvo školství dbá na osnovy – tak se každým rokem učí dívky v oboru zemědělec mechanizátor, traktorista, ministerstvo zemědělství mlčí*“ (pořad *Zpráva o snech a ideálech*, čas 16:57–17:16).

Na konci pořadu Otká Bednářová promlouvala: „*Naše zpráva končí – chybí jí však hlasy psychologů, sociologů, vychovatelů, rodičů i všech, kterým leží problémy učňovského dorostu na srdci. Proto za ní neděláme definitivní tečku, ale dvojtečku a doufáme, že se ozvete se svými názory a naši zprávu doplníte*“ (pořad *Zpráva o snech a ideálech*, čas 43:20–43:38).

Článek nazvaný *Zpráva o snech* referoval o třech pořadech z uplynulé doby, kdy nejlepším byl právě podle autora díl *Zvědavé kamery Zpráva o snech a ideálech*. Autor pořad hodnotil velmi pozitivně. „*Dívky i chlapci vyprávějí o tom, co chtěli, jak dopadla*

srážka jejich ideálů se skutečností, po čem touží, jak hodnotí sebe i své okolí, co soudí o mistrech i vychovatelích. Prostě je to anketa, která shromažďuje širokou paletu názorů, pocitů, postojů a stanovisek mladých lidí současné vesnice. Je to nadmíru poučný, bohatý životní materiál, který je dokumentem ze současného života“ (Archiv O. Bednářové, JL, 1969). Autor recenze dále napsal o pořadu, že obohatil televizní program a dal divákům poznání problematiky a zároveň i podnět k přemýšlení.

2.3.24 Průzkum

V APF je dochován scénář k dokumentu *Průzkum*, který byl jedním z posledních, ve kterých Otka Bednářová vystupovala. Cílem pořadu bylo zmapovat prostředí, ve kterém mohou děti trávit volný čas. Město, které si libovolně tvůrci zvolili, bez předních výzkumů bylo v Ústí nad Labem. Televizní štáb odjel do tohoto města zkoumat možnosti dětí a místa, které mohou děti využívat. Vzhledem k tomu, že natáčeli na podzim, tak zkoumali, jak venkovní, tak vnitřní prostory. V záměru pořadu bylo uvedeno, že jsou si vědomi, že situaci nezmění, ale chtěli ukázat problémy. Podle scénáře se reportérka vydala do Ústí nad Labem a chtěla zjistit, kolik mají děti k dispozici kluboven, hřišť a stadionů a kolik dával stát peněz na tato zařízení a kolik na platy vychovatelů. Natáčení pořadu se účastnil pracovník ministerstva pro mládež a tělovýchovu Václav Němec. (Scénář k pořadu *Průzkum*, 1969)

Natáčení probíhalo v říjnu 1969 a zjištění, které vyplynulo z tohoto pořadu, nebylo pozitivní. Tvůrci pořadu zjistili, že samosprávy nemají zájem o podporu dětských aktivit. Do sportovních zařízení směly například jenom děti, které byly členy klubu. S tímto závěrem seznámily diváky. (Cysařová, 2010, s. 51). O tomto pořadu není dostupných více informací.

2.3.25 Když ptáčky lapají

Pořad byl vysílán 14. listopadu 1969 a jednalo se o volné pokračování pořadu *Zpráva o snech a ideálech*. Podle scénáře se autoři v tomto díle zaměřili na zemědělské učiliště ve Středoklukách u Prahy. Mistři z oboru jezdili každoročně do sta škol a oslovovali děti ve třídách, aby nastoupili na jejich učiliště. Dělali to zdarma a výsledky byly stejně pochybné, protože do učení nastupovalo kolem třiceti dětí ročně. Na otázku, proč to dělají ve volném čase a zadarmo, když to není jejich starost, odpověděli: „*Není a je. Když to nebudeme dělat, tak nebudeme mít koho učit. A přijdeme tedy*

o živobytí. Například letos odchází jeden pedagog, protože by tu neměl práci“ (Scénář k pořadu *Když ptáčky lapají*, 1969, s. 5–6). Část scénáře byla pravděpodobně napsaná až po vysílání, protože obsahovala i výpovědi zpovídaných žáků, mistrů a rodičů dětí. V další části scénáře byly obsaženy pouze otázky. Reportérka zpovídala jak žáky devátých tříd, tak i vyučené pracovníky. Právě těchto vyučených pracovníků se Otká Bednářová ptala, zda dostali to, co jim bylo slíbeno. Podle scénáře dostali a byli spokojení. Dokonce u družstva bydleli a chovali vlastní zvířata. (Scénář k pořadu *Když ptáčky lapají*, 1969)

2.3.26 Dobrý člověk ještě žije

Vánoční díl *Zvědavé kamery* s názvem *Dobrý člověk ještě žije* je dochován v APF a je možné nahlédnout i do scénáře k pořadu. Jedná se o jeden z posledních dokumentů, na kterých se podílela Otká Bednářová. Napsala scénář společně s Marií Šolleovou a jela pracovat na reportáži s redaktorkou Janou Kudrnovou, na obrazovce se ale neobjevila. Na tento díl vzpomíná Otká Bednářová následovně: „*Dobrý člověk byl můj poslední pořad. Bylo to z Karlových Varů. Účastnila jsem se toho celého, ale místo mě to natáčela Jana Kudrnová. Tenkrát byla taková doba, že to vypadalo, že začíná takové protivné, ošklivé období a teď najednou tam byl takový kladný příklad dětí, které pomáhaly starým lidem. Ukazovaly se samé dobré věci, že dobrý člověk ještě žije. V té beznaději to vypadalo jako něco pozitivního“* (rozhovor s O. Bednářovou 2017).

Pořad začal pohledem kamery do vánočně vyzdobeného pokoje a povídáním reportérky o zvycích a tradicích, které se s těmito svátky pojí. Jana Kudrnová zkoušela lít olovo, házet střevecem a rozřezávat jablko. Vánoční zvyky bývají spojené s otázkami do budoucnosti, proto se reportérka ptala: „*Najdu někoho nebo zůstanu sama. Co se se mnou vlastně stane?*“ (pořad *Dobrý člověk ještě žije*, čas 01:44–01:52). Pořad se týkal opuštěných dětí a starších lidí, a tak tyto otázky korespondovaly s obsahem dokumentu i s vánočními tradicemi, kdy dívky usuzují, zda se vdají, když hodí střevec směrem ke dveřím. Jsou to ale také otázky, které mohou souviset s pocity ohrožených nebo opuštěných lidí. Také se mohou ptát, co se s nimi stane, když jsou na světě sami, či zda někoho najdou.

Kamera se v dalším obraze přesunula na ulici a zobrazila nevidoucí ženu, která šla po zasněženém chodníku. Jednalo se o profesorku Boženu Křivánkovou, se kterou moderátorka vedla rozhovor u ní doma. Profesorka vyprávěla o příhodě, která se jí stala, když jednou ráno spěchala do školy pro nevidomé, kde vyučovala. Bylo čerstvě nasně-

ženo a tím se terén pro ni, jelikož byla slepá, značně zkomplikoval. Paní Křivánková povídala, jak se jí ujaly dvě gymnazistky a dovedly ji tam, kam potřebovala. Byla jim neskutečně vděčná. Dále vypravovala o přítelkyni Zdeně Hoblíkové, která jí pomáhá. Tvůrcům pořadu se podařilo s paní Hoblíkovou udělat rozhovor, ačkoli matce tří dětí pomoc připadala samozřejmá a zviditelňována být nepotřebovala a nechtěla.

Reportérka upozornila, že lidé, kteří pomáhají druhým, jsou skromní a nedělají skutky pro slávu. Měli štěstí a do reportáže našli odvážlivce, kteří promluvili o svých skutcích a to hlavně z důvodu, aby byli inspirací pro jiné lidi a diváky pořadu.

Pořad byl vysílán na konci roku 1969, tedy v období, kdy byl povolen skauting, proto další skupinou vystupující v dokumentu byli skauti. Jednalo se o organizaci, která byla povolena v Československu pouze od roku 1968 – 1970, ale i přesto se autorům pořadu podařilo dostat skauty na obrazovku. (Skaut, Praha) Ve snímcích pomáhali starším babičkám nosit uhlí. Reportáž byla zpracována tak, že v ní vystupovali skauti při práci, venku a ve sklepě, redaktorka se jich ptala, proč je to baví, kde se naučili řezat dříví a jestli nejsou na takovou práci malí. Skauti jí odpovídali, ale zároveň u toho pracovali. Jana Kudrnová mluvila se dvěma babičkami, s paní Hovorkovou a paní Prokešovou, u každé zvláště v domácnosti a ptala se jich, jak jsou spokojené a ony si pomoc velmi pochvalovaly. Do výpovědi paní Prokešové se propašoval náboženský prvek. Paní Prokešová se rozvyprávěla, jak jako malá také pomáhala jedné paní a ta jí za to slíbila, že se za ni v nebi přimluví, aby jí taky někdo pomohl. Skautkám o tom vyprávěla a děvčata na kameru říkala, že babička věří, že jsou poslány od Panenky Marie.

Další příběh se týkal rodiny paní Láškové, která si brala z dětského domova malého chlapce Zdeňka Makunu s velkou zrakovou vadou. Reportérka začala příběh vyprávět z prostředí pražské školy, kam byl Zdeněk Makuna přesunut z dětského domova. Povídala si s paní ředitelkou z Prahy, které přišel dopis, že by si paní Lášková chtěla vzít Zdenečka na Vánoce domů. Paní ředitelka musela kontaktovat dětský domov, aby jí potvrdili, jestli znají paní Láškovou a poté mohla svolit k jeho propuštění. Reportérka se tedy zaměřila na všechna prostředí, ve kterých Zdeněk pobýval. Vedla rozhovor s ředitelkou pražské školy, poté s ředitelkou dětského domova. Zdeněk Makuna byl kamerou snímán v dětském domově a i v pražské škole v kolektivu. Mezi dalšími záběry bylo rodinné zázemí paní Láškové a poté i samostatný rozhovor s touto paní a redaktorkou, kterou zajímalo, proč si vybrala právě Zdenečka. Výpověď ředitelky dětského domova spočívala v tom, že lidé si berou děti na Vánoce, ale mnohdy tam zůstávají děti, které nikdo nechce, jsou postižení nebo mají jiné vady, a právě ty si brala paní Lášková.

Prostředí dětského domova bylo tématem i pro další reportáž o děvčatech ze střední pedagogické školy, které chodily do dětského domova a jedna z nich, Marie Trejbalová, si začala brát domů chlapečka na víkendy a svátky.

Reportáž o Marii Trejbalové byla kvalitně zpracovaná. První záběr byl v dětském domově, kde byla děvčata na praxi, poté byla zobrazena přestávka ve škole, kdy studenti chodili na chodbě dokola a přitom si povídali. Zabrána byla Marie a její rozhovor s kamarádkou. Jednalo se tedy o mladou dívku, která měla svoje povinnosti stejně jako mnozí diváci. V průběhu reportáže bylo zobrazeno, jak si Marie vyzvedávala malého chlapce Ládíka z dětského domova, jejich společné cestování, návštěva prodejny, kde pracovala Mariina matka a její radost z malého hosta. Poté byly záběry z domu, kde seděla rodina pohromadě u stolu, Ládík si hrál a reportérka se vyptávala na jejich společný vztah, a jak to ovlivňuje jejich rodinu.

Další příběh se týkal Ágnes Poláčkové, která pracovala v kojeneckém ústavu. Jako tříměsíční miminko tam poznala Jirku, kterému v době natáčení byly čtyři roky. Ágnes Poláčková si malého Jirku oblíbila a od malička si ho brávala domů na volné dny.. Reportáž byla natočena u Poláčků doma, rodina seděla jako v předchozím snímku u stolu a malý Jiřík si hrál a reportérka se ptala na podobné otázky a taky na finanční stránku. Rodina se musela uskromnit a její členi byli zvyklí se dělit. Ágnes se při rozhovoru nemohla ubránit slzám, snímek byl citlivě natočen.

Reportérka byla vidět na kameře, při rozhovorech s malými dětmi se k nim snížila. V záběrech s dospělými lidmi byli převážně snímáni dotazující, kteří seděli ve svém prostředí za stolem. Reportérka využila všechny možné situace k zachycení opravdovosti příběhů. Při natáčení byla v prostředích, o kterých mluvila, takže divák měl jasnou představu. Se skauty byla ve sklepě, na zahradě, na schodech, u štípání dřeva a u babiček doma. V ostatních příbězích se také snažila mluvit se všemi účastníky a z mnoha prostředí. Toto je typická práce Otky Bednářové, dostat do vysílání detaily z běžného života, uveřejnit veškerá možná data a nejlépe je ze všech možných prostředí i natočit.

Vzhledem k tomu, že se natáčelo v zimním období a převážná část se týkala dětí, skončil pořad snímkem v dětském domově a rozhovorem o tom, jak prožívají děti Vánoce. Vychovatelky vysvětlili, že s nimi slaví svátky předčasně, protože mnoho dětí si berou lidé domů k sobě. Na úplný závěr pořadu zpívaly děti u stromečku pásmo koled a na konci zazněla píseň *Narodil se Kristus Pán* a na obrazovce byl citát Romaina

Rollanda „*Uznávám jediné znamení vznešenosti, a to dobrotu*“ (pořad *Dobry člověk ještě žije*, čas 44:15–44:24).

Scénář k pořadu je velmi podrobný: „*Na několika konkrétních případech chceme bez sentimentu ukázat, že i v dnešní době plné shonu a starostí se najdou šlechetní lidé, kteří dokáží myslet na své bližní – a dokáží jim obětovat svůj čas i své síly. Potěšující je, že se najdou i mezi mladými lidmi. Chceme jejich činy ukázat jako příklad hodný následování. Věříme, že pořad vzbudí v ostatních touhu také prospět a pomoci těm, kteří to opravdu potřebují*“ (Scénář k pořadu *Dobry člověk ještě žije*, 1969, s. I.). Ve scénáři dále bylo uvedeno, že pořad má záměrně vyvolat v lidech otázky, na které nebude v pořadu odpověď. Důvodem bylo to, že autoři chtěli, aby diváci o tématu přemýšleli samostatně.

Cílem dílu bylo ukázat, že existovali lidé, kteří pomáhali slabším a za tuto pomoc nic nežádali zpět. Jarmila Cysařová napsala, že pomoc slabším je klíčové poslání Otky Bednářové. (Cysařová, 2010, s. 52) Na začátku normalizace se v pořadu objevily náboženské prvky ve zmínce o Panně Marii a zpěvem vánočních koled a také skauti. Tyto symboly, dobrovolná činnost, víra v dobro člověka a víra v Boha, kterou se autorům dílu podařilo nenápadně vložit do pořadu, mohly vést k jakémusi rozjasnění tehdejší doby začátku 70. let 20. století.

2.3.27 Rozhodnutí na celý život

Volbě povolání se věnoval díl *Zvědavé kamery* vysílaný dne 21. března 1970 s názvem *Rozhodnutí na celý život*. V pořadu nevystupoval žádný redaktor, kamera zabírala vždy jen zpovídání účinkující. Otky Bednářová díl provázela svým hlasem, ale nebyla vůbec vidět v záběrech a její jméno nebylo uveřejněno v titulcích. Nesměla totiž na obrazovku. (rozhovor s O. Bednářovou 2017) Její syn Jan to vysvětloval následovně: „*Brzy po okupaci bylo rozhodnuto, že nesmí na obrazovku. Ještě ji nevyhodili z televize, pracovala tam ještě asi rok. Dělala nějak pořady, ale nesměla tam být ona. A pak už se ty pořady ani nevysílaly a nakonec ji vyhodili*“ (pořad *Vyhnání po Chartě*, čas 05:55).

Otky Bednářová byla spolu s Marií Šolleovou a Svatoplukem Mikeskou autorkou scénáře a byla napsána i jako redaktorka. Scénář byl napsán velmi podrobně. Záměrem pořadu bylo upozornit na těžké téma dospívajících, a to na výběr svého povolání. Pořad se odehrával v brněnském prostředí. Tvůrci ukázali psychologickou výchovnou kliniku, která byla jedním z prvních pracovišť svého druhu v Československu.

Pořad začal pohledem do prázdné třídy, kde seděla dívka a psala do sešitu. Hlas Otky Bednářové se jí ptal, proč si vybrala povolání švadleny a co ráda dělá. Žákyně odpověděla, že nevěděla, kde se dá studovat rýsování, které ji baví, a tak zvolila švadleny. V dalším sledu snímků jsou zobrazeni žáci osmé a deváté třídy, kteří odpovídají, co si vybrali za navazující studium a proč.

Problém, který redaktorka zmiňovala, byl o žácích a jejich volbě střední školy či učňovského oboru bez skutečné znalosti toho, co dané povolání všechno obnáší. Mluvil nahlas o jejich představách, které bývají často nereálné a neodpovídají skutečnosti, čímž jsou poté zklamáni.

Děj se odehrával v Brně. Redaktorka vedla rozhovor s Drahomírou Opatřilovou, tehdejší vedoucí dorosteneckého úseku Národního výboru. Ta jí řekla, že v roce 1970 ukončí 5 050 žáků základní školu, z toho na výběrové školy nastoupí 1 650 žáků, na učební obory 2 800 učňů a 150 žáků bude pokračovat na základní škole a do práce nastoupí 180 osob. Největší problém viděla paní Opatřilová v tom, že žáci se hlásí na populární obory, kde byl velký převis a poté jsou podceněné obory, o které nebyl zájem. O tom, že tam žáci chybí, začal mluvit i Vlastimil Malý z brněnské Strojírny. Řekl, že dostávají každoročně nízký počet učňů a že to nesplňuje požadavky, které by oni jako podnik potřebovali. Pan Malý mluvil i o konkrétní částce peněz, kterou podnik ročně utratí za jednoho učně. V reportáži bylo zobrazeno populární povolání stevardů, kdy kamera zabírala výběrové řízení na pozici. Ze 400 přihlášených vzali pouze 35 osob. (pořad *Rozhodnutí na celý život*, čas 09:00)

Otka Bednářová se v tomto pořadu, který komentovala, vrátila zpět k tématu školství a volbě povolání. Na problematiku se podívala ale z jiného úhlu. Jako v mnoha jiných dílech, které připravovala, nejprve seznámila diváky s realitou a tím, jak situace skutečně vypadá, což se stalo v první části pořadu a v té následující uvedla svým hlasem návod na pomoc. Tato část se odehrávala v psychologické poradně. Cílem bylo ukázat, jaké funkce plní poradna a co může řešit. Byly tam zobrazeny příběhy dětí a jejich testování. Doktorka Konečná vysvětlovala, s čím se do poradny běžně chodí a s čím mohou pomoci oni jako odborníci. Tomuto bloku bylo v pořadu věnováno dostatečné množství času. Při rozhodování o volbě povolání by žákům mohli pomoci i speciálně vyškolení výchovní poradci. Tady se tvůrci dotkli citlivého místa režimu, protože v té době nebyla vybudována speciální pracoviště pro poradce. Jednalo se o problematiku, která v tehdejší Československu teprve začínala. Chyběly finance, prostory i personál. Pořad byl zpracován velmi podobným stylem, kterým Otky Bednářová vytvářela svoje

pořady. Téma bylo o volbě povolání, a tak jako první byli na obrazovce zobrazeni ti, kterých se toto téma bezprostředně týká. Byla tam detailně zmapována situace středních škol a učilišť v konkrétním místě. V dokumentu byly rozhovory s pedagogy, psychology a hlavně z prostředí poradny, kam mohli rodiče přivést své děti a téma volby povolání neponechat náhodě.

2.3.28 Náš člověk v cizině

Jednalo se o pořad, ve kterém vystupoval architekt Luděk Kubeš, který žije již několik let v Makedonii. Vykládal o zvyklostech v zemi, o výstavbě nových budov v hlavním městě Skopje a československé občany seznamoval s tamější kulturou. Byl hlavním vypravěčem pořadu. Scénář napsala Otká Bednářová, ale nebyla uvedena mezi tvůrci. Pořad je dochovaný v APF s celkovou stopáží 14 a půl minuty. (pořad *Náš člověk v cizině*) Je možnost nahlédnout do scénáře, který koresponduje s filmovým záznamem. (scénář k pořadu *Náš člověk v cizině*, 4/6, k. 311)

2.3.29 Ocenění její práce

Pořad *Zvědavá kamera* získala za rok 1966 ocenění Trilobit. Jednalo se o cenu Svazu československých filmových a televizních umělců, kterému předsedal Jiří Pittermann. V porotě dále byli Vladimír Dvořák, Jiří Hudač, Jiří Kadaňka, Ladislav Lajcha, Miroslav Lang a Jiří Lederer. (Archiv O. Bednářové, *Televizní Trilobit*) Toto ocenění, které zdůraznilo roli publicistiky, převzali Ota Nutz, Vladimír Branislav a Otká Bednářová. Ocenění byli za prosazování a zdůrazňování aktuálních a závažných témat. (Cysařová, 2010, s. 36)

Eva Pleskotová ve svém článku uvedla, že získat cenu Trilobita nebylo vůbec jednoduché. Porota pocházela z řad kolegů tvůrců, takže od lidí, kteří řemeslu nejvíce rozuměli. Zdůraznila, že tvůrci dělali daleko více práce, než za jakou byli finančně ohodnoceni. (Pleskotová in Archiv O. Bednářové, 1967, *Televize 1*)

Kolektiv *Zvědavé kamery* si podle ní Trilobita opravdu zasloužil. „*Jejich seriál je nejen nejpopulárnější a nejstarší z pořadů pro mládež, ale v oblasti televizní publicistiky vůbec. Přes nesčetné kritiky i naopak uznání zůstává tomuto kolektivu stále chuť hledat, objevovat a prát se, zkrátka být mladý. A to je hodně obdivuhodné*“ (Pleskotová in Archiv O. Bednářové, 1967, *Televize 1*).

Náměstek ředitele ČST Jaroslav Hondlík zhodnotil práci Otky Bednářové pozitivně. Zdůraznil, že nejlepší díly byly ty, ve kterých využila svoji schopnost improvizace. Z tohoto důvodu jí doporučil někoho, aby ji pevněji vedl a přiřadil jí režiséra, aby jí pomáhal udržet se v dostatečném nadhledu nad tématem. Jeho doslovné hodnocení znělo takto: „*Otta Bednářová přišla do Zvědavé kamery z Československého rozhlasu. Její velké zkušenosti z rozhlasových reportáží jí umožňují domluvit se s lidmi nejrůznějších povolání, získat si jejich důvěru a přimět je k přirozenému, bezprostřednímu projevu. Bednářová staví svou redaktorskou a reportérskou práci především „na svých lidech“, nepřikládá příliš velkou váhu napsanému scénáři, protože dovede operativně měnit sled jednotlivých sekvencí pořadu, někdy i celou koncepci podle okamžité atmosféry situace. Je to její velká přednost a je třeba konstatovat, že mezi její nejlepší pořady patří právě ty, které nebyly vytvořeny na základě perfektního scénáře, ale její reportérské schopnosti. Proto je scénáře jejich pořadů vypracované před zahájením realizace nutno považovat za výchozí přístup k tématu a rozestření základní koncepce. Jako člověk i televizní publicista se vyznačuje úporným hledáním pravdy bez kompromisů, oklik a ústupků. Osudy lidí, o kterých vypráví na obrazovce, velmi intenzivně prožívá, a to někdy způsobuje, že ztrácí potřebný nadhled. Její improvizací schopnosti potřebují spolupráci režiséra, který by improvizaci dovedl usměrnit a dal pořadu pevný řád. V současné době začíná Otka Bednářová spolupracovat s režisérem Pavlem Krausem, který tyto požadavky splňuje a dá se soudit, že mohou spolu vytvořit solidní základ tvůrčího štábu*“ (Hondlík, 1967, Ve1 k. 45, ič.377, s. 12).

Zvědavá kamera byla opravdu populární. Další z článků autorky Evy Pleskotové, napsaný k devíti letům *Zvědavé kamery*, shrnoval úspěchy tvůrců. Při rozhovoru s Milošem Volfem Pleskotová zjistila, že za devět let odvysílala *Zvědavá kamera* asi dvě stě dílů a osm pořadů bylo natočeno, ale neobjevily se na obrazovce. Tvůrci získali mnohé ceny, například v Lipsku ocenění E. E. Kische, dále dvakrát uspěli v soutěži ÚV ČSM⁷ a stejný počet cen i u ústředního ředitele ČT. Ocenění byli také u Svazu československých novinářů a dostalo jim ohlasu na semináři Europremio v Benátkách, kde ale ceny neudělovali. (Pleskotová in Archiv O. Bednářové, 1967, Televize 2)

Pleskotová ve svém článku reagovala na desáté výročí vysílání *Zvědavé kamery*, které je podle ní neobyčejným úspěchem. Vybrala díly Volbu povolání a Porotu jako nejúspěšnější pořady *Zvědavé kamery*. K těmto dílům neopomněla uvést, že autoři byli

⁷ ÚV ČSM = Ústřední výbor Československého svazu mládeže

za tyto pořady pokárání a nesli následky. Pleskotová zmínila, že na obrazovku mají být promítnuty i ty pořady, které nebyly odvysílány ihned po natočení. (Pleskotová in Archiv O. Bednářová. Jaké bude shledání?)

2.3.30 Shrnutí publicistické činnosti Otky Bednářové v 60. letech 20. letch v Československé televizi

Otka Bednářová se věnovala ve *Zvědavé kameře* lidsko-právním, sociálním a problematickým tématům. Její styl zkoumání byl investigativní, neboli pátrací. S televizním štábem ve svých tématech problém nastínila na začátku. Uvedla, koho se nejvíce dotýká a většinou s dotyčnými lidmi nebo zástupci dané skupiny vedla rozhovor. Ten se v některých dílech prolínal celým pořadem. V dalších částech dokumentu zpravidla zkoumala i druhou stranu tématu. Otko Bednářová dávala všem stranám šanci, aby se mohli na kameru vyjádřit. Ti ale mnohdy možnosti nevyužili. V některých dílech zas nechala mluvit respondenty a jejich výpovědi byly přeneseny na obrazovku v plném znění, což někdy znamenalo, že se řečník sám znemožnil.

Na konci pořadu bylo téma uzavřeno, což neznamená, že bylo vyřešeno, ale děj byl ucelený a divákovi se předal závěr, se kterým odcházeli i jeho tvůrci. Mnohdy byl dopad pořadu takový, že nechal diváka, aby o daném tématu sám přemýšlel. Měl ho posunout a snažil se o jeho úvahu a také o rozvinutí činnosti jednotlivce. Obraz se v některých dokumentech na konci pořadu vrátil na snímek, kterým začínal. Bylo to snad proto, aby byla vidět kontinuita a smysl pořadu. Dobře viditelné to bylo v pořadech *Deník Gabriely Zoubkové* a *Osamělý strom*.

Prostředí, ve kterém se díly natáčely, mělo být co nejvíce autentické. Děj se odehrával zpravidla v místech nejbližší tématu. Pokud se například jednalo o dvoudílný pořad o učních, natáčeli tvůrci přímo v areálu školy a zvolili pro rozhovory příjemné prostředí louky u školy. Rozhovory se tvůrci snažili vždy udělat v bytě zpovídáných, pokud se jednalo o organizace či instituce, tak tvůrci dbali na to, aby byly záznamy pořízeny právě v dané budově. Pořady byly předtočené ze záznamu z venku, ale často se dotáčely živě ze studia, kdy průvodním slovem byl uváděn děj tématu pořadu. Tyto živé pořady nejsou dochovány.

Otko Bednářová byla v pořadech do roku 1968 na obrazovce vidět. Chodila s mikrofonom v terénu, seděla naproti respondentům a při jejich otázkách kamera zabírala její tvář. V některých snímcích byli natáčeni účinkující a kamera zabírala jenom

Otčinu ruku s mikrofonem. Její vystupování na obrazovce působilo příjemně. Mluvila klidně a rozvážně. Neznamenalo to však, že by si nestála za svým cílem dopátrat se podstaty. Kladla doplňující otázky a z respondentů se snažila dostat co nejvíce potřebných informací.

Autorka této diplomové práce se domnívá, že pojátkem práce Otky Bednářové byla témata mládeže a nespravedlnosti. Několik jejích pořadů se věnovalo volbě povolání. Nejzásadnější byl díl z roku 1964 o Vysokém Mýtu, který měl dlouhodobý dopad na její tvorbu. Na rozhodnutí o zvolení správného povolání se zaměřila i v dalších dílech. V jednom z nich mapovala přípravu na střední školu a ukázala možnosti poradny. V dalších dílech mluvila s uční o tom, jak se snoubily jejich vize a sny s realitou, kterou denně zažívali. Dospívajících chlapců se týkal pořad Dva roky na slavníku, k němuž napsala scénář. Cílem pořadu bylo upozornit na dlouhou dobu vojenské služby a také na možnosti vzdělávání se a trávení volného času na vojně, které nebylo domyšlené ze strany vedení. Pořad Případ 2 000 hodin se týkal již mladých rodin či párů, kteří chtěli bydlet v samostatném bytě bez svých rodičů, ale vzhledem k celostátnímu nedostatku bytů v oné době to bylo nereálné. Otky Bednářová se snažila opět dopátrat viníka za tuto vzniklou situaci.

V dalších pořadech se zaměřila na mezigenerační problémy dětí a jejich rodičů. Pojátkem zde byla důvěra mezi nimi a vzájemné pochopení a uznání. Jedna generace nechápala či nechtěla chápat tu druhou. V dílech *Zvědavé kamery*, které se tomuto tématu věnovaly, jako například *Rodiče a děti*, *Umění prohrávat*, *Osamělý strom* a *Výchova je, když*, Otky Bednářová ukazovala vždy obě roviny vztahů a jejich názory na konkrétní věc a přizvala i odborníky, kteří mohli situaci nezaujatě posoudit.

Natočila také několik odlehčených dílů, ale i u nich téma oživila novými prvky. Jako například *tramping* u dílu *Cesta za romantikou*, *Prázdniny na silnici* o autostopu v tehdejší Československu a výzkumu o bdění v pořadu *120 hodin beze spánku*. Mezi tyto díly je možno zařadit i *Přípitek vám, přátelé* a *Kdo půjde k tabuli*. Tyto dva díly spojovalo setkání lidí, kteří se několik let neviděli a potkali se v přímém vysílání. Jejich reakce byly tedy autentické, a proto mohly být pro diváka poutavé a přitažlivé ke sledování. Otky Bednářová věděla, že mladí lidé měli smysl pro recesi, a tak s nimi natočila silvestrovský příspěvek *Není se čemu smát*, ten ale nebyl odvysílán.

O Sovětském svazu, ale ve snaze předat nezaujatý obraz, byly díly *Deník Gabriely Zoubkové* a *Země*, o které se mluví. Tvůrci těchto pořadů nechtěli ukázat Sovětský svaz tak, jak bylo zvykem v tehdejší době. Chtěli zaznamenat „normální“ lidi a jejich

běžný den. V Deníku Gabriely Zoubkové se to podařilo v pasážích, kde se výprava setkávala s obyvateli Sovětského svazu. Otká Bednářová napsala scénář k pořadu o Makedonii *Náš člověk v cizině*. V dokumentu *Jednou do roka – každý den*, se snažila mládeži přiblížit jinou formu učení se cizích jazyků a jejich využití.

Zabývala se i tématy zcela ojedinělými. Například paranormálními jevy v pořadu *Mezi nebem a zemí*, což ale schvalovací komise nepřipustila k vysílání. Z historických témat napsala scénář k dílu *Jak natáčeli povstání* a poté také zpracovala *Výstrahu pro svědectví*. Tímto pořadem si na vždy zajistila jméno odvážné reportérky, která se nebála vynést na světlo hrůzné činy komunistického režimu a pátrat po vinících. V pořadu *Člověk a židle* ukazovala na svévoli, které se dopouštěl režim a kvůli tomu nebyl pořad odvysílán. Proto na závěr jejího působení vytvořila pořad *Průzkum*, jež se zabýval problematikou prostoru pro trávení volného času dětí a mládeže. V době, kdy byl povolený v Československu skauting, zapojila jeho členy do pořadu *Dobry člověk ještě žije* a v díle ukázala, že se dá trávit právě volný čas pomocí druhým lidem. V tomto díle byly zahrnuty i náboženské symboly. Otká Bednářová jím sice neprovázela, ale psala scénář a byla u celého natáčení.

Několik jejích pořadů nebylo vysíláno, protože nebyly schváleny. Je dobře, že se alespoň část pořadů zachovala ve formě filmového snímku nebo scénáře. Za pořady totiž stála precizní práce a snaha mluvit o tématu ve společnosti tak, jak opravdu byl. Její pořady podpořily liberalizaci rozhlasového programu a měly vliv na demokratizační proces. (Běhal, 1996)

Práce Otky Bednářové zcela jistě souvisí s nastavením jejích hodnot, kdy na předních příčkách měla a zcela jistě ještě má pravdu. O jejím charakteru dokládá svědectví i její kolega Jiří Volbracht: „*Otky Bednářové jsme si všichni vážili, já samozřejmě také. Já bych řekl, že to byla taková nejlidštější, nejhumánnější osoba, redaktorka a vůbec jako člověk*“ (Volbracht in pořad *Pozor vysíláme*, čas: 07:39–07:49).

Otká Bednářová se ve volném čase věnovala dětem, které chodily do Pionýra. Když neměli možnost využívat klubovnu, zvala je k sobě domů. Děti bylo přes třicet a byt byl malý, ale i tak to bylo pro obě strany v pořádku. Otká Bednářová s dětmi jezdila i na výlety o víkendech a o prázdninách s nimi trávila čas na táboře. (Šulcová, 1965)

Závěr

Tato diplomová práce se věnovala publicistické činnosti Otky Bednářové v Československé televizi v pořadu *Zvědavá kamera* mezi lety 1963 až 1970. Autorka práce se pro toto téma rozhodla na základě osobního setkání s Otkou Bednářovou, kdy s ní připravovala rozhovor do seminární práce v rámci předmětu Vývoj a postavení médií v moderní společnosti II.

Autorka rozdělila práci do dvou částí, kdy v první části byl uveden život Otky Bednářové. Ve druhé části byly zpracovány pořady *Zvědavé kamery*, na nichž spolupracovala. Tato část byla obsáhlá, protože se nejprve věnovala krátké historii zrodu Československé televize a postupnému utváření televizní publicistiky jak ve studiích v Praze, tak i v Brně a Ostravě. Autorka práce v této kapitole také detailněji popsala pořad *Zvědavá kamera* a uvedla hlavní tvůrce pořadu včetně jejich medailonků.

Autorka práce vycházela zejména ze dvou uskutečněných rozhovorů s Otkou Bednářovou, dále z jejího osobního archivu, ze kterého využila pro potřeby této práce dobové články z periodik o *Zvědavé kameře*. Také pro potřeby své práce využívala Archiv České televize, kde nejprve zhlédla všechny dochované pořady, ve kterých vystupovala či na kterých spolupracovala Otky Bednářová. Autorka práce analyzovala dokumenty z hlediska výběru témat v pořadech Otky Bednářové. Jakým tématům věnovala Otky Bednářová pozornost, jak pracovala při zpracovávání jednotlivých témat, zda vystupovala na obrazovce či nikoli a podobně. Otky Bednářová si vybírala témata lidskoprávní a sociální. Snažila se vždy dopátrat pravdy a podstaty problému. Do svých pořadů si vzala odborníky na problematiku, aby téma objasnili z jejich pohledu. V každém díle byli zastoupeni lidé, kterých se problematika týkala. Například pokud byl pořad o mládeži, tak v něm vystupovala mládež, učitelé, vychovatelé, rodiče. Zapojila jejich rodiče, vychovatele, učitele a ty, kterých se problematika týkala. To byl její postup práce. Na jeden problém se podívat ze všech možných úhlů a dopátrat se toho, proč se to tak děje. Na mnoho složitých otázek nešlo odpovědět, a tak často tvůrci pořadu nechali diváka o tématu přemýšlet, což bylo také velmi přínosné. Pro změnu společnosti se totiž musí společnost sama změnit. Dále autorka práce pokračovala analýzou scénářů ve Spisovém archivu ČT. Dochovaných scénářů bylo velké množství a pravidla odpovídaly natočenému filmu. Na důkladném psaní scénářů trval vedoucí *Zvědavé kamery* Vladimír Branislav. Autorka ocenila životopisnou publikaci od Jarmily Cysařové *Já prostě nemohu žít jinak*, která dala autorce náhled na celý život Otky Bednářové.

Cílem této práce bylo zmapovat publicistickou činnost Otky Bednářové v 60. letech 20. století. Redaktorka Otky Bednářové byla populární, její pořady byly oblíbené. Pracovala novým způsobem, takzvaně pátrací metodou, dnes bychom řekli investigativně. Její vystupování na obrazovce působilo velmi dobře. Redaktorka měla velmi dobrý přednes, mluvila vlídně, laskavě. Byla na ní znát empatie, se kterou přicházela řešit témata. Jelikož problematika bytí byla v 60. letech velmi spojená s komunistickým režimem a Otky Bednářová často upozorňovala na věci, které si žádaly změnu, byla terčem komunistického režimu. Po srpnu 1968 bylo její působení na obrazovce limitováno. Z ČST dostala výpověď k poslednímu srpnu 1970, ale do té doby ještě nějaké pořady připravovala. Nebyla v nich však vidět, jenom provázela slovem, někdy připravovala jenom scénář a někdy nebyla ani uvedena v titulkách. Otky Bednářová žila pravdivě a v pravdu věřila. Chtěla více spravedlnosti a pravdy ve společnosti, stalo se jí to osudným, ale pro její svědomí to byla jediná cesta a dnes si může říct, že žila tak, jak to opravdu cítila. Díky její odvaze byly na obrazovce řečeny takové výtky, které si nikdo předtím nedokázal představit. Patří zcela jistě mezi první tvůrce investigativního stylu žurnalistiky na našem území a nemělo by se na ni zapomínat. Metody práce, které Otky Bednářová používala, jsou totiž nadčasové a mohou i dnes tvůrcům pomoci.

Summary

This master thesis is about Czech journalist Otká Bednářová and her work in Czechoslovak Television in the 1960s. She worked at programme named “*Zvědavá kamera*” and she undertook investigative journalism as the first person in Czechoslovak Television. The author of this thesis decided to choose a topic about Otká Bednářová because she had met with her. She had an interview with her because she had to write an essay on the subject Development and Position of the Media in Modern Society II.

The aim of this work was to map activities of Otká Bednářová in the years 1963–1970 in Czechoslovak Television. The work is divided into two parts. The first part includes curriculum vitae of Otká Bednářová and the second part describes the Czechoslovak television. Firstly, there is a history of this institution, secondly, the history of Television journalism in Prague, Brno and Ostrava is included. The main part is about broadcast “*Zvědavá kamera*” its history and creators. There are also parts of the “*Zvědavá kamera*” what had made Otká Bednářová.

The author of this thesis has worked in archives of the Czech television. She had analysed each part of the documents where Otká Bednářová had participated. The author of the thesis worked also with scripts of the parts where Otká Bednářová had cooperated.

“*Zvědavá kamera*” was broadcasted each two weeks and there were three journalists. One journalist had six weeks to prepare one topic. The work in the “*Zvědavá kamera*” by the Otká Bednářová included all possible information what she could have. She was consistent and focused on the topic and she analysed people that were connected to the problems and she made an interview with those people. Also, she analysed the opposite party and invited a professional to address to this topics.

Journalist Bednářová went into to a greater depth of things and thus her broadcasts were a guarantee of quality and met with popularity. The author of the text discovered the fact that the editor Otká Bednářová often was seen on the screen during making *Zvědavá kamera*. Her behaviour was very pleasant and kind. She got straight to the heart of the matter when she was asking questions in order to a respondent answered straightforwardly as much as possible.

The most important works are „*Volba povolání*“ from the year 1964. This difference caused a great stir in whole Czechoslovakia. Otká Bednářová clearly pointed to pro-

blems with admitting students to schools according to their membership in working class based on the case from Vysoké Mýto. The second main work was „*Svědectví pro výstrahu*“ from the year 1968 about the Rehabilitation court taking place in the year 1963. This broadcast shows seven wrongly convicted men in the kangaroo court during the 1950s. Otka Bednářová very objectively named terrors of communist regime. The methods that she used are timeless and still actual.

At the end of her career in Czechoslovak Television, she worked in programmes but without public performance and neither she was not mentioned in the closing credits. Finally, she was dismissed in 1970 due to her liberal-democratic opinions and she did not want to change them.

Seznam literatury

- BAUMAN, Milan, MICHALEC, Zdeněk a KEJHA, Ladislav. *Za televizní obrazovkou: určeno televizním divákům*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1963. 190, [1] s. Polytechnická knihovnice. Ř. 1, Co máte vědět; sv. 40. Řada polytechnické literatury.
- BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.
- BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, [1996]. 288 s. ISBN 80-238-0493-6.
- BLAŽEK, Petr, ed. a PAŽOUT, Jaroslav, ed. *Dominový efekt: opoziční hnutí v zemích střední Evropy a pád komunistických režimů v roce 1989*. Vyd. 1. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, 2013. 423 s. ISBN 978-80-7285-166-9.
- CYSAŘOVÁ, Jarmila, 1993. *Česká televizní publicistika: Svědectví šedesátých let*. Praha: Česká televize. Edice České televize. ISBN 8085005034.
- CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Já prostě nemohu žít jinak: česká publicistka Otká Bednářová*. 1. vyd. Praha: Radioservis ve spolupráci s Českým rozhlasem, 2010. 157 s. ISBN 978-80-86212-93-7.
- ČERNÝ, Tomáš, 2013. *Pozor, vysíláme!: dvacet osobností českého rozhlasu a televize*. Praha: Dny české státnosti. ISBN 978-80-904980-2-0.
- JEŠUTOVÁ, Eva, 2007. *Otta Bednářová. Svět Rozhlasu: Bulletin o rozhlasové práci*. Praha: ČRo, (17), 55-56.
- KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 310 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2., dopl. vyd. Praha: Libri, 2002. 240 s., [2] s. obr. příl. ISBN 80-7277-108-6.
- PAŽOUT, Jaroslav, ed. a kol. *Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných 1978-1989: edice dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2014. 410 s., [56] s. obr. příl. Historie. ISBN 978-80-200-2388-9.
- ŠTOLL, Martin a kol. *Český film: režiséři-dokumentaristé*. 1. vyd. Praha: Libri, 2009. 695 s. ISBN 978-80-7277-417-3.

ŠTOLL, Martin. *1. 5. 1953 - zahájení televizního vysílání: zrození televizního národa*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2011. 208 s. Dny, které tvořily české dějiny; sv. 21. ISBN 978-80-87341-06-3.

Prameny

- Archiv ČT. Praha. Anotace pořadu *Jak natáčeli povstání*. Mediální archiv APF.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *120 hodin beze spánku*. Sc 65/739.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Člověk a židle*. Sc. 69/119.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Dobry člověk ještě žije*. Sc 69/511.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Dva roky na slavníku*. Sc 67/548.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Jednou do roka každý den*. Sc 65/227
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Kdo půjde k tabuli*. Sc 65/539.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Když ptáčky lapají*. Sc 69/412.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Mezi nebem a zemí*. Sc 66/61.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Náš člověk v cizině*. 4/6; k311.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Není se čemu smát*. Sc 66/735.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Poprvé k volbám*. Sc. 68/152.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Průzkum*. Sc 69/385.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Přípitek vám přátelé*. Sc 65/227
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Rozhodnutí na celý život*. Sc. 70/49.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Svědectví pro výstrahu*. Sc. 68/341.
- Archiv ČT. Praha. Scénář k pořadu *Zpráva o snech a ideálech*. Sc. 69/244.
- Archiv ČT. Praha. Scénář pořadu *Země, o které se mluví*. Sc 67/438.
- HONDLÍK, Jaroslav. 1967. Archiv ČT. Praha, *Materiál pro vedení ČT. Ve1 k. 45, ič.377*.
- Archiv ČT. Praha. 1966. *VDM - Zvědavá kamera: Red. k.258, inv. 1865*.
- Archiv ČT. Praha. 1964. *Zvědavá kamera 31. 3. 1964. Ve2. k.173. inv. 1174*.

Elektronická akademická práce

MOULÍKOVÁ, Dominika, 2014. *Zvědavá kamera očima jejích tvůrců* [online]. Praha [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/150015>. Vedoucí práce Petr Bednařík.

Periodika

Archiv O. Bednářová. 1967. Eva Pleskotová. Televize. (1) *Květy*.

- Archiv O. Bednářová. 1967. Eva Pleskotová. Televize. (2) *Květy*.
- Archiv O. Bednářová. BLÁHA, Zdeněk, 1964. *Týden u obrazovky*. Praha.
- Archiv O. Bednářová. Eva Pleskotová. Jaké bude shledání?
- Archiv O. Bednářová. Jiří Lederer. Obrazovka festivalová a všední.
- Archiv O. Bednářová. JL. 26. 7. 1969. Zpráva o snech.
- Archiv O. Bednářová. KN, 1964. O autostopu a leccems jiném. *Večerní Praha*. **10**(195), 3.
- Archiv O. Bednářová. MP. 9. 4. 1968. *Lidová demokracie*. **24**.
- Archiv O. Bednářová. OP. Dva kádrové případy místo apríla. 1. 4. 1964. *Večerní Praha*.
- Archiv O. Bednářová. PP, 1968. Z festivalového úhlu. *Mladá fronta*. Ústřední výbor ČSM, **1**(174), 5.
- Archiv O. Bednářová. ROM. 12. 12. 1966. Včera na obrazovce.
- Archiv O. Bednářová. SMIK. K. T. 15. 12. 1966.
- Archiv O. Bednářová. Televizní trilobit.
- Archiv O. Bednářová. Včera na obrazovce: Výchova je, když, 1968. *Svobodné slovo*. **24**(94), 4.
- Archiv O. Bednářové. Wertherové z generace big beatu.
- Archiv Otky Bednářové. KN. Slovo publicistů. 6. 8. 1964. *Večerní Praha*. Praha.
- BEDNÁŘOVÁ, Otky a Miloš HOZNAUER, 1968. Výchova je, když. *Československá Televize*. Praha, **3**(13), 6.
- BEDNÁŘOVÁ, Otta. 1969. Zvědavá kamera. *Československá televize*. Praha. **1969**(14), 6.
- BERÁNEK, L., 1967. Televize za romantikou na Severu. *Průboj*. **19**(217).
- GRALDI, Paolo, 1966. Esperimenti Il Sonno al microscopio. *Vie nuove*. Italia, **11**(13), 68–72.
- HAJNÁ, Dita, 1968. Normalizace? *Mladá fronta*. Praha: Ústřední výbor ČSM, **1**(99), 5.
- KŘEŠŤAN, Rudolf, 1965. 120 hodin beze spánku. *Týdeník Československého svazu mládeže – Student*. Praha, **1**(11), 4-5.
- OPLETAL, Ludvík, 1967. Vzory, jež mládeži neprospívají. *Rudé právo*. **48**(281), 3.
- PITTERMAN, Jiří, 1968. Svědectví pro výstrahu. *Rudé právo*. **48**(175), 5.
- PLESKOTOVÁ, Eva, 1964. Putování za autostopem. *Mladá fronta*. **18**(22. 8. 1964).
- PLESKOTOVÁ, Eva, 1968. Zvědavá kamera: Případ Vysoké Mýto pokračuje. *Filmové a televizní noviny*. **2**(10), 6.

PLESKOTOVÁ, Eva, 1968. Zvědavá kamera: Případ Vysoké Mýto. *Filmové a televizní noviny*. 2(7), 8.

SB, 1967. Včera na obrazovce. *Svobodné slovo*. 23(248), 4.

SCHULZ, Milan, 1967. Co lze a co nelze. *Literární noviny*. 16(17), 8.

ŠULCOVÁ, Olga, 1965. Lidé, nebo blázni? *Večerní Praha*. Praha, (22.3.1965).

VEJRYCH, Bohuslav, 1967. Tady sídlí trampové. *Svobodné slovo*. 23.

VŠETEČKA, Jiří, 1967. Chtěli svou smrt. *Květy*. Praha, 17(16), 22-23.

VYSKOČILOVÁ, J., 1965. Jít návětrnou plání. Z týdne u obrazovky. *Práce*. Praha, 21(116), 5.

Vysokomýtský karosář: časopis závodní organizace KSČ, 1964. Vysoké Mýto: Národní podnik, 16(16).

Rozhovor

Rozhovor s Otkou Bednářovou, Praha 20. 4. 2017.

Rozhovor s Otkou Bednářovou, Praha 26. 4. 2016

Seznam archivů

Spisový archiv České televize

Obrazový archiv České televize

Osobní archiv Otky Bednářové

Seznam použitých pořadů

Pořad *120 hodin beze spánku* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Člověk a židle* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Deník Gabriely Zoubkové* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Dobry člověk ještě žije* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Dva roky na slavníku* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Jak natáčeli povstání* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Není se čemu smát* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Osamělý strom* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Pohled skrz prsty* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Pozor vysíláme*, datum premiéry: 9. 6. 2013, vedoucí výroby: Helena Veselá, vyrobila Česká televize, celková stopáž: 26:01, citováno 6. 5. 2017, dostupné online:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10554316820-pozor-vysilame/213452801310011>

Pořad *Rodiče a děti* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Rozhodnutí na celý život* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Svědectví pro výstrahu* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Umění prohrávat* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Vyhnání po Chartě*, datum premiéry: 17. 1. 2017, vedoucí výroby: Leona Hájková, vyrobila Česká televize, celková stopáž: 26 minut, citováno 6. 5. 2017 dostupné online <http://www.ceskatelevize.cz/porady/11453985288-vyhnanani-po-charte/tvurci/>

Pořad *Zapomenuté výpravy – Pustinami východních Sajan*, datum premiéry: 19. 11. 2005, vedoucí výroby: David Boháč, vyrobila Česká televize, celková stopáž: 23 minut, citováno 6. 5. 2017, dostupné online: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1181662874-zapomenute-vypravy/405235100221038-pustinami-vychodnich-sajan>

Pořad *Zpráva o snech a ideálech* (Obrazový archiv České televize)

Pořad *Ženy Charty 77 – Zina Freundová*, datum premiéry: 7. 1. 2007, vedoucí výroby: Dagmar Stehlíková, vyrobila Česká televize, celková stopáž: 15 minut, citováno 6. 5. 2017 dostupné online: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10114412382-zeny-charty-77/206562264000008-zina-freundova/>

On-line zdroje

50 let televize v kostce: SERIÁL: 50 LET TELEVIZE V ČESKU otiskovaný v Lidových novinách leden-březen 2003, 2003. *Louč* [online]. Praha: Copyright © Milan Šmíd [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.louc.cz/03/950310.html>

CYSAŘOVÁ, Jarmila, c2017. Cenzura. *Totalita.cz* [online]. Praha: TOTALITA.CZ [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://totalita.cz/vysvetlivky/cenzura.php>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2004. 1-12 Obyvatelstvo podle pohlaví podle výsledků sčítání lidu v letech 1869–2011: Demografická příručka. In: Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32846217/130055160112.pdf/b60991c7-7662-4c43-b812-446eed397fa6?version=1.0>

ČTK, 2005. Zemřel dokumentarista Miroslav Lang. *Lidové noviny* [online]. Praha: Pressinvest, 18(296), 20. Dostupné také z: <https://www.novinky.cz/kultura/72570-zemrel-doyen-ceskych-dokumentaristu-miroslav-lang.html>

MAŇÁK, Vratislav, 2015. Zemřel režisér Vladimír Branislav. *ČT24* [online]. [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1594561-zemrel-reziser-vladimir-branislav>

Prehistorie, c2017. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/>

RŮŽIČKA, Daniel, c2017. Cenzura: Úřad pro tisk a informace. *Totalita.cz* [online]. Praha: TOTALITA.CZ [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/cenzura_04.php

SKAUT, Praha. Projděte se 100 letou historií skautingu. In: *Skaut* [online]. 2017: Skaut [cit. 2017-05-10]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/historie>

SLÁDEK, Luděk, 2012. Miloš Volf: Když vládne peklo na zemi. *KAM po Česku* [online]. Praha: KAM po Česku [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.kampocesku.cz/clanek/9618/milos-volf>

VLK, Václav, 2012. In memoriam Oldřicha Černého. In: *Rozhlas.cz* [online]. Praha: Rozhlas [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/vaclav-vlk-in-memoriam-oldricha-cerneho--1042798

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s Otkou Bednářovou (rozhovor)

Příloha č. 2: Seznam pořadů, tvůrců a termín vysílání

Příloha č. 3: Fotografie z natáčení (fotografie)

Příloha č. 4: Vybrané příspěvky z osobního archivu Otky Bednářové (výstřižky z periodik)

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor s Otkou Bednářovou

Rozhovor s Otkou Bednářovou

20. duben 2017

Dobrý den, ráda bych se vás zeptala na vaše vzpomínky k pořadům *Zvědavé kamery*. Při jejich sledování mě napadala otázka, jak jste docílila toho, že lidé otevřeně mluvili na kameru o svých problémech.

Důvěřovali mi, ale zároveň jsem je upozornila, že jejich prohlášení mohou mít důsledky. Upozornila jsem je na úskalí, mladý lidi jsou odvážný.

Začněme dílem *Prázdniny na silnici*, jak na něj vzpomínáte? (pracovní název: Autostop)

Mladí lidé měli smysl pro recesi, oni například sjížděli řeku na nafukovacích zvířatech, a takovýchle věci. Byli to samí 17 a 18letí lidi. Použila jsem je potom i při těch *Nespavcích*. Oni za mnou začali chodit do televize jako za kamarádkou. Takže často, když jsem potřebovala mladé lidi do něčeho, tak jsem je často požádala, aby se toho zúčastnili.

Další pořad je *Přípitek vám, přátelé*.

Ano, to bylo bezva. To bylo k výročí osvobození Rudou armádou. To byl takový zvláštní pořad v tom, že tam jsem pozvala jednoho ruského majora, který tady kdysi osvobozoval. Potom jsem tam pozvala člověka, který se s ním tenkrát potkal a ještě někoho, já si nevzpomínám, kdo byl ten další. Ale bylo to tak, že jsem chtěla, aby se viděli až při natáčení. Musela jsem dbát na to, aby se vzájemně neviděli. Každého z nich jsem něčím zabavila, zařídila jsem, aby se jim někdo věnoval, vodil je po Praze, aby se neselekali. V pořadu nejdříve každý z nich vykládal, jaký byl jejich pobyt v Praze, vzpomínali. No, a potom při tom setkání, které bylo na konec, bylo velmi bezprostřední. Byl přípitek, všichni se radovali a objímali. Bylo to takové jiné, než všechny ty oslavné pořady toho komunismu. Bylo to přirozenější a zajímavé. Víím, že tyhle setkání se dělávali někde na západě. Četla jsem o tom nějakou noticku, nebo takovou zprávu a říkala jsem si, že je to docela pěkný nápad, který jsem v tomto případě využila. A ještě jedenkrát jsem to použila tuhle metodu. Tenkrát to byli děti, chodili do jedné třídy a po letech se setka-

li. Tak jsem několik lidí našla z jedné třídy a dala jsem je dohromady. Měli jsme již zkušenost, že musíme dávat pozor, aby se nepotkali, aby se nesetkali dřív, než v tom pořadu. Byl to zajímavý pořad, protože už samotné to setkání je velmi zajímavé, je to dobřej fór. Potom ještě dál, nevím v kterých letech, jsem něco podobného viděla v televizi.

Další pořad, který je dostupný v Archivu ČT je *120 hodin beze spánku*.

Spolupracovali jsme s Rudolfem Křest'anem.

Tento pořad byl dlouhý.

Ano, bylo to dlouhé, po těch deseti minutách. To byli všichni ti účinkující, co byli v tom autostopu. Gabriela Zoubková, sourozenci Beaufortovi. Režirovala to Ljuljana Loren-cová.

S Františkem Nepilem jste spolupracovala na dílu *Osamělý strom*. Byl natočen v roce 1966, co se vám vybavuje?

Byl to sebevražedný pořad, bylo to jako Romeo a Julie.

Témata vašich pořadů byla nadčasová. Když jsem sledovala vaši *Zvědavou kameru*, uvědomila jsem si, jak jsou některá témata stále aktuální a přítomná ve společnosti.

Jo, jo, asi to patří k životu.

Jaký díl *Zvědavé kamery* byl zakázaný vysílat?

Pořad *Mezi nebem a zemí* se nevysílal, byl o parapsychologii. To jsem měla jednoho hypnotizéra a ten mi předváděl pokusy s hypnotizovaným člověkem. No, ale to se nesmělo vysílat, protože komunisti nevěří na žádnou hypnotizaci a nic takového. Pan Pac-ner, který ještě dneska řadu věcí kritizuje, tak ten tenkrát byl povolán, aby to zamítl jako odborník.

Co vás zaujalo na trampech? Ve *Zvědavé kameře* byly dva díly zaměřené na tram-ping.

Líbilo se mi, že mladí lidé nepracovali jenom pro sebe, trávili volný čas prací na hradu. Jezdili tam s rodinami, nebylo to takový, že by mysleli jenom na sebe, ale starali se společně o ten hrad.

K dílu *Dva roky na Slamníku* jste napsala scénář, ale nevystupovala jste tam jako redaktorka, proč?

Na tom jsme spolupracovali s Milošem Hoznauerem. Napsala jsem scénář, a když se to mělo natáčet, dostala jsem žloutenku. Byla jsem odvezena do Motola na infekční oddělení a místo mě to pak natáčela Jaroslava Panýrková.

Zaujal mě název dílu *Poprvé k volbám*, ale nikde jsem pořad nedohledala. O čem byl?

Bylo to v době svobody, jakési, takže jsme se radovali z toho, že můžeme volit. Měli jsme vůz, ve kterém různí lidé drželi letáky, na kterých bylo napsáno: volte číslo, a byla tam různá čísla. Více si nepamatuji. Bylo to zaměřené na mládež a natáčelo se v Praze.

V únoru tohoto roku dávali váš pořad *Svědectví pro výstrahu*, jak na ten vzpomínáte?

Je to poslední kritický pořad a je ve zlatém fondu České televize. Bylo to tak, že ho nikdo nechtěl schválit v roce 1968. Když jsem s tím přišla a promítalo se to alespoň pětkrát, takže můj vedoucí Vladimír Branislav, žádal Volfa, který žádal Pelikána. Pelikán nakonec řekl, že se k tomu pozve ministr vnitra Josef Pavel. Prostě každý z nich žádal toho vyššího o schválení pro vysílání. Ministr řekl: „Proč bylo by to nemohlo být vysílané, když to takhle bylo“, takže to rozřízl. Sám mi dělal závěr pořadu, který ovšem už není v tom archivu, byla to dotáčka ze studia.

A co dodal?

Řekl, že je to pořad o tom, jak to tehdy chodilo a že je to strašné. On byl předtím také zavřený za komunistů. On byl nový ministr vnitra krátkou dobu, asi rok, možná ani to ne.

Mezi posledními díly *Zvědavé kamery* patří dokument *Člověk a židle*.

To je úplně o ničem a oni to nechtěli pustit, plánováno to bylo na duben 1969, ale vysílané to nebylo.

Díl *Dobry člověk ještě žije* byl vysíláný o Vánocích roku 1969 a reportérkou byla Jana Kudrnová, spolupracovala jste na pořadu?

Dobry člověk byl můj poslední pořad. Bylo to z Karlových Varů. Účastnila jsem se toho celého, ale místo mě to natáčela Jana Kudrnová. Tenkrát byla taková doba, že to vypadalo, že začíná takové protivné, ošklivé období a teď najednou tam byl takový kladný příklad dětí, které pomáhali starým lidem. Ukazovali se samé dobré věci, že dobry člověk ještě žije. V té beznaději to vypadalo jako něco pozitivního.

Váš hlas provází díl *Rozhodnutí na celý život*, v pořadu však nejste vidět ani není v závěrečných titulkách uvedeno vaše jméno. Jak je to možné?

Nesměla jsem na obrazovku.

Ráda bych se vrátila ještě k vašemu začátku v Československém rozhlase, které pořady jste připravovala?

V tom rozhlase jsem dělala řadu kritických pořadů na tu dobu. Dost odvážných. Jednou také musel jít můj šéf Hrabal na ÚV KSČ a konzultovat s nimi pořad, který jsem přivezla. Tvrdila jsem tam něco o pozemkové rentě a to se v té době vůbec nesmělo vyslovit. Komunisti říkali, že žádná pozemková renta není.

Jak to dopadlo?

Komunisté si chtěli dokázat, že to není pravda, to co jsem natočila a poslali zemědělského inženýra. S tímto starším pánem jsme jeli opět na všechna místa, kde jsem předtím natáčela. Když jsme jeli zpátky do Prahy, tak on mi říkal: „*Já jsem měl za úkol vás zkritizovat, ale já vám dávám za pravdu.*“ S tímto odjel na ÚV KSČ. Tenkrát mi bylo řečeno, že mám pravdu, ale nikdy nesmíme nic dělat dřív, než to strana nebude sama tvrdit. Takže se počkalo, než strana a vláda měli napsaný velký článek o pozemkové rentě, všechno tam uvedli a my jsme pak mohli odvysílat můj pořad.

Oni mi potom dávali zpracovat samé těžké věci v rozhlase, ale mě to bavilo, že to bylo takové neotřelé. Ona to byla taková ta investigativní žurnalistika, jako se nyní říká. Tenkrát to nikdo nedělal.

Dlouhou dobu jste přepisovala knihy, kdy jste je začala opisovat a jak jste se k tomu dostala?

Já jsem začala přepisovat sama a opisovala jsem pro svoje přátele, protože se mi dostala do rukou jedna kniha od Artura Koestlera. Tam jsem se dověděla o tom, zaujalo mě to a tak mě to strhlo, protože popisoval situaci v Rusku, ve stalinské podobě. Popisoval tu dobu, kdy Stalin vládl, bylo to tak strašný. Připomínala jsem si tu dobu, kdy jsme tady měli my ty komunisty (50. léta) a srovnávala jsem si to a bylo to úděsný prostě to srovnání. Říkala jsem si, že to musím říct (dostat dál). Ono to totiž přišlo do stoupy.

Kam?

Do stoupy. Tam se vyhazovali knihy na rozdrčení a zničení. A jednu tu knížku přinesl můj kamarád a říkal: „*Já jsem ji tam ukradl.*“ Já jsem to přepsala, aby to bylo namnožené. Takže jsem to asi šestkrát přepsala a dala jsem to přátelům. No a takhle jsem přepisovala řadu takových věcí, které se mi dostaly náhodou do ruky a nesměly se prodávat. Tímhle jsem začala a později za mnou přišel Ludvík Vaculík a zeptal se mě, jestli bych nechtěla pro něj přepisovat. No a já jsem řekla, že jo, že to stejně dělám. On mi přinesl Šotolu *Kuře na rožni*, nebo jak se to jmenovalo, a to byl neopravený autorský prvopis. Bylo tam spousta podivných věcí, kterým jsem nerozuměla, takže jsem mu to vrátila, a řekla jsem mu, ať to nejdřív přečte pořádně, protože tam byly nedokončené věty, a podobně. Dal mi místo toho něco jiného a pak už jsem začala přepisovat řadu věcí. Byla jsem v podstatě doma, chodila jsem do práce do vinárny. Tam jsem byla v noci a přes den jsem přepisovala.

V knize od Jarmily Cysařové *Já prostě nemohu žít jinak* mě zaujalo, jak vám Jana Bušová půjčila byt pro vaši činnost přepisování zakázaných knih. Musela být opravdu odvážná. Jak jste se s ní seznámila?

Jana Bušová byla zdravotní sestřička u lékaře, u kterého jsem se léčila a ona mi dávala injekce. Řekla mi, že má ten byt koupený a že tam stejně nemůže bydlet, protože její syn chodí do školy někde jinde a takže by chtěla nejprve s ním dodělat tu školu a teprve potom, že se tam přestěhuje.

Proč jste se po revoluci v 90. letech nechtěla vrátit do České televize?

Nepřemýšlela jsem o tom, už jsem byla stará.

I přesto, že váš kolega Branislav se vrátil.

No, on byl úplně jiná povaha, stále rád něco dělal do televize. Byl mladší než já, asi o deset let a to je taky rozdíl.

Přesto jste ale začala pomáhat Olze Havlové s její nadací.

Olga mě pozvala, protože chtěla založit nějakou nadaci, no tak jsem tam šla ráda. V té době už jsem nemusela chodit do zaměstnání, už jsem byla v důchodu. Tak jsem potom dělala v té nadaci *Výbor dobré vůle*.

Jak konkrétně jste se tam zapojila?

Nedá se to nějak omezit. Psala jsem projevy Olze Havlové a mám je tady. Vyřizovala jsem korespondenci a redaktorskou činnost. Naučila jsem se pracovat na počítači. Děla-la jsem brožurky každý rok, co udělala ta nadace za daný rok.

Jak dlouho jste tam pracovala?

Asi dva roky. Oni se tam hlásili další, víte? Tak jsem si říkala, že to přenechám mladším.

Mohu se vás zeptat, jak nyní trávíte dny?

Jsem v kontaktu s rodinou, sleduji zprávy, poslouchám rozhlas. Ráda luštím křížovky, pracuji s počítačem, vyhledávám si na internetu a vyřizuji korespondenci.

Děkuji moc za rozhovor. Na shledanou.

Příloha č. 2: Seznam pořadů, tvůrci a termín vysílání

Rok	Název pořadu	vysíláno	stopáž
1964			
	<ul style="list-style-type: none">Rodiče a děti IDEC⁸ 264 531 14046 dochovaná předtočená část má stopáž: 14:21	vysíláno živě v lednu 1964	
	<ul style="list-style-type: none">Volba povolání režie: Miroslav Lang⁹	31. března 1964, potom v roce 1968	

⁸ IDEC je označení pro jedinečný pořad v APF v Praze

⁹ (Štoll, 2009, s. 327)

spolupráce: Jaroslav Patera
asistent režie: Zdeněk Erben
vedoucí výrobního štábu: Jindřich Bernard

- **Prázdniny na silnici** léto 1964
pracovní název: Autostop
režie: A. Mareček

1965

- **Přípitek vám, přátelé** vysíláno 13. 5.1965 stopáž: 60:00
scénář: Sc k 65/ič 227
hlavní redaktor: Jan Neuls
vedoucí redakce: Petr Kadlec
redaktor: Marie Hollitzerová
autor: Ota Bednářová
účinkující: Werner Staake NDR, Miloš Volf, Miloš Kučera, Boris Mělkonjan SSSR, Anajida Mělkonjan SSSR, Marie Rádlová, Gepard Langer, Marie Křivánková, překladatel – němčina, ruština
reportérka Ota Bednářová
- **Jednou do roka – každý den** vysíláno 28. 5. 1965
scénář: Sc k65, ič 223
vedoucí vysílání: Miloš Volf
redaktor: Jiří Švec
autor: Ota Bednářová
- **Kdo půjde k tabuli?** 29. srpen 1965
scénář: Sc 65/539
hlavní redaktor: Jan Neuls
vedoucí redaktor: Miloš Pavlinek
redaktorka: Ota Bednářová, Vladimír Branislav
režie: Julie Lorencová
produkce: Květa Heringová
- **Jak natáčeli povstání** 1965 stopáž: 45:02
IDEC: 265 350 03434

reportéři: Vladimír Branislav
scénář: Eva Kopecká, Otká Bednářová
vedoucí výroby: Jan Štěpánek, Jan Čumpelík
hlavní kameraman: Věra Štinglová
režie: Miroslav Lang nebo Milan Tomsa

- **120 hodin beze spánku** 22. – 26. listopad 1965,
repríza ČT2 23. 6. 1999 stopáž: 97:06
pracovní název: Nespavci
scénář: Sc 65/739
IDEC: 265 531 30255
reportéři: Rudolf Křesťan, Otká Bednářová
spolupracovali: Z. Lavička, N. Holitzerová a kolektiv pracovníků Výzkum-
ného ústavu výživy lidu v Praze Krči
architekt: B. Linhart
hudební spolupráce: J. Václav
zvuk: K. Příhoda
střih: V. Štěpánková, Z. Hladíková
asistenti: J. Pavlíčková, A. Vomáčka
vedoucí výrobního štábu: M. Šíchová
hlavní kameraman: Miroslav Fojtík, Pavel Mošna, Jaroslav Utíkal, K. Polák,
Jiří Průcha, J. Sekerka
režie: Lorencová Ljuljana
- **Mezi nebem a zemí**
scénář: Sc 66/61, napsán dne 11. prosince 1965
vedoucí vysílání: Miloš Volf
redaktor: Otká Bednářová
režie: Miroslav Lang
scénář: Otká Bednářová, Eva Povondrová, Jiří Průcha
účinkující: Karetní artista, dr. Milan Rýzl, Luděk Pachman, dr. Josef Gotz,
Milan Koldovský, Daniel Lazarik, dr. Ludvík Souček, Allan Forejt, Jan
Šlossar, dr. Bohuslav Klíma, Jan Werich

1966

- **Osamělý strom** 27. duben 1966 stopáž: 45:00

IDEC: 26653116261

reportéři: Otká Bednářová, František Nepil

kamera: Jiří Volbracht

režie: Miroslav Lang

- **Deník Gabriely Zoubkové** 11. prosinec 1966 stopáž: 40:14

IDEC: 266 531 32133

vedoucí výroby: Jaroslav Jaroš

účastníci: Jan Beaufort, Jan Patočka, Květa Remtová, Zdeněk Thoma, Miloš Váňa, Gabriela Zoubková

výroba: Jaroslav Jaroš

střih: Jarmila Vlčková

kamera a režie: Jiří Volbracht

- **Není se čemu smát** 31. prosinec 1966 stopáž: 13:50

scénář: Sc 66/735

IDEC: 266 531 31765

vedoucí vysílání: Ladislav Peprník

redaktor: Zbyněk Vavřín

režie: Milan Tomsa

asistentka režie: Dagmar Reneltová

vedoucí výroby: Bohumír Nussberger

hudební režie: František Šrajbr

kamera: Jiří Volbracht

střih: Jarmila Vlčková

reportér: Vladimír Branislav

Jaroslav Kincl

reportérka: Otká Bednářová

1967

- **Pohled skrz prsty** 5. leden 1967 stopáž: 31:24

IDEC: 267 531 16422

reportéři: Otká Bednářová, Miroslav Horníček

vedoucí výroby: Jindřich Bernard

hlavní kameraman: Vladimír Tůma, Jiří Volbracht

scénář: Bednářová Otká, Horníček Miroslav, Nepil František

pořad připravili: Bednářová Otká, Horníček Miroslav, Nepil František

střih: Bedřiška Kohoutová
zvuk: Vladimír Zeman
hudební režie: Vladimír Štajgr
vedoucí výrobního štábu: Jindřich Bernard
asistent režie: Zdeněk Erben
režie: Lang Miroslav

- **Umění prohrávat** březen 1967 stopáž: 46:42
IDEC: 267 531 16599
připravili: Otka Bednářová, dr. Zdeněk Dytrych, J. Vlčková, V. Zeman, J. Václav, J. Štěpánek, Věra Štinglová
režie: Pavel Kraus
v pořadu vystoupili: Karel Gott, Jiří Štaidl, Jitka Frantová, Marta Kubišová, Waldemar Matuška, Václav Neckář, Jiří Sovák, A. Procházková, M. Pavlata, Dr. Vomáčka
- **Výchova je, když...** 27. březen 1968, 3. dubna 1968
natočeno v roce 1967
- **Jenom hra?** 7. září 1967
článek ze dne 11. 10. 1967
- **Země, o které se mluví** 8. listopadu 1967
scénář: Sc 67/438
vedoucí vysílání: Miloš Volf
redaktor Olga Walterová
autor: Otka Bednářová, Vladimír Kaklugin
režisér Petr Obdržálek

1968

- **Dva roky na slavníku** 11. leden 1968 stopáž: 44:34
IDEC 268 531 17023
scénář: Sc 67/548
vedoucí vysílání: Miloš Volf
reportérka: Jaroslava Panýrková
scénář: Otka Bednářová, Miloš Hoznauer, Dytrych Zdeněk, Glückselig Josef
asistent režie: Dagmar Renetová
výroba: Bohumír Nussberger

kamera: Vladimír Plicka

režie: Milan Tomsa

- **Poprvé k volbám** duben 1968
scénář: Sc 68/152
námět a scénář: Otká Bednářová, JUDr. Zdeněk Bezečný, Miloš Hoznauer
asistentka režie: Dagmar Penaltová
hudební režie: František Šrajbr
střih: Jarmila Vlčková
asistenti: Dagmar Renetová, Václav Svoboda, Jaroslav Šotola
hudební režie: František Štajgr
výroba: Jan Štěpánek
kamera: Jiří Volbracht
režie: Milan Tomsa
- **Případ 2000 hodin** jaro 1968 stopáž: 44:09
IDEC: 26853118801
reportérka: Otká Bednářová
scénář: Olga Papoušková
zvuk: Jaroslav Brát
střih: Jaroslava Michalová
asistenti: Dagmar Reneltová, Václav Svoboda, Jaroslav Šotola
výroba: Bohumír Nussberger
kamera: Milan Dostál
režie Milan Tomsa
- **Svědectví pro výstrahu** 7. června 1968 stopáž: 46:10
reprízy 1. 11. 1990; 18. 6. 2007; 22. 2. 2017
scénář: Sc 68/341
IDEC: 268 531 30770
scénář: Ota Bednářová
odborná spolupráce: Jiří Kolář
zvuk: Václav Nosek
střih: Jarmila Vlčková
asistenti: Dagmar Reneltová, Ivana Hurábová, Václav Svoboda, Jaroslav Šotola
výroba: Bohumír Nussberger

kamera: Jiří Volbracht

režie: Milan Tomsa

1969

Člověk a židle

stopáž: 55:30

vysílání naplánováno na 4. dubna 1969, ale neproběhlo

scénář: Sc 69/119

scénář a reportérka: Otká Bednářová

kamera: Jiří Volbracht

vedoucím výroby: Jan Štěpánek

spolupracovali: Milan Schulz, Miloš Hoznauer

režie a vedoucí technického scénáře: Milan Tomsa

• **Zpráva o snech a ideálech** červen 1969 stopáž: 43:39

scénář: Sc 69/244

IDEC: 26953103884

reportérka: Otká Bednářová

scénář: Otká Bednářová, Milan Tomsa

zvuk: Petr Tichý

hudební spolupráce: František Štajgr

asistenti režie: Svatopluk Mikeska, Ivana Hurábová, Zdeněk Lukavský, Jaroslav Šotola

výroba: Jan Štěpánek

střih: Jarmila Vlčková

kamera: Jiří Volbracht

režie: Milan Tomsa

• **Průzkum** 3. říjen 1969

scénář: Sc 69/385

scénář: Otká Bednářová, Marie Šolleová

redaktor: Otká Bednářová

spolupracovali: Jaroslav Vedral, Jiří Steiner

hudební spolupráce: František Šrajbr

střih: Jarmila Vlčková

asistenti: Svatopluk Mikeska, Zdeněk Lukavský, Ivana Hurábová, Jaroslav Šotola

kamera: Jiří Volbracht

produkce: Jan Štěpánek

režie: Milan Tomsa

- **Když ptáčky lapají** 14. listopad 1969
scénář: Sc 69/412
redaktorka: Otká Bednářová
scénář: Ota Bednářová, Marie Šolleová, Jiří Steiner
produkce: Martin Matoušek
střih: Jarmila Vlčková
asistenti: Zdeněk Lukavský, Ivana Hurábová, Jaroslav Šotola
asistent režie: Svatopluk Mikeska
režie: Milan Tomsa
kamera: Jiří Volbracht
- **Dobry člověk ještě žije** 26. prosinec 1969 stopáž: 45:54
scénář: Sc 69/511
IDEC: 27053123224
scénář: Otká Bednářová, Marie Šolleová
reportérka: Jana Kudrnová
odborná spolupráce: Klára Karafiátová, Alena Prokešová
hudební spolupráce: František Štajgr
zvuk: Jaroslav Kolář
střih: Jarmila Vlčková
asistenti: Svatopluk Mikeska, Zdeněk Lukavský, Ivana Hurábová, Jaroslav Šotola
výroba: Martin Matoušek
kamera: Jiří Volbracht
režie: Milan Tomsa

1970

- **Náš člověk v cizině** stopáž: 21:03
scénář: Sc 4/6, k.311
Dramaturg: Karel Bohmann
Kamera: Jiří Volbracht
Režie: Milan Tomsa
Vedoucí výroby: Martin Matoušek

Námět: Josef Holler

Scénář: Ota Bednářová

Účinkující Luděk Kubeš

- **Rozhodnutí na celý život** 21. březen 1970 stopáž: 45:33
scénář: Sc 49/70
IDEC: 270 531 11616
pracovní název: Volba povolání
námět a scénář: Ota Bednářová, Marie Šolleová, Svatopluk Mikeska
hudební spolupráce: František Štajgr
zvuk: Jaromír Věchet
střih: Jarmila Vlčková
asistenti: Svatopluk Mikeska, Zdeněk Lukavský, Ivana Hurábová, Jaroslav Šotola
výroba: Martin Matoušek
kamera: Jiří Volbracht
režie: Milan Tomsa

2005

- **Pustinami východních Sajan** 19. listopad 2005 stopáž: 23:02
IDEC: 405 235 10022/1038
dokument z cyklu: Zapomenuté výpravy
námět cyklu: Marek Hýža, Miroslav Kačor
námět a scénář: Milan Švihálek
dramaturg: Martin Červenka
ve filmu hovořili: Jiří Volbracht, Gabriela Zoubková, Zdeněk Thoma, Jan Beaufort
spolupracovali: Aleš Müller, Zuzana Supová, Radek Duda, Markéta Zmeškalová, Lukáš Najbrt a QQ studio Ostrava
hudební spolupráce: Tomáš Krygel, David Smečka
zvuk: Ivan Červenka
střih: Milan Bača
kamera: Juraj Fándli
produkce: Simona Nováčková
šéfdramaturg: Lenka Poláková
šéfredaktor: David Boháč

režie: Jaroslav Bařinka

Vyrobilo: Centrum publicistiky a dokumentu Televizní studio Ostrava, Česká televize 2005

Přiloha č. 3: Fotografie z natáčení

Fotografie z natáčení pořadu Volba povolání

Fotografie z natáčení pořadu 120 hodin beze spánku

Z natáčení pořadu Pohled skrz prsty

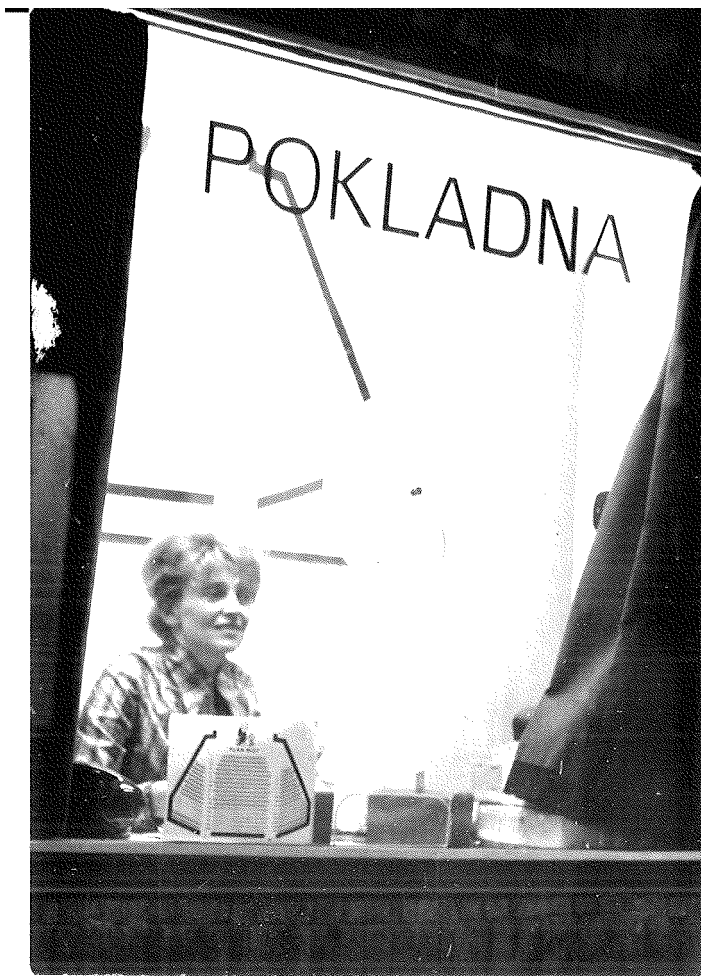

Z natáčení pořadu Umění prohrávat

Na snímku je MUDr. Zdeněk Dytrch a režisér Pavel Kraus.

Z natáčení pořadu Jenom hra?

Na fotografii Otká Bednářová v zaměstnání v Divadle Spejbla a Hurvínka

Příloha č. 4: Vybrané příspěvky z osobního archivu Otky Bednářové

Mladá fronta 22.8.1964

Putování za autostopem

První sezóna organizovaného autostopu se pomalu chýlí ke konci a pořad, který v úterý večer přinesla televize, o ní leccos zajímavého povědí i těm, kdo se jí nijak neúčastnili.

Redaktorka Otka Bednářová má pro podobné reportáže právě to hlavní, čeho je třeba. Příjemně vystupování, pohotovost, jistotu před kamerou, takt v jednání s lidmi. A co je neméně důležité, dostatek zkušeností s mladými lidmi a cit pro míru. Za autostopem se vypravila s mikrofonem v ruce a s kolektivem spolupracovníků, kam jinam, než právě na silnici.

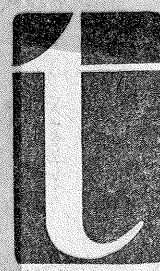
Na obrazovce defilovali v pestřém sledu nejprve fidiči i se svými značně různorodými názory na stopaře a stopování. Pak skupina mladých lidí, zkušených stopařů, se kterými se reportérka domluvila, i náhodní pouťníci, které posbírala cestou. Většina z nich se podle vlastní výpovědi

dala na tenhle sport, protože je to tak trochu dobrodružné poznávat nové krajiny a nové lidi. Protože člověk nikdy přesně neví, co ho čeká, a pro mnoho dalších „protože“.

Zajímavé je, že autostop ve funkci pouhé dopravy a důvody finanční rozhodně nebyly uváděny na prvních místech. Putování za autostopem pak skončilo na hrázi i třeboňského rybníka besedou se dvěma fidiči, Janem Drdrou a Janem Otčenáškem.

Pořad rozhodně nevyčerpá všechny problémy kolem autostopu, jedno se mu však podařilo. Přiblížit svět těch na silnici světu těch za volantem, již jsou vystaveni stálému ohrožení hradbou své plechové karoserie a ubánějí jejich kol. A mladým lidem, kteří to ještě neochutnali, ukázat kouzlo cestování na principu lidské solidarity.

EVA PLESKOTOVÁ

Televizní program nikdy v minulých letech nebyl oproštěn od politických konfliktů. Ba byly doby, kdy jich bylo víc než dost — a obvykle se při nich z vyšších míst žádaly „hlavy“ redaktorů. Seznam takových konfliktů by byl rozsáhlý a pravděpodobně ne úplný — protože většina těchto konfliktů probíhala za zavřenými dveřmi, málokdy se o nich psalo v tisku, mluvilo na veřejnosti. Málokdy. Proto ten konflikt, k němuž nedávno došlo, není zjevem zcela výjimečným a přece... jde o konflikt na zcela nové úrovni, o konflikt absolutně nové kvality. Vedení Čs. strany socialistické vyslovilo veřejně stížnost, že ředitelství Čs. televize ignoruje oprávněný požadavek politické strany, náležející k Národní frontě, na vystoupení představitelů této strany v televizním programu. Po zveřejněním dopise J. Peřínka, ústředního ředitele ČT, se leccos vyjasnilo. Dnes již není podstatné, že ředitel s odpovědí otálel. Ale sám problém zůstává — v obecné rovině: Vztah televize k politickým stranám a ke společenským organizacím. Je pravděpodobné, že tento vztah bude muset být ustálen, že bude muset dostat právní podobu — ať již v zákonu o Čs. televizi nebo ve stanovách ČT. Ale prostě tento vztah není možné ponechat na libovůli toho či onoho televizního činitele, na náhodnosti takové či onaké politické situace — bude se muset přesně a jasně vyhlásit, jaká jsou práva stran a organizací na minutáž televizního programu a jaké jsou tudíž povinnosti televizního programu. Žádná ze stran nebo z organizací se nesmí přece dostat do role prosebníka a televize se nesmí dostat do područí různých politických vlivů — musí prostě v těchto otázkách být jasná, aby se předešlo konfliktům a eventuelním skandálům.

Protože touto poznámkou jsme v oblasti publicistiky, zůstaneme v ní. Zejména taky proto, že se v ní objevují stále nadějnější programové typy. Chci nejprve upozornit na interviewový pořad Mezi námi, který připravuje malý tým redaktorů: Kantůrek, Daneš, Ruml a Tosek. Zatím jsme slyšeli rozhovor se syny R. Slánského a O. Slinga, s vynálezcem, spisovatelem, advokátem. Dvě věci chci u tohoto pořadu podtrhnout. Předně práci novináře — že je skutečně tvůrčí, že je na ní novinář připraven, že to není jen čtenář otázek. A potom, že dosavadní výpovědi měly opravdovou hodnotu poznávací i hodnotu stanoviska, názoru. Prostě — takový rozhovor pouze nepropluje obrazovkou, ale zarává se do vědomí diváků — provokuje je a taky jim něco podstatného sděluje.

Nemalý význam příkládám dalšímu cyklickému pořadu — Sondy, zejména po jeho druhé části, nazvané Tam ceny jsou stály. Je to pořad o ekonomických problémech. Dosud se vysílalo o ekonomice málo zajímavé — co do obsahu i co do způsobu. Druhá část Sond — o cenových problémech — se díky autorům (L. Lorencová a J. Kantůrek) dostala na zcela novou úroveň. Bylo to nadmíru poutavé a zároveň to divákovi něco říkalo a taky to o něco bojovalo ve společnosti. Druhá část se stala normou pro budoucí pořady.

Pořad Kontrola (Zvědavá kamera) vyvolal vlastně nový společenský problém. A taky problém televizní. Nejprve o tom televizním: Tímto pořadem (o věznici Mírov) redakce Zvědavé kamery položila nálehavou otázku, kdo se v televizi vlastně bude věnovat problematice mládeže, když Zvědavá kamera stále intenzivněji tuto tematiku opouští. A nyní o problému společenském: Za pár dní po vysílání jeden z autorů se objevil na obrazovce a vysvětloval, co tímhle pořadem nechtěli vyvolat. Tak to působilo dost podivně a nebezpečně — protože pořad má být udělán tak, aby jeho záměry byly jasné a ne aby se ty záměry musely dodatečně vysvětlovat. Působí to potom trapně a fakticky to vyvolává různá podezření (zejména po oné cenzurní době, kterou snad definitivně máme za sebou). — Zdá se nezbytné, aby tyto dráždivé pořady, které mají tak silný emocionální vliv, byly zpracovány s mimořádnou citlivostí a taky s rozvahou, podpořenou možná ještě slovem odborníků (psychologů, sociologů apod.).

Nakonec pár slov o pořadu Květen 43, o pořadu, jehož základem byl první poválečný filmový týdeník. Byl uveden historikovým výkladem — a zrodil se pořad mimořádné síly a významu. Bez falšování byl předveden obraz toho, co bylo, co stálo na počátku poválečného života. Zrodil se tak počnět — aby televize soustavně hledala ve filmových archívech.

Zpráva o snech

Několik publicistických pořadů z posledních dnů stojí za poznámku. Představují obohacení televizního programu, jsou zdrojem zajímavého poznání pro řadu diváků a jsou i podnětem pro jejich přemýšlení.

Na první místo kladu Zpravu o snech a ideálech, kterou připravila redaktorka Otka Bednářová a režisér Milan Tomša za velmi účinné pomoci Volbrachtovy kamery. Je to film-anketa, v níž se zpovídají adepti zemědělství, dívky i chlapi. Vyprávějí o tom, co chtěli, jak dopadla srážka jejich ideálů se skutečností, po čem touží, jak hodnotí sebe i své okolí, co soudí o mistrech i vychovatelích. Prostě je to anketa, která shromáždí širokou paletu názorů, pocitů, postojů a stanovisek mladých lidí současně vesnice. Je to nadmíru poučný, bohatý životní materiál, který je dokumentem ze současného života. Představují se střízliví, citliví a přemýšlející mladí lidé, kteří většinou mají rádi svůj domov, kteří jsou nespokojeni s inter-nátem, kteří touží po tom, aby jim svět dospělých důvěřoval, aby jim rozuměl. Sumou poznatek o stavu myslí a srdcí mladých lidí je to nejcennější pořad několika posledních měsíců. A zároveň je udělán tak, že mohl být silně přitažlivý pro každého diváka — protože ti mladí vyprávěli poutavě, byli

skutečnými herci životního dramatu.

Z ostravské dílny jsme zhlédli dokument o horolezcích — Lidé na laně (připravili J. Neuls a J. Zaoral). Jednoduchá, až stereotypní kompozice pořadu dost plasticky představila kouzelný svět horolezectví.

Trochu jinak vypadala publicistika z cyklu Známa jména — neznámé tváře, který nám tentokrát představil filmového dokumentaristu A. F. Sulce. Pořad byl sestaven z rozhovoru se Sulcem, z jeho vyprávění a z toho hlavního — z ukázk z jeho filmového díla. Obě části pořadu stály za soustředěné sledování. (1)

26.7.1969

filmové a tel. roving

pro knoel a tel. roving, Led

Archiv O. Bednářová. JL. 26. 7. 1969. Zpráva o snech.

PLESKOTOVÁ, Eva, 1964. Putování za autostopem. Mladá fronta. 18(22. 8. 1964).

Zpráva o snech

Několik publicistických pořadů z posledních dnů stojí za poznámku. Představují obohacení televizního programu, jsou zdrojem zajímavého poznání pro řadu diváků a jsou i podnětem pro jejich přemýšlení.

Na první místo kladu **Zprávu o snech a ideálech**, kterou připravila redaktorka Otka Bednářová a režisér Milan Tomsa za velmi účinné pomoci Volbrachovy kamery. Je to film-anketa, v níž se zpovídají adepti zemědělství. Dívky i chlapci. Vyprávějí o tom, co chtěli, jak dopadla srážka jejich ideálů se skutečností, po čem touží, jak hodnotí sebe i své okolí, co soudí o mistrech i vychovatelích. Prostě je to anketa, která shromažďuje širokou paletu názorů, pocitů, postojů a stanovisek mladých lidí současně vesnice. Je to nadmíru poučný, bohatý životní materiál, který je dokumentem ze současného života. Představují se střízliví, citliví a přemýšlející mladí lidé, kteří většinou mají rádi svůj domov, kteří jsou nespokojeni s internátem, kteří touží po tom, aby jim svět dospělých důvěřoval, aby jim rozuměl. Sumou poznatků o stavu myslí a srdcí mladých lidí je to nejcněnější pořad několika posledních měsíců. A zároveň je udělán tak, že mohl být silně přitažlivý pro každého diváka — protože ti mladí vyprávějí poutavě, byli

skutečnými herci životního dramatu.

Z ostravské dílny jsme zhlédli dokument o horolezcích — **Lidé na laně** (připravili J. Neuls a J. Zaoral). Jednoduchá, až stereotypní kompozice pořadu dost plasticky představila kouzelný svět horolezců.

Trochu jinak vypadala publicistika z cyklu **Známa jména — neznámé tváře**, který nám tentokrát představil filmového dokumentaristu A. F. Sulce. Pořad byl sestaven z rozhovoru se Sulcem, z jeho vyprávění a z toho hlavního — z ukázek z jeho filmového díla. Obě části pořadu stály za soustředěné sledování. (jl)

Jaké bude shledání?

Dostala jsem pozvání na projekci nového pořadu **Zvědavé kamery**, který se bude pod názvem **Opakovací lekce** vysílat příští týden. Události v poslední době pohnějí čas tak rychle, že to prý už trochu zastaralo. Za tři týdny od ukončení natáčení se některé naděje tam vyslovené staly skutečností. Ale já nemám obavy, zárukou je mi dobré jméno **Zvědavé kamery**, s nímž prošla zkouškami, jaké by byly mnohým z nás ztomily charakter.

Letos je její jubilejní, desátý rok. To samo je v televizi už neobyčejný úspěch. Dlouho hledala svou tvář, od pouhé rubriky prvního magazínu pro mládež až po samostatný seriál, který si svou popularitu získal usilovnou snahou o angažované myšlení v dobách, kdy říkat pravdu bylo považováno mluvením za zločin. A když tu svou tvář definitivně našla, začala její kalvárie.

Asi se už nepamätujete na pořad o divce z Vysokého Mýta — musela odejít ze školy, protože její otec měl kdysi truhlářskou dílnu, aby se na její místo mohlo dostat dítě s horším prospěchem, ale z funkcionářské rodiny. Autorka, Otka Bednářová, objektivní reportáž zaplatila roční distancí, důtkou, o zdraví ani nemluve. Kritiky se sice za věc postavily, ale jednoduše v novinách nevyšly. Jinému pořadu, **Porotě**, nepomohlo, že v ní vystupovali dva poslanci Národního shromáždění, známý univerzitní profesor, vynikající dramatik a Hanzeika se Zikmundem. Další dva redaktori **Zvědavé kamery**, Vladimír Branslavič a Ota Nutz, nevyšli ani po **Porotě** jeden třináct měsíců a druhý právě tolik. Na jiných pět zakázaných pořadů už mi tu nezbyvá místo.

Na to vše bychom neměli zapomenout, zvláště až budeme ty „pozdřené“ pořady sledovat. Máme je prý v nejbližší době vidět všechny.

EVA PLESKOTOVÁ

Dva kádrové případy místo apríla

Předvečer prvního apríla nehl v televizi ani trochu veselý. Byl naopak ve znamení vážných věcí. Jako by cítil, že není místa na prázdný smích, když je tolik pojmů, slov a věcí, které v našem životě potřebují domyslet a obnovit svůj původní lesk.

Malá sbírka šesti příběhů slovenského spisovatele Vlada Mináče **Záznamy** řadí se k Mňáčkovi Opožděným reportážím a ostatním dílům naší literatury, v nichž se podřizují prověrce chyby a zjednodušení minulých let a hledá cesta k opravdovému hodnotám socialistického humanismu. Z této Mináčovy sbírky vybrala bratislavská televize povídku **Případ** o příběhu předsedy družstva, který se pro svou náročnost a nepopulární boj proti rozkradačům společného majetku v družstvu stane obětí jejich stížnost na hrubost a nepřístupné metody práce a stanoviska neprincipiálních funkcionářů obvodního výboru, kteří dají povrchně na názor mechanické

většiny družstva. Scénář nepovznesl povídku do vyššího řádu dramatu, zachoval charakter vyprávěné epiky, ale provedl to čistě, se smyslem pro pravdu situací a s vnitřním napětím. Sám příběh se ukázal dostatečně dramatický a nosný. V režii V. Bahny vynikl soustředěným, střízlivým a mužným hereckým projevem E. Romančík v postavě předsedy, a v roli babky Hřivňáčky se blýskla výmluvná, osobitá tvář zasl. umělkyně F. Bachtlové.

Do černého namítila i včerejší **Zvědavá kamera**. Hovořila o **potížích mládeže při volbě povolání** a s mladým občanským zápallem i moudrostí snažila se ukázat obě nesprávné krajnosti: mlá-

dým, že není možné zvolit vždycky přesně to povolání, jemuž by se nejraději věnovali, starším, že mladí lidé často srážejí zbytečně byrokratické metody a pozůstatky starého myšlení, kdy podezřívavost a původ dědečka hraje větší roli při přijímání na vyšší školy než talent a poctivost mladého člověka, zcela již vychovaného naší společností.

Národní výbor si jistě nedá za rámeček svůj postoj k případu Věry Hoškové. Je až k nevíře, že se ještě dá tak nepodložené a podezřívavě přistupovat k lidem a tak neurčitě a nerozhodně — proti duchu usnesení strany — stavět chybným minulým opatřeními, jako to předvedli v autentických zvukových filmových záběrech vysokomýtští radní. Oba kádrové případy složily logický, užitečný večer, který poskytl cennou a trpkou látku k přemýšlení. op

Večerní Praha

1. 4. 1964

Jitka Bachtlová

Archiv O. Bednářová. JL. Zpráva o snech. 26. 7. 1969.

Archiv O. Bednářová. Eva Pleskotová. Jaké bude shledání?

Archiv O. Bednářová. OP. Dva kádrové případy místo apríla. 1. 4. 1964. *Večerní Praha*.

televize

NORMALIZACE?

V poměrně krátké době se v naší televizi objevila díla dvou slovenských filmových režisérů, vytvořená pro obrazovku. Byla to Něžná (Krotká) Stanislava Barabáše, ověšená dnes už mezinárodní poctou z Monte Carla, a televizní film Petra Solana Sedm svědků, který jsme viděli v minulém týdnu. Nechci hledat rovnítko mezi oběma filmy jen proto, že byly (pokud mám přehled o slovenské tvorbě) televizním debutem svých režisérů a že byly bezesporu debuten vítězným. Přestože jde o díla rozdílná, první je zpracováním povídky F. M. Dostojevského, druhá rozhlasové hry Petra Karvaše, je možno v přístupu režisérů k televiznímu ztvárnění najít mnoho společného. Obrazovka si vyžaduje — na rozdíl od filmového plátna — soustředěné, spíše komorní ladění, civilnější projev, důraz na detaily i vyvolání představy pravdivosti, které umožňují bližší kontakt s divákem sedícím doma v pohodlí svého křesla, než s jedincem utopeným v hledišti biografu. A Peter Solan — stejně jako Stanislav Barabáš — respektoval i jiné tyto požadavky obrazovky, jeho pojetí zapůsobilo především pravdivostí, civilností kamery, drobnokresbou v úsporné a výstižné charakteristice jednotlivých postav i slovem, které nezapřelo svůj rozhlasový původ, a bylo plasticky výrazné. Velkým pomocníkem režiséra, jak už bývá zvykem u bratislavských inscenací, byli herci. V tomto směru mě nejvíce zaujal výkon Vieri Stránskové. Tuto herečku jsme viděli na našich obrazovkách už nejednou, většinou v rolích žen hrdinek, žen intelektuálek, žen padlých, drsných, cynických, charakterově velmi výrazných. Tentokrát byla tou nejobyčejnější, nejméně výraznou „z ulice“, a přesto její krátký vstup do hry byl přirozeným a působivým vyvrcholením filmu buroujícího proti občanské i lidské lhostejnosti.

K úspěchu úterního večera na obrazovce přispěla také první část reportáže I. Šikla Lidé z konce světa. Zaujala nikoli exotikou vzdáleného kontinentu a spekulací s ní, nýbrž prostými lidskými osudy několika našich krajanů v Austrálii, pravdivostí

své výpovědi i velmi dobrou kamerou M. Fojtíka.

Je až zarážející, jak člověk lehcě zapomíná, jak lehce se přizpůsobuje. Divala jsem se ve středu večer na Zvědavou kameru nazvanou Výchova je, když... a pravděpodobně pod dojmem letošního politického jara u nás jsem prostě nechápala! Nechápala, jak bylo možné zakázat uvedení tohoto publicistického pořadu, který s upřímnou snahou hledat a nalézat tlumočil to, co bylo všeobecně známo, o čem psaly nejen noviny, ale také zprávy nejruznějších komisí. Při zákazu hráli roli zřejmě velký dar televizní jeji zvýšená, umocněná působivost v kombinaci slova s obrazem, která se zdála „nebezpečnější“ než nejjeden publikovaný kritický rozbor. Nebo tu hrála svou roli také „opatrnost“ v samé televizi? Ovšem střední pořad Zvědavé kamery nebyl jen zajímavou reminiscencí toho, co bylo ještě nedávno cenzurováno (ať tím, či oním), nýbrž velice současným otázkám i pobídkou pro všechny, kdo se právě v těchto dnech zabývají otázkou školské přestavy by.

Na rozdíl od první polooviny týdne, který byl nabitý společensky angažovanými pořady typu Sedm svědků, Zvědavé kamery, Černé hodinky s Františkem Pavlíčkem, která byla opět dokladem toho, co dokáže o s o b o u s t i na obrazovce, uplynul zbytek týdne (když nepočítáme starší převzatá představení Divadla E. F. Buriana Čtyřicet zločinů a jedno nevítko) v klidu a, řekla bych, v divácké pohodě. Navíc ve srovnání s minulými týdny, kdy málem každý den přinášel změnu programu, v nucenou politickými událostmi, proběhlo vše vcelku normálně. Byly to prostě takové „odpočinkové“ dny, zajímavé, zábavné a příjemné díky setkání s Divadlem Na zábradlí, Matusu, se svíznými scénkami Z. Podskalského a M. Sobory, přenosu evrovisní Velké ceny i třetí části francouzského seriálu Ztracené luže. A snad je to opět jen pod dojmem množství zajímavých politických aktualit poslední doby, že se mi zdálo té „normálnosti“ i idyllické pohody v závěru týdne trochu příliš mnoho...

DITA HAJNÁ

Mladá fronta 9. 4. 1968

VÝCHOVA JE KDYŽ...

Jan Kollár: „Bratři, nesuďte o nás co a jak jsme psáli my mohli; nýbrž jen co a jak jsme směli, suďte o nás.“ (Návěsti potomkům)

■ Používáme tohoto citátu z roku 1821, protože nejlépe vystihuje pocity, se kterými vám předkládáme ke zhlédnutí Zvědavou kameru — Výchova je když..., pořad, který byl natočen už před rokem, ale pozastaven jako ideově nevhodný. Proč jsme se rozhodli zadat ho nyní, když si uvědomujeme, jak v mnohém zastaral a jak lépe a výstižněji bychom ho mohli zpracovat dnes? Umyslně neríkáme odvážněji. Není totiž odvážné něco vymyslet. Námět, scénář, cokoliv. Především byl třeba obrovský kus energie k tomu, aby se „vymyšlené“ vůbec dostalo na obrazovku, byla to vždy křížová cesta s mnoha a mnoha zastaveními. A protože o těch jste se vy, diváci, nikdy nedozvěděli, používáme této příležitosti, abychom vás alespoň s některými seznámili.

V pořadu Výchova je když... jsme chtěli upozornit na to, jak škola často mladé lidi křivila a jak tomu zabránit. Prvním zastavením na naší křížové cestě byl výběr — volba, na jakém příkladu to ukážeme, abychom nenařazili. Vztah mladých lidí k SSSR — to bylo v té době nejpalčivější, jenže to by neprošlo.

Kolega Branislav byl za podobný záměr v té době kritizován. Vybrali jsme tedy téma Výchova, k vlastnictví. To bylo v té době podporováno.

Druhé naše zastavení bylo snad nejděší. Každý scénář musel být zdůvodněn, záměr pořadu byl při schvalování někdy to nejdůležitější, proto jsme se „opírali“ o referáty, směrnice a rozboru a citovali nejruznější usnesení.

V nich se skloňovala slova kolektivismus, internacionalismus jen proto, aby schvalující orgán povolil.

Třetí zastavení znamenalo najít osoby, které budou účinkovat — pokud možno i s vyšším postavením, osoby, které už svým jménem dávaly záruku, že pořad spatří světlo světa.

Čtvrté zastavení se odehrávalo v „orgánech“, na ústředních výborech a ministerstvech se konzultovalo, zda všechny myšlenky, které se vysloví, jsou v linii a podle směrnice.

Páté zastavení bylo vlastně doplněním scénáře o připomínky vedoucích. Pokud někde zazněla ostřejší kritika, bylo potřeba ji v druhé větě mírně obrousit, pochopitelně pro ukonejšení schvalovacího orgánu.

Tato všechna zastavení jsme podstupovali ochotně s vědomím, že když chceme říkat pravdu, musíme ji umět říkat i lstivě. Pak ale přišlo šesté zastavení. Pořad nebyl schválen a my ho ukládali do krabice s tím, že celá naše křížová cesta byla zbytečná. Tolik tedy jen na vysvětlenou vám, kteří budete pořad sledovat.

OTKA BEDNÁŘOVÁ, MILOŠ HOZNAUER

Připravuje se na čtvrtek 28. 3.

HAJNÁ, Dita, 1968. Normalizace? *Mladá fronta*. Praha: Ústřední výbor ČSM, 1(99), 5.
BEDNÁŘOVÁ, Otká a Miloš HOZNAUER, 1968. Výchova je, když. *Československá Televize*. Praha, 3(13), 6.

JÍT NÁVĚTRNOU PLÁNÍ

Z týdne u obrazovky

Jmenoval se tak poslední pořad Zvědavé kamery, ale byl to přiléhavý název pro celou práci této redakce. Její směle hledání se neobešlo bez šramů, ale z několika posledních pořadů je vidět, že se vrací tam, odkud vyšla a pro co si jí diváci oblíbili.

Úterní pořad „o lidech, kteří jsou dnes doma v místech, která před dvaceti lety oni nebo jejich rodiče osídlovali“, tedy pohraničí po dvaceti letech, byl kromě závěrečného rozhovoru anketou na různá témata kolem jediného — majetku: co si kdo dnes pod tímto pojmem představuje, co si lidé závidí, co děláš pro to, aby ses měl lépe... Odpovědi, při nichž reportér úmyslně ustoupil do pozadí, skládaly o lidech v dnešním pohraničí plastičtější obraz než sebedrobnější reportáž. Ovšem, tomu, kdo je zvyklý dostat myšlenky pěkně srovnané i s jasnými závěry, se mohlo zdát pořad neúplný, problematika jen nakousnutá. Ten však, kdo od obrazovky nežadá návod ani instrukci, ale podněty pro vlastní úvahy, jistě formu pořadu přivítal.

Ota Bednářová byla autorkou námětu i scénáře dalšího úterního pořadu, který s J. Fuksem i sama uváděla. **PŘÍPÍTEK VÁM, PRÁTELE...** Co se pod titulkem skrývalo, to televize

blíže předem prozradit nemohla. Požvala do studia, rozděleného na tři části, naše občany, německého antifašistu a sovětského důstojníka s dcerkou, která si dopisuje s děvčetem u nás. Dobří známí však o sobě nevěděli a k setkáním po dlouhých letech (děvčata se nikdy neviděla, ostatní většinou od válečných let nebo od jara 1943) došlo po několika oddělených rozhovorech přímo před televizní kamerou. Nikdo netušil, jak tato setkání dopadnou, konferencíři žili ve stejném napjatém očekávání jako diváci, režie i kamera byly do velké míry improvizací.

Zpočátku vadil jen jediný zbytečně dlouhý rozhovor, jinak si televize vedla v novém pořadu velmi působivě, cudně, střídavě. Byla to sonda do nitra lidí, kteří zapomenou na kameru, na to, že jsou ve studiu. Práce našich kamer byla nevtivá, brzy po setkání se jejich oči obrátily jinam. A právě tato setkání měně pověděla o potuchách přes hranice, o mezinárodní solidaritě více než jakákoliv proklamace. Zároveň Ota Bednářová poprvé u nás ukázala naprosto nové možnosti televize.

J. VYSKOČILOVÁ

15.5.1965 PRÁCE
←

VČERA NA OBRAZOVCE

STŘEDECNÍ vysílání přímo provokovalo k úvaze, proč nás nyní v zahraničí obdivují, proč mluví s úctou a uznáním o huboké, ale tak klidně, rozumně a kulturně probíhající přeměně našeho života. Zopakujme si program: zpravodajství TN, zamýšlení o problémech výchovy (Zvědavá kamera), filosofování Fr. Pavlíčka a na závěr výklad L. Bernsteina o hudbě G. Mahlera. Vždyť to byl vlastně diskusní večer, jedna jediná přednáška, soubor vzdělávacích pořadů, které musely nutně počítat s aktivitou diváků a s jejich ochotou myšlenkově spolupracovat. Ano, vysílání nemělo vůbec nic společného s prostou oddechovou zábavou, uspokojující pasivního, denní práci unaveného člověka. A přece bylo bezpochyby jen nepatrně málo těch, kteří se rozhodli, že televizor nezapnou. Nevím jak by podobnou skladbu ryze osvětových relací přijali občané jiné země, zvláště té, ve které si nemohou zapnout druhý vysílací kanál. A právě ve skutečnosti, že občané naší republiky sledovali obrazovky s opravdovým zájmem, i když se neobjevil žádný populární zpěvák, herec, nebžel žádný oblíbený seriál, musíme hledat jeden z důvodů, proč hluboké změny v našem životě probíhají tak klidně, rozumně a kulturně — prostě tak, že sami na sebe můžeme být hrdí.

9.4.1968 Sv. S.

Sedm svědků

Podnětná bratislavská dramaturgie uvedla v úterý 2. dubna premiéru filmu Petra Karvaše **SEDM SVĚDKŮ**. Autor přepsal do televizního tvaru hru, kterou původně napsal pro rozhlas a jejíž rozhlasová premiéra (vysílala se v březnu 1967) vzbudila mimořádný ohlas pro naléhavě volání po větší lidskosti, osobní odpovědnosti a angažovanosti ve vztazích člověka k člověku.

Potřeba vrátit se k námětu ještě jednou a ve formě, která by promlouvala k dalšímu širokému okruhu diváků, svědčí o tom, jakou závažnost Karvaš tématu přikládá, jak ho stále problém přitahuje a zajímá, protože se vyslovuje k ječné z podstatných otázek dnešní doby. Dramatik se zamýšlí nad lidmi, hodnotí jejich mravní a morální kvality; zároveň vyslovuje soud nad celou společností a systémem, který vyvolal a životi lhostejnost k osudu bližního.

O co v dramatu jde? Sedm lidí bylo náhodnými svědky zločinu. Šest z nich nechtěně přihlíželo, jak dva chlapci zabil ženu, aniž by sebezně přispěli ohrožené na pomoc a pokusili se činu zabránit. Při výslechu na Bezpečnosti se postupně dovídáme nejen o události samotné, ale poznáváme deformované charakteristiky lidí, kteří nedokázali nic jiného, než být pasivními svědky. A v tom je jejich podíl na zločinu, pro který však nemohou být souzeni, protože zbabělost, sobectví, strach, senzacechtivá zvědavost, lhostejnost a nezájem o druhého člověka nelze obžalovat. V tom je však i jejich tragédie, protože jeden každý z nich dopustil se násilí na sobě, násilí na svém charakteru, a tento odlidšťovací proces v nich probíhal už léta. V tom

je i tragédie celé společnosti, která vytvářela lhostejné a trpné svědky, pouhé diváky bez činné aktivity.

Režisér P. Solan se soustředil na vyjádření Karvašovy základní myšlenky a vytvořil inscenaci, která nutí k zamýšlení a úvaze. Strohosti a uniformita vyznívají i pustých sál na bezpečnosti tvořily rámec pro vynikající herecké výkony (které patří k těm nejlepším tradicím bratislavské stanice), ve kterých jednotliví představitelé odlišovali rozličné charakteristiky svých postav, občanů naprosto průměrných, kteří se nevyvíkají běžným typům (tedy nikoliv patologických případů). O to otřesněji působila jejich svědectví - svědectví o zločinu, o sobě samých, o lidech vůbec i o době. Kamera V. Rostnce sledovala lidské tváře, vyjadřující hnutí myslí a prozrazující charakter. Její až dokumentární ráz podtrhoval účinně dramatu.

O tom, kolik síly a odvahy potřeboval člověk, který nechtěl být pouhým svědkem tam, kde se děla křivda nebo bylo zapotřebí říkat pravdu o záporných jevech, by mohla vyprávět redaktorka O. Bednářová. Ve středu jsme konečně viděli jeden z potlačených pořadů Zvědavé kamery Výchova je když, který připravila s M. Hoznauerem už před rokem. Zamýšlení nad výchovou mladých lidí neztrácel svou aktuálnost, protože škola spolu s rodinou vytváří základy k formování vlastnosti. Zajímavý námět poutavě zpracovaný ukázal podnětně na problém a autorům patří i díky za to, že usilovali říkat pravdu už tehdy, když k tomu byly potřeba značné dávky osobní statečnosti. (mp)

Lid. dem. 9.4.1968

Archiv O. Bednářová. MP. 9. 4. 1968. Lidová demokracie. 24.

Archiv O. Bednářová. Včera na obrazovce: Výchova je, když, 1968. Svobodné slovo. 24(94), 4.

VYSKOČILOVÁ, J., 1965. Jít návětrnou plání. Z týdne u obrazovky. Práce. Praha, 21(116), 5.

Obrazovka festivalová a všední

Po nedělní přestávce, vyplněné zájezdem na svatbu a pout do Počepic (u Sedlčan), vstoupil v pondělí V. pražský televizní festival do závěrečného stádia. Ve čtvrtek obrazovky ve Valdštejnském paláci zhasnou a závěrečnou tečku za festivalem učiní páteční slavnost v Černínském paláci, kde budou s veškerou slávou odevzdány ceny nejlepšímu výkonu, jak o tom rozhodnou dvě hlavní poroty (k nimž se přiřadí ještě novináři a jiní).

V dosavadním průběhu se nenašlo dílo, které by účastníkům „vyrazilo dech“ svou hloubkou myšlenek a citů nebo nápaditostí specificky televizního zpracování. Určitou pozornost vyvolal španělský snímek **Příliš mnoho transplantací** (od jehož tvůrce jsou i známá *Historie frivolity a Asfalt*), dále belgický pořad **Lidé mezi lidmi** a konečně západoněmecká **Vražda ve Frankfurtu**, která je pro nás nesporně zajímavá i tím, že v ní vystupuje Václav Voska. Je to příběh ze současnosti, který je spjat s minulostí – přirozeně německou. Příběh vyvolávající zamyšlení nad mravními problémy dnešního světa – ve všech jeho končinách. Naše televize se zatím představila slovenskou inscenací **Dáma**, o níž jsme nedávno psali – a jejíž zařazení do festivalové reprezen-

tace Čs. televize vyvolává rozpaky.

Ta všední, nefestivalová obrazovka, kterou sledujeme doma, nás překvapila výrazným dílem *Zvědavé kamery*, nazvaným **Svědectví pro výstrahu** (autorkou je Otká Bednářová). Je to zatím nejhlubší televizní dílo, které se pokouší analyzovat to, čemu se říká deformace. Činí to na případu tzv. Velké rady. Po stránce řemeslné to není pořad, který by snad otevíral nové tvůrčí možnosti televizní publicistiky, zato hloubkou pohledu do vnitřností toho hrůzného mechanismu, jehož pohyb lámal těla i duše vynikajících občanů naší republiky, rázem stanul v popředí veškeré publicistiky. Bednářová v pořadu soustředila zevrubná svědectví těch, kteří byli mechanismem lámáni, i těch, kteří točili klikami mechanismu. Tato svědectví se dostávala do konfrontace tak vzrušující, jaká je možná snad jen právě v televizi.

Před uvedením tohoto jedinečného pořadu se roznesly po Praze zvěsti, že se snad vůbec nedostane na obrazovky. Dostal se – a museli bychom v novinách hodně hlasitě křičet, kdyby se tak nestalo. Protože takový způsob odkrývání minulosti je očistou našeho současného života – tedy tím, čeho stále potřebujeme nejvíc.

JIŘÍ LEDERER

Archiv O. Bednářová. Jiří Lederer. Obrazovka festivalová a všední.

TELE VIZE

ZÍSKAT TRILOBITA není snadné. Ani onu proslulou zkamenělinu z barrandovských skal, ani podle ní pojmenované ceny udělované každoročně Svazem filmových a televizních umělců. Jestli se vám po nedávných Státních cenách a Cenách ředitele Československé televize zdá, že už je těch domácích vavřínů pro televizi mnoho, nemohu souhlasit. Při do slova masové výrobě televizních programů a více než hubených finančních odměnách za ně, má takové veřejné uznání za ty nejlepší určitě svůj význam. Znamená aspoň částečnou satisfakci pro tvůrce, kteří dávají své práci mnohem více než musí.

Televizní Trilobiti jsou vlastně mladší odnoží filmových, stejně jako se postupem doby připojila k hollywoodským Oskarům televizní Emilka. Mají o to vyšší hodnotu než jiná vyznamenání, že je tvůrcům uděluji jejich kolegové – tvůrci. A o těch lze předpokládat, že jsou soudci nejprávnějšími.

Kdo tedy letos televizní Trilobitu získal? Za režii televizní inscenace Doktor a běsi Jiří Bělka, jeden z prvních režisérů literárně-dramatického vysílání pražského studia a v současné době zároveň také jeho vedoucí. Za televizní hru Konec velké epochy, která už dostala cenu kritiky na loňské Prix Italia v Palermu, dvojice režisérů Antonín Moskalík a autorů Jindřicha Smetanová. Jejich dílo došlo tak velkých úspěchů doma i v zahraničí pro hluboce humanistické myšlenky i zdařilé hledání televizních podob dramatu. Za mužský herecký výkon v inscenaci Doktor a běsi obdržel Trilobita Luděk Munzar a zároveň tím byly konečně zhodnoceny i jeho zásluhy o televizní herectví. Vždyť by to už byla celá velká galerie vynikajících postav, kterým dal ožít na obrazovce. Nesporně si zasloužil dalšího Trilobita také kolektiv Zvědavé kamery, jmenovitě Otku Bednářová, Vladimír Branišlav a Ota Nutz. Jejich seriál je nejen nejpopulárnější a nejstarší z pořadů pro mládež, ale v oblasti televizní publicistiky vůbec. Přes nesčetné kritiky i naopak uznání, zůstává tomuto kolektivu stále chuť hledat, objevovat a prát se, zkrátka být mladý. A to je hodné obdivu. Také cena za kameru udělená Vladimíru Oplétalovi je oceněním dlouholeté tvůrčí činnosti. EVA PLESKOTOVÁ

TELE VIZE

ZVĚDAVÁ KAMERA běží v malé projekci na pavlači, řekli mi ve vrátnici. Říká se tomu „schvalovačka“, ale spolu s autory, kteří tam předváděli svůj pořad vedoucím vysílání pro děti a mládež, jsem tam našla skoro všechny. Patří tu totiž k dobrému zvyku přijít se podívat také, jak uspějí kolegové. Nepřekvapilo mě, že tu kritika bývá ostřejší než v tisku a dopisech diváků, přísná a z očí do očí. Bez kolektivní spolupráce a vysokých nároků by se tenhle seriál nestal tím, čím je.

Všichni tu vědí, že Miloš Volf je nejen šéfem vysílání, ale také tím, kdo se Zvědavou kamerou kdysi začínal.

Kolik je to, Miloši, vlastně let?

„V září to bude už devět. Přišel jsem tehdy z rozhlasu do nově založeného vysílání pro mládež, předtím se tu dělaly pořady jen pro děti. Mysleli jsme si, že nejlépe bude svému účelu vyhovovat takový magazín zajímavostí a podle jedné jeho rubriky jsme pak nazvali celý pořad.“

Od té doby jich odvysílali asi dvě stě. Zpočátku, jak už bylo řečeno, typu magazínu, později monotematického pořadu. Dnešní podoba se vyhranila s příchodem Vladimíra Branišlavy, v dvaasedesátém. Ani posádka se mnoho neměnila: odešel Mario Ilk, a Miloš Volf do funkce šéfa celého vysílání, přišli, kromě „Bráni“, Otku Bednářová a Ota Nutz. Za devět let to není velký pohyb. Dívám se kradmo po jejich tvářích a myslím na dramata, která každý z nich už několikrát prožil s některým ze svých pořadů. Dělat kritickou a adresnou publicistiku není vždy nejlehčí.

„Ale Zvědavá kamera, kromě úspěchů u diváků získala i mnohé vavřínky?“

„Ano, Cenu E. E. Kische v Lipsku, dvakrát cenu v soutěži ÚV ČSM, dvakrát výroční cenu ústředního ředitele ČT, cenu v soutěži Svazu čs. novinářů a největší ohlas na semináři Europremio v Benátkách, kde se ceny neudělují.“

A pořadů, které jste udělali, ale vůbec neodvysílali?

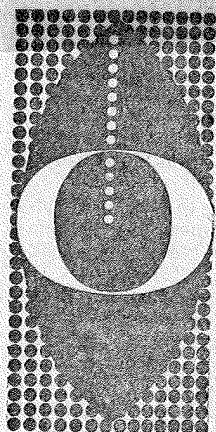
„Asi osm...“

Zvědavé kameře se skutečně daří vyjadřovat se jazykem mladých lidí o všem, co mladé lidi zajímá, a vidět svět jejich očima. A proto se na ni už devět let dívají se zájmem i ti dospělí a fandí jí.

EVA PLESKOTOVÁ

Archiv O. Bednářová. 1967. Eva Pleskotová. Televize. (1) Květy.

Archiv O. Bednářová. 1967. Eva Pleskotová. Televize. (2) Květy.

CO LZE A CO NELZE

šel rovnou po tématu, snášel argumenty a přesvědčoval hlavně v prezentaci příkladu otevřeným, reálným pohledem.

A když už jsme u mládeže: v televizi je možné promluvit do věčného sporu mladších a starších generací i tónem lehčím, jak to učinila, polokomedií, polocauserií, Hermína Franková ve své hře Nechte malíčkových. Byl to vlastně rozvedený fejeton o denních trampotách dnešní rodiny, přednesený z pozice dospívajícího děvčete s dobře postiženým humorem dívek této doby a šťastně poznamenaný notnou dávkou autorčiny sebeironie, zachraňující leckde text před hrozcím klišé. Vrchovatou měrou přispěla k životnosti inscenace (režirované se spádem a přehledem Jaroslavem Dudkem) Helga Čočková, které se k již tradiční prostoreké tváři mladé generace podařilo přidat i notu lyrickou, především prostým chováním a půvabem.

A lze konečně — do třetice s mladým tématem! — prezentovat v dosti obvyklém jinak medailónu jeden z idolů bigbeatového zpěvu Pavla Nováka (jak to učinili Ostravští v reportáži J. Neulse a P. Flaka), když se ten idol predvede bez svatozáře v obyčejném všedním šatě, jako normální, inteligentní člověk. Cena takového pořadu je značná, neboť se jím bez vyřčené polemiky útočí na surově falešné představy o „bezpracných duchodech“ zpěvčických hvězd, na jeden z podivných jevů této doby, která své oblíbence zároveň slaví i kamenuje.

To všechno — a mnohé jiné — lze; tvůrci pořadů vědí, co chtějí, a za tímto cílem rovnou a u vědomí poznání zákonitostí televizního sdělování jdou. A co nelze? Snad se nebude zlobit tak oborově zkušený člověk jako je dr. Jan Pixa, když s jednoznačným přesvědčením řeknu, že dnes není možné bavit lid tak předpojatými scénkami, jak byly koncipovány průvodní akce posledního Hadače. V konkurenci s relativně dobrou úrovní televizní zábavy vůbec, ale i se spontánním vtipem „hadačských“ kvízů a soutěží tyhle nucené rozvernosti těžko obstojí. — Snad se nebude zlobit ani bratři slavské studio, když požádám o uplatnění profesionálních měřítek na konferenciéry — i jinak dosti průměrného — pořadu Vyberte si písničku. IV, kolo tohoto seriálu rámovala strojenou řeč dvojice sice pohledná, ale v přičteném jí oboru naprosto netvořivá. Vím, že kvalitních konferenciérů je málo a že každý musí nějak začínat. Ale truhlářského učně taky rovnou nepošlou reprezentovat řemeslo na celostátní přebory. — A nakonec to nejvážnější: snad se nebude zlobit Ladislav Mňáčko, když bez okolků nazvu pocit nád jeho dosavadním televizním vyprávěním o Vietnamu — zklamáním. Držím Mňáčka z důvodů všeobecně známých za předního publicistu. Čekám proto, že ke žhavému tématu, na něž sice mají soudní lidé jeden jasný názor, ale které pro svou závažnost stojí za to znovu a znovu pojednávat, řekne cokoli osobitého. Místo toho se mi dostává běžné žurnalistické práce, která ani nevyužívá původního obrazového materiálu, k němuž by bylo dobře říci obsažné slovo, leč k němuž se tu říká pár dávno známých, pseudoemotivních vět. Čekám, že — když už se cítuji nehorázně výrokky Steinbeckovy — zavazí polemika opačného pólu nastoleného zpěsčbu mluvy. Místo toho slyším bezbarvý hlas, jehož polovětne komentáře se marně snaží o ironii. A je mi to líto. Protože věřím v moc televize, kterou nelze nechat nevyužitou při žádné příležitosti, natož při té, jež se nabízí na předním místě.

Milan Schulz

sch

O autostopu a leccčems jiném

Kdybychom hledali jednotící motiv všerejšího televizního programu, našli bychom jej v autech, kilometrech, dálkách, neobvyklých cestách a jejich romantice. O svých dálkových jízdách vyprávěl F. A. Elstner v pořadu pro mládež mladým Ostravákům, na pořadu byl i televizní film o našich nákladních automobilech a hlavní relaci večera se stala celkem zajímavá reportáž o autostopu, nazvaná Prázdniny na silnici.

Repríza Shawovy aktovky jak oklamal manžela a hudební program doplňovaly tyto programy publicistického charakteru.

Reportáž o autostopu byla vysílána v čase obvyklé Zvědavé kamery, režisér A. Mareček převzal z tohoto populárního pořadu i některé formální postupy a způsob práce i s reportážní kamerou a mikrofonem. Dokonce i sympatické O. Bednářová, známá divákům právě ze Zvědavé kamery, byla i tentokráte reportérkou po cestách autostopu.

O tomto způsobu cestování mladých lidí se v poslední době objevilo v tisku mnoho diskusí. Ozývají se hlasy pro i proti, existují řidiči, kteří »berou«, a jiní, kteří »neberou«, diskuse se obvykle stočí na problém dnešní mládež. Podobné schéma měl i televizní pořad. Dělal to však docela zajímavě, nechal hovořit mladé lidi i řidiče otevřeně, neusměrňoval je a odhalil pro laika dosti zajímavého z tohoto typického jevu našich silnic.

Umění televizního reportéra závisí především na tom, jak zajímavé lidi si přivede před kameru a nakolik dokáže, aby se mu přirozeně projevili. A z tohoto hlediska dopadla všerejší reportáž velmi slušně. kn

ZVEDAVÁ KAMERA si zvolila (?) pro svou novou malou televizní revoluci neděli 11. 12. večer, dobu nepříliš vhodnou, kdy diváci s perspektivou ranního vstávání opouštějí přijímače dříve než obvykle. Kdo však vydržel i na Deník Gabriely Zoubkové, ten určitě nelitoval. Obrazová reportáž J. Volbrachta se lišila od cestopisu sice jenom tím, že mezi šesti, kteří putovali tajgou, byli tři ze skupiny nespavců, ale spolu s komentářem G. Zoubkové vznikl jeden z těch pořadů, který se pokusil o ničím nezastřený pohled na Sovětský svaz. Lehounce ironické, sebeironizující průvodní slova bez stopy škodolibosti a náivit, jemuž dodal velmi intimní přednes autorky autenticity, znamená zcela neobvyklé pojetí cestopisného komentáře. Úspěšný debut scenáristky vyvolává úvahy o tom, zda je zcela jisté, že televize poskytuje příležitost mladým neznámým autorům, zda je příjemná vždycky tak sympaticky jako Zvědavá kamera své spolupracovníky. smik

K.T. 15.12.66

VČERA 12. 12. 1966
NA OBRAZOVCE

K. HÜGER přečetl i zahrál v televizi už tolik pohádek, že se stane nezapomenutelným i pro ty občánky, kterým je dnes teprve pět let. Včerejší Večerníček v režii A. Zapletala je kdykoli opakovatelný, protože dokonalá věc nikdy nestárne a ani s léty neztrácí svůj půvab. Cesta hrdiny sovětského filmu Depeše byla na hranici grotesky a tragédie. Ovšem nic si není v životě tak blízké jako právě kontrasty komična a tragického, leckdy jdoucí ruku v ruce. A právě díky této nezvyklé poloze zapůsobil film nejen na porotu, ale jistě i na včerejší premiérové televizní publikum. Dobře a zajímavě natočený deník G. Zoubkové napsal ve skutečnosti kameraman. Autorka mu mohla pomoci jen tím, že by při čtení komentáře včas usnula, k čemuž, soudě podle intonace, neměla daleko. Jelikož se tak ale nestalo, musíme polítovat, že její snahu po rádobyštudácké originalitě ve výrazech a slovníku nenahradil jiný komentář a komentátor. rom

Archiv O. Bednářová. ROM. 12. 12. 1966. Včera na obrazovce.

Archiv O. Bednářová. SMIK. K. T. 15. 12. 1966.

Wertherové z generace big beatu

Dnes Zvědavá kamera o sebevraždách mládeže ● Úterý novinářského dorostu

Stal se takový případ: mladá dívka se pokusila o sebevraždu, protože se bála přiznat, že bude mít dítě. Když se její chlapec dozvěděl, co se stalo, spáchal dokonalou sebevraždu. Po čtrnácti dnech dívku propustili z nemocnice. Druhý den ji našli oběšenou na opuštěném stromě. Byl to stejný strom, na kterém zemřel její milý.

Tato tragická událost se stala základem dnešního pořadu Zvědavá kamera, která po relaci Spor už podruhé v rozpětí týdne přichází s významným počinem v oblasti televizní publicistiky. Tvůrci relace O samém stromě — reportérka O. Bednářová a režisér M. Lang přinášejí na obrazovku závažný problém, který se dříve diskretně a po spíčkách obcházel. K sebevraždám dochází i v dnešní době a v našem

zřízení a nemalý podíl na nepříznivém procentu statistiky mají právě mladiství.

Bylo tedy na čase otevřít o tomto problému diskusi a tento televizní pořad ji vede celkem dobře. Ale spoň za svou otevřenost a psychologické pojetí problému si zaslouží pozornost. Ke slovu v něm přicházejí rodiče, odborník-psycholog a sami mladí lidé. A zvláště výpovědi mladých svědčí o krizi soužití a

lidských vztahů nejen v rodině, ale i ve společnosti.

neuvěřitelné za nechce věřit, že věst k tak závažnému je skončení životů myšlenky na čít život, nelze kých obecných která jsou záva

Archiv O. Bednářové. Wertherové z generace big beatu.

rozpoznání televizní poroty o udělení Trilobitu, výročních češvu za čs. filmových a televizních umělců, za televizní tvorbu v roce 1966

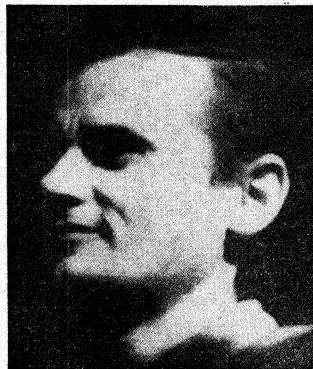
Porota, která pracovala ve složení Vladimír Dvořák, Jiří Hubč, Jiří Kadaňka, Ladislav Lajcha, Miroslav Lang, Jiří Lederer a Jiří Pitterman (předseda), podrobně zhodnotila československou televizní tvorbu v roce 1966 a na základě rozsáhlé diskuse rozhodla udělit televizní Trilobity into tvůrcům:

ANT. MOSKALKOVI A JINDŘIŠCE SMEANOVÉ

za původní televizní film Konec Velké epochy, v němž způsobem nacházejícím odevzu ome i v zahraničí a originální televizní formou pojali velké a současné téma dnešní společnosti;

JIRÍMU BĚLKOVI

za režii studiové inscenace Doktor a básň, v níž originálním režijním uchopením osvobodil a k nálezavé sdělnosti dovedl věcně pletnou a věcně aktuální myšlenku scénáře Dylana Thomase;

TELEVIZNÍ TRILOBIT

VLADIMÍRU OPLETALOVI

za kameramanské řešení řady inscenací, jmenovitě Doktor a básň, Sammy a Ministerstvo strachu, v nichž znovu dokumentoval šíři svého talentu, tvůrčím způsobem sloužícího inscenovanému dílu a vříd přitom výrazně osobitě obohacující naší televizi kameramanskou školou;

LUĐKU MUNZAROVI

za výraznou hereckou tvorbu v televizi, zejména za vytvoření ústřední postavy v inscenaci Doktor a básň;

REDAKCI ZVĚDAVÉ KAMERY

(O. Bednářová, V. Brantislav a O. Nutz) za cilevědomé prosovování aktuálních a závažných témat v televizní publicistice.

1966

Archiv O. Bednářová. Televizní trilobit.

TELEVIZE: Týden u obrazovky

Ačkoli se v tomto týdnu televizním pracovníkům podařilo několik zajímavých uměleckých pořadů, přesto si z něho nejvíce vážím úterní **ZVĚDAVÉ KAMERY**. Byla sice ohlašována jako rozhovor s mladými lidmi o volbě povolání, ve své podstatné části se však vymkla z tohoto rámce a v působivé reportážní črtě na případu jednoho děvčete, nespravedlivě vyloučeného ze studia na pedagogické škole, ukázala na některé obecnější morálně politické problémy našeho současného života. Neviděli jsme již dlouho v televizi pořad, který by dovedl pouhou objektivní analýzou životního jevu a jeho příčin vést diváky k tak konkrétnímu zamyšlení nad otázkami socialistické morálky a odpovědnosti. Autentičnost jednotlivých výpovědí vtiskla tomuto vysílání nenapodobitelně pravdivou atmosféru. Jestliže převážná většina televizních pořadů vede diváky v poslední době k pasivnímu vnímání, cením si na této Zvědavé kameře především její zdravou vřímavost, s níž odvážně a promyšleně vedla k zaujetí stanoviska, k osobnímu promyšlení otázek.

Bratislavské studio přispělo do programu týdne kromě přenosu Mrožkovy komedie Striptýz původní inscenací črtý Vl. Mináče **PŘÍPAD**. Mináčovo vyprávění o předsedovi jednoho zemědělského družstva, který svou tvrdostí sice dosáhne, že jeho JZD začne mít slušné pracovní výsledky, avšak současně postaví touto svou vlastností proti sobě většinu družstevníků, kteří pak také využijí první příležitosti, aby mu vyslovili nedůvěru, strhává především pravdivou analýzou charakteru hlavní postavy a jejím chlapeckým zápasem. Tytéž charakterové vlastnosti vedou na jedné straně ke společensky prospěšným výsledkům, na druhé straně působí protikladně. Toto základní téma řady Mináčových črt bylo zde rozvedeno do působivého, dramaticky se rozvíjejícího příběhu.

Televizní scénář však ve snaze o jednoznačnější výklad případu zjednodušil vnitřní rozpornost hlavního charakteru. Časté používání vnitřního hlasu působilo neúctivě a na mnoha místech spíš rušilo. Nedostatků scénáře v inscenaci režiséra V. Bahny mnohde vyvážily dobré herecké výkony, zejména E. Romančíka v hlavní roli.

Slibným počínem televizní dramaturgie bylo uvedení maďarské původní televizní hry A. Fedorové a J. Kováčové **ÚTĚK DO ŽALÁŘE**, jež zahájilo cyklus, v němž chce pražské literárně dramatické vysílání uvádět nejlepší současné světové televizní hry. Útěk do žaláře byl odměněn na festivalu v Monte Carlu cenou za nejlepší televizní scénář. Má výbornou základní dějovou situaci. Děvče, skrývající se za války před rasovými zákony, se vydává za služku, jejíž knížka se jí náhodou dostala do ruky. Služka se však zapletla do vraždy a děvče, jež přijalo její jméno, je pro tuto vraždu souzeno. Tento zločin bere na sebe, aby nemuselo do koncentráku.

Výborné kvality scénáře se staly dobrým východiskem pro inscenaci režiséra E. Filipa, vynikající především výbornými hereckými výkony (zejména B. Holíčkové, J. Váňy a M. Nedbala). Za zvláštní zmínku stojí však tentokrát i pozoruhodná práce kamery, střídající dlouhé záběry, bloudící po prostředí soudní síně, se znamenitě snímanými detaily. Její závěru by bylo prospělo více prostoty: dlouhý, symbolicky působící odchod mladých lidí zbytečně vybočoval ze sympatické střídmosti, s níž byl ořezaný příběh vyprávěn.

Vcelku dobrou úroveň týdne zdařile doplnilo i nedělní pásmo z povídek K. Čapky, které pro seriál **ÚSMĚVY MISTRŮ** zdramatizoval J. Z. Novák a jež režírovala E. M. Bergerová.

ZDENĚK BLÁHA

Otka bydlí o patro výše. Několik let to v jejím bytě nad námi dupalo, řeklo se a poukvovalo. Vždycky jednu třídu, kolem čtvrté hodiny odpoledne. Navečer odtáhla veselá smečka dětí z jejího bytu ven. Smály se a poohládly si na schodech, cupot třicetí párů krotků se ještě chvilu po jejich odchodu chvěl mezi stěnamí schodiště. Když bylo venku mokro, jedno z dětí zahladilo stopy na schodech vlhkým hadrem. Nikoliv kvůli konspiraci, ale kvůli pořádku a také kvůli některým lidem v domě. Někteří lidé totiž tvrdili, že Otko je blázen.

Jednou k večeru (bylo to v únoru) jsem si šla do bytu nad námi vypůjčit hořčici. V obou pokojích tam porážku sedělých dětí a plácaly z keramické hlíny plavěčky a na ně všelijaké obrázky: dvě husy v trávě, slunečnice, zájce na bobku. Byla to jedina ze schůzek Otčina pionýrského oddílu a vyráběly se na ní dárky k Mezinárodnímu dni žen. Třicet plátek se dvěma dírkami, už vypálených a nabarvených, ozdobilo pak třicet bytů v naší čtvrti. A jestliže je někdo nerozbit, víš o nich dodnes!

Také jsem byla svědkem toho, jak zcela nekonvenčně lze oslavit První máj nebo výročí Říjnové revoluce. U Otky, samozřejmě je to prosté: Pozve se do bytu třicet dětí a za velké legrace se s nimi upeče cukroví a vprůl bramborový salát, a to všechno se na místě stavějí sňat. Potom se, už neslušně, ale pořádkem s legrací, umyje a utře všechno nádobí. Pochopitelně se vřítom nacáká a sem tam se i něco rozbije, ale s tím se musí počítat, když kuchyňka má tři krát čtyři a pát metrů a třicet dětí v ní!

LIDÉ, NEBO BLÁZNI?

OLGA ŠULCOVÁ

Souhlasím, že něco takového může ve svém bytě dopustit teda blázen. Normální člověk těžce nese, jestliže mu něco takového vyodepší doma jeho vlastní děti (a těch je zpravidla mnohem méně).

Normální člověk si nejenom nezve do bytu třicet dětí jenom kvůli tomu, že nemá klubovnu a ve třídě se jim být nechce, ale tím méně s nimi nedělá co nedělá, siva začne slunce trochu hřát a očnou po zimě cesty, vyrazí do přírody; a už vůbec jim rok co rok nevěnuje vzácný týden ze své vzácné dovolené, aby se jim staral o nocleh a o potravu, aby o ně trnul, zlobil se s nimi a vymýšlel jim záhady. To všechno oúšem Otko dělala. Pro nic za nic, jenom proto, aby se jim v Pionýru líbilo, těm třicet cizím dětem, jako kdyby jí byly málo její dvě děti a práce kolem nich.

Jsou mezi námi takoví lidé, jako je Otko, věřte nebo ne, a je dobře, skončí-li zájem spoluobčanů o ně tím, že krouží na jejich pozměněném hřbitově a zabad je do čeledi podivinských, takových, co třeba sbírají brouky nebo klíče od domů. Protože někdy to končí i jinak. Třeba tak, že na starého pána, který nechtěl jen tak zbláznit, třeba zastoužně, prolajdat léta důchodu a začal si do své domácí dílničky zvat chlapce z okolí, přišlo na veřejnou bezpečnost oznámení — prý: blázní, co tam dělá s těmi chlapeč vyvádí!

Je to paradoxní, ale je to tak: obětavost je leckdy podezřelá, kdežto sobectví je vždycky — normální. Obětavému poslanci, který se honí a ztrácí většinou svou energii i takovými věcmi, které kdysi odstárvali domovníci, se někteří chytí za zády pošklebují: »Blázen, proč se honí? My se nehoníme!« A zatímco on na schůzi občanského úřadu počítá, kolikrát večer v týdně je už mimo domov, dívají se »chytří« na závažný program o televizi v největší důvěrné pohodě. Protože oni nejsou blázní, oni jsou normální, a normální lidé by nenapadlo věnovat čas něčemu, z čeho nic nekouká.

Nevím, od které doby panuje v lidském vědomí tato protismyslná terminologie. Poprvé jsem ji zaznamenala za války ještě jako dítě. Na plotech visely seznamy odsouzených k smrti a někdo z těch, kdo je zároveň se mnou četl, poznamenal: »Blázní, proč si nedají pokoj?« A zaznamenávám ji dodneska: Blázen je soudruh, který souhlasila s tím, aby její syn odešel po ukončení studií do vzdáleného místa, třebaže ji známý nabízel, že syna vyrekamuje pro pražský podnik. Blázen je soudruh, který rok co rok odpracuje desítky brigádnických hodin, ačkoli nepotřebuje ani byt, ani dobrý kádrový posudek pro aceru.

Někteří jim říkají »blázní«, těm, kteří jsou jako Otko, jako ten starý občan, který učí ve své domácí dílničce zacházet chlapce s nářadím, jako poslanec obětavě pečující o svůj obvod.

Ríkají jim leckdy »blázní« — ale jaký je potom obsah slova normální!

Večerní Praha

milí lidé - 22. března 1965 Olga Šulcová, Čimická ul.

ŠULCOVÁ, Olga, 1965. Lidé, nebo blázní? *Večerní Praha*. Praha, (22. 3. 1965).